

ॐ अर्पण ॐ

श्रीसिंतांच्या
पदस्पर्शानि पुनीत
क्षालेल्या मिय
महाराष्ट्रास

संतावताररहस्य

उपकारासाठी केले हे उपाय । येणेंवेण काय चाड आम्हां ॥

“जगाच्या कल्याणा संताच्या विभूती” या एका ल्हानशा वाक्यात संताच्या अवतारांचे रहस्य आलेल आहे. ज्या समाजांत हे संत उत्पन्न होतात त्या समाजाच कल्याण घडवून आणणे हीच त्यांच्या जीमिताची दितिरनव्यता असते, असा या वाक्याचा भाग्य आहे. जगाच्या म्हणजे ‘पुढिलाच्या’ अथवा ‘परवीयाच्या’ असा अर्थ येथे दृष्ट आहे. महाराष्ट्रीय सनांनी महाराष्ट्राचे तर ऐहिक व पारमार्थिक कल्याण केलेच आहे, पण त्या-ररीररच जगाचेहि कल्याण सहजच घडून आले आहे इतकेच की महाराष्ट्राचे कल्याण प्रत्यक्ष झाले असून, जगाचे मात्र पर्यायाने झालेले आहे. महाराष्ट्रीय सनांनी जगाचे कल्याण पर्यायाने केले आहे असे म्हणण्याचे कारण हे आहे की, त्याच अवतारार्यक्षेत्र जरी विरोधतः महाराष्ट्राचे होते तरी त्या कार्याचा परिणाम पर्यायाने सर्व जगभर झालेला आहे. तळ्याचे एका भागात दगड टाकला असता त्यातील पाण्याची खळखळ प्रत्यक्ष जरी त्याच भागात होते, तरी ल्हरीच्या रुपाने ते सर्व तळ जसे आदोळन पावते त्रिवा शरीराच्या कोणत्याहि एका भागास सुख अथवा दुःख झाले असता त्या मुखाच्या अगर दु ग्याच्या सबंदना सर्व शरीरभरहि जशा होतात, तसे या विश्वाच्या एका भागाच सुख अथवा त्याची उन्नति ही अखिल मानवी सृष्टीच सुख व उन्नति होत. आणखी एका दृष्टीन आमच्या या महाराष्ट्र सतांनी अप्रत्यक्षतेन सर्व जगावर उपकार कर आहेत. आज शात असून प्रचलित असलेल्या सर्व धर्मास आद्य आणि आमच दृष्टीन व इतरांचेहि दृष्टीन तत्त्वज्ञानापुरता तरी सर्वात श्रेष्ठ, आणि कधी काळी अखिल मानव सृष्टीस मिळणाऱ्या शातिसुखास पोषक असा जो वैदिक धर्म त्याचे उज्वीवन, आणि तद्दि महाराष्ट्रासारख्या देशात करणारे संत सर्व जगाचे अप्रत्यक्षतेन कल्याण करणारे होते अस म्हणण्यास प्रत्यवाय नाही.

या वरील विवेचनावरून एक गोष्ट ध्यानात आलीच असेल की, संतानी जें हें महाराष्ट्राचें कल्याण केलें तें घमांजावनानेंच केलें आहे, तेंव्हा प्रथम असे प्रश्न सहजच उद्भवतात की, घमांजी तेजोहानी झाली होती की नाही आणि झाली असल्यास ती कशात ? यापैकी पहिल्या प्रश्नाचें उत्तर दुसऱ्या प्रश्नाचे उत्तरात अनायासानेंच आलें असल्यानें दुसऱ्याचाच प्रथम विचार करू म्हणजे झालें.

आमचें ऐहिक व पारमार्थिक कल्याण करण्याची क्षमता म्हणजे तेंच स्वता जी आमचे धर्मात पूर्वी होती ती मध्यतरीं नाहीशी झाल्यास आमचे दृष्टीनें बौद्ध मताचा उत्कर्ष, आम्हात रुढ झालेला मिथ्याचार, सामान्य जनतेस दुबाव अशा भाषेत व विचारात स्वधर्ममताचें प्रतिपादन, आमची ऐहिक समृद्धि आणि शेवटीं परधर्मीयाचा प्रवेश हीं कारणपरंपरा झालेली आहे. म्हणून या कारणाचा यथानुक्रम योडक्यात विचार करूं.

बौद्ध दर्शन हें वैदिक धर्मापासून उत्पन्न झालेल्या अनेक दर्शनांप्रमाणेच एक दर्शन आहे. त्यात शून्यवाद प्रतिपादल्य आहे. माक्षाऐयर्जी या दर्शनात निर्वाण हें ध्येय आहे. निर्वाण हा अभाव आहे, म्हणजे कामक्रोध व लोभ याचा निरास हेंच निर्वाण. निर्वाणाचा सराफार अर्थ काय आहे तो या दर्शनाचा उत्कर्ष करणारे जे गौतममुद्र त्यानींही कोडे स्पष्ट केलेला नाही, परंतु इतकें खरें की, मनाची वृत्तिशून्यता हीच निर्वाणस्थिति हें त्यास समत होतें असें सामान्यतः म्हणण्यास हरकत नाही. घर दिलेल्या या दर्शनाच्या ह्या खूळ स्वरूपावरून एक गोष्ट उघड हात आहे ती ही की, मनास वृत्तिशून्यता आणणें हेंच या दर्शनाचें मुख्य ध्येय असल्याकारणानें याचा फार मोठा भर विचारापेक्षा आचाररूपा तपावरच असण सहज आहे, परंतु इद्रियाची त्रिषयलोडपता पूर्णपणें लक्षात आणूनच जणू काय जी आध्रम व्यक्तीया वैदिक धर्मात अगर हिंदुधर्मात विदित केली आहे तिचा अन्वय या बौद्ध दर्शनात न करिता, इद्रियवृत्तीच्या उपशमनानंतरच इष्ट असा जो संन्यास त्यास प्रथमच मिहित गणिल्यान, आणि नित्तशुद्धि ही स्वभावतः बाह्य चिन्हांनीं प्रत्यक्ष दृश्य होत नसल्यानें, या (बौद्ध) दर्शनाने स्वतःच्या नाशार्थें बौद्ध जणू काय प्रथमच परलैं गलें हात असें म्हणण्यास हरकत

नाही. गौड दर्शनासारखी निरीश्वरवादी आणखीहि इतर दर्शन नव्हती असे नाही, परंतु त्या दर्शनाप्रमाणे हे वैदिकधर्मान्तर्गत न रहाता, चातुर्वर्ण्ये शुभारूढ दिल्याने तो एक स्वतंत्र धर्मच बनला आणि तो तसा स्वतंत्र बनल्या मुळेच वैदिक धर्मावरहि त्याचा परिणाम हाऊ लागला. हे चातुर्वर्ण्याचे उन्मूलन, सत्त्वज्ञानासवधाने अनिश्चय व वृथा आचार, हीं या धर्माचा आर्यावर्तीत अखेर नाश करण्यास जशी कारणे झाली तशीच प्रथम त्याचा उत्कर्ष होण्यासहि उरीचशीं कारणे झाली आहेत. गौतमबुद्धाच्या वाळी व्यास वैदिक धर्माची ओळखहि नाही अशा चातुर्वर्ण्यवाद्य लोकांचीच आर्यावर्तीत उरीच सख्या असल्याने त्याच्यातच या धर्माचा विशेष प्रसार झालला होता (गौड मताचा प्रसार नाचवणीत अधिक झाला होता असं सय तज्ज्ञांचं मत आहे) तशात गौतमबुद्धाने आपले मताना जो उपदेश केला तो सामान्य जनतेस सहज पडेल अशा शब्दात व नित्याचे विचारात केला होता. याने प्रत्यंतर पुरावा असा आहे की, ज्या देशात चातुर्वर्ण्यसंस्था प्रचलित नाही म्हणजे वैदिक धर्माची ज्या देशात ओळखहि नाही अशाच देशात या मताचा उत्कर्ष राहिला आहे, आणि उलट त्याच जन्मस्थान जो हा आर्यामत तथून मान त्याचे बहुतक उच्चाटन झालेलं आहे जे चातुर्वर्ण्य वाद्य होते त्याच्यात जसा या मताचा प्रसार झाला तसा कदाचित् काही थोड्या वैदिक धर्मानुयायातहि झाला असणें असंमंनीय नाही.

या मताचा प्रथम उत्कर्ष हाण्यास दुसरेंहि एक कारण असे आहे की, गौतम हा राजवंशीय असल्याने त्याचे जे इतर आत होते त्याचा या मतास सहजच आश्रय मिळाला. तसेच अशोकच्या व कनिष्काच्या वेळींहि या मतास या मद्रागर्नी जो आश्रय दिला त्याच्या योगानें तर त्याच्या उत्कर्षाची पुढे सामाजिक शाक्ती, परंतु या मताचा प्रसार हाण्यास सर्वांत अत्यंत महत्त्वाचं कारण म्हणजे म्हणजे गौतमबुद्धाचं स्वतःच अत्यंत पुढांचरण हे हाच मूळात काही नसनाहि खूळ एका व्यक्तीच्या पुढाचारविचाराच्या उत्कटतेचा समाजावर केवढा मोठा परिणाम घडतो याच हे प्रत्यक्ष उदाहरण आहे. या गौड मताच्या मूळाशीं विचार काही नव्हतें, असें म्हणण्यास आधार म्हणजे म्हणजे गौतमबुद्धानंतर त्या धर्माचा झालेला स्थिति हा हाच बर

दर्शविल्ले अशोक च रुनिष्क याची जोपासना व आश्रय जर या मताम
नसतीं तर आता झाला यापूर्वीच या मताचा आमच्या आर्यावर्तात बहुधा
नाश झाला अमता. गौतमबुद्ध निर्वाण पावन्यानंतर या दर्शनाची कशी
अयम्या झाली ह दर्शविणाऱ्या काही आख्यायिका याच दर्शनाच्या धर्म
प्रथात दिलेल्या आहेत, त्या येथे देतो.

सद्य मुग्घ सोडून इद्रियाचे दमन करण्यास अरुग्घ अस ज आचाराच
तप त सहन करण्यास मृळाशीं आत्यतिग्घ मुग्घांनी अथवा अशीच काही
इतर प्रिय अशी वत्थना सामान्यजनास असण अवश्य आहे तशी या
बौद्ध धर्मात नसल्याने बुद्धाच्या निर्वाणानंतरच आचाराच्या प्रग्नरतम नटा.
ळेल्ले गौतमाचा खुद्द शिष्य मौग्घद् “र स्याउ, गौतमापाकून आम्ही
सुटला, अमुग्घ ररा, अमुग्घ करुं नका अमा त्याचा आप्पाम अत्यत पास अमे”
अम उद्गार काढता यावरून गौतमाचे ह्यावर्तीतच त्याच्या शिष्याचे मना
वृत्तीची कल्पना सहज होत

या दर्शनाची सर्व भित्त आचारावरच होती आणि सन्यम्नास लाग
णारी चित्तशुद्धि राखत जट्टस्य अमत्यामुळ, ररा सन्यस्त कोण व रोग
कोण, ह समनण्यास मार्ग नमल्याने गौतमानंतर या मताचा स्वीकार
करणे ह एक उपजीवितेचें सुलभ साधनच झाले होत अम दिसत
यास प्रमाण म्हणून एक आख्यायिका दिलेली आहे, ती अशी —

उपाली म्हणून एक मुलगा होता त्याचे आईबापाम एकदा अशी
चिंता पडली की, त्यास उपजीवितेच कोणत साधन उपलब्ध करून द्याय ?
त्यास लेगक कराव तर त्याची जेठे शुश्रूतात गणित शिकवाव तर त्याच
मन दुर्बल आहे, मराठी शिकवावी तर त्याचे डोळे मराम होण्याचा ममन
आहे तद्द. काहीएक दु रव न मागता उपजीवितेचा अगदी मोठा मार्ग
म्हत्वा म्हणजे त्यास गौडभिषु करण हा होय !

वरील आख्यायिकेवरून या सधन बाळगाम कमा सहज प्रवेस
कमिता येत होता हें दिसत आणि म्हणूनच मातापिताची आज्ञा न
घेता मुलास सधात प्रवेस करिता येऊ नये अगा एक नियम पुढे कम्मा
शाडळतो.

राजा त्रिसार यान आपल्या राजवटीत अशी एक आज्ञा केली होती की, शास्यपुन गौतमाचे दर्शनानुयायी जे कोणी भिक्षु अमर्ताल त्यांस राजपुरुषापासून कोणत्याहि प्रकारचा उपद्रव होऊ नये. या आज्ञेचा फायदा यन्याचशा चौर्यकर्म करणारानीं भेतला असा उद्देग्न मापडतो. (मृच्छमटिकातील भिक्षु झालेल्या शूतकाराची येथ आढवण हाते).

अशोकान्या वेळींहि गौतमाच्या धर्माज्ञेच पाळण योग्य रीतीन होत होत की नाही हे पहाण्यास, त्याम म्यतन्त्र व गुप्त राज्याधिकार्याची योजना करारी लागली आहे, यावरून त्या सघाची किंवा धर्माची प्रथमापासूनच कशी स्थिति होत गेली असली पाहिजे याची कल्पना सहज करता येण्यासारखी आहे. तसेंच गौतमाच्या निर्वाणानंतर वेळोवेळीं भरवाण्या लागणाऱ्या धर्मपरिपदावरूनहि मताच अस्थैर्य दृष्टोत्पत्तीस येते. त्यातहि मठसंस्था उत्पन्न झाल्याकारणानें दमाचा दिवसेंदिवस अतिरेक होत चालला होता, अस हेमचंद्रमूरीच्या कुमारपालचरितावरून स्पष्ट होत.

या वरील विवेचनावरून हे सहजच लक्षात येते की, बौद्ध धर्मात मिथ्याचाराचा म्हणजे दमाचा अत्यन्त प्रसार झाला होता. जेथें दंभ उत्पन्न होतो तेथ वाढ्य दाम्ना आणि बाह्य आचार इकडेच प्रगुति अधिक असते; प्रतिस्पर्धाभक्ताचा असा उत्कर्ष झाल्यामुळे वैदिक अथवा हिंदु धर्म याचें अस्तित्वावद्द (राजाश्रय नसल्याने) सशय उत्पन्न होणे साहजिक होतें. तत्त्वज्ञान कितीहि अप्रतिम असले तरी, कोणत्याहि धर्माची स्थिति ही निश्चेत. सामान्य समाजावर अवलंबून असल्यामुळे व सामान्य समाजाची प्रगुति तत्त्वज्ञानापेक्षा आचारावरून जास्त अमल्याकरणान, बौद्ध धर्माच्या मतर्गांत वैदिक अथवा हिंदु धर्मातहि आचाराचें प्राग्व्य होऊं लागल अमल्यास नवल नाहीं. मंत्रतंत्र व अभिचार इत्यादि आचाराची योज तर अथर्ववेदापासूनच होता, परंतु या बौद्ध धर्माच्या उत्कर्षाळा व अपवर्गाळां हि केवळ अहमहमिऊन व म्यतच्या स्थितीवरिता म्हणून तरी या म्यतन्त्रअभिचाराचा हिंदु धर्मात विभूत प्रमाणावर प्रचार होऊ लागला अगंभवनीय नव्हत.

गौतममुद्राच्या उत्कर्षाचे वेळीं किंवा किंचित् त्यामागून हिंदु धर्मात

उपासनाप्रधान म्हणजे आचारप्रधान वैष्णव व शैव पंथांची प्राणप्रतिष्ठा झाली; व तेथपासून आचारप्रवणतेस भर येत चालला. तथांत तत्त्वज्ञानाचें विवेचन संस्कृत ग्रंथांत केलें असल्याकारणाने व समाजांतोळ फारच थोड्या मागास संस्कृत अवगत असल्यानें बहुजनसमाज आचारशौल्वच वनणें सहज होतें; तत्त्वज्ञान समजण्यास स्वतःचे बौद्धिक परिश्रम लागतात; तसें आचारांचें नाहीं. आचारांस नुसते अनुकरणहि पुरतें आणि म्हणून उपासनेचे ग्रंथ किंवा आचार घालून देणारे ग्रंथ, संस्कृतप्रणित असले तरी त्यांचा बोध स्वतःस होण्याची अवश्यकता नसल्याकारणानें संस्कृताचें अज्ञान आचारप्रवृत्तीच्या आड येणें शक्य नव्हतें.

वर दिलेल्या वैष्णव व शैव संप्रदायांचे पुढें झालेले भिन्न भिन्न संप्रदाय लक्षांत घेतले म्हणजे आचाराचा एकंदर जनतेवर केवढा परिणाम झाला होता याची सहज कल्पना होते.

धर्मकल्पनेची इकडे ही अशी स्थिति असतां तात्कालिन राजकीय व सांपत्तिक स्थितिहि तीस परिपोषक अशीच झालेली होती. शकासारखे परकीय व कदाचित् परधर्मांय राजे इकडे येऊन जरी त्यांनीं येथे राजें स्थापिलीं तरी बौद्ध, जैन अथवा हिंदु धर्म यांपैकीं कोणत्या तरी एका धर्माचा त्यांनीं स्वीकार केलेला असल्यानें, आपापल्या मनोवृत्तींनुरूप या तिघांपैकीं कोणत्याना कोणत्या तरी एका धर्मास राजाश्रय मिळून त्याची भरभराट होत असें; या राजांचे राजवटीत तद्विषय धर्माचा छल जरी क्वचित्च झालेला आहे, तरी भिन्न धर्माचा जनतेवर व परस्परवर परिणाम होण्याचें चुकलें नसेल. पांचवे सहावे शतकांचे मुमारास संस्कृताचें व त्यानरोवरच हिंदु धर्माचें (म्हणजे वस्तुतः तत्त्वज्ञानाचें) पुनरुज्जीवन झालें. त्या कालानंतर झालेल्या राजांपैकीं कित्येकांनीं स्वतःस "महा-भागवत" अस उपपद धारण करण्यांत भूषण मानलेले आहे. 'भागवतधर्म' म्हणजे उपासनासंप्रदाय, यात द्वैत प्रतिपादन केलें असल्यानें उपासनेवरच मोठी भिस्त असते; यावरून एक गोष्ट लक्षांत येते ती ही की, हिंदु धर्माच्या पुनरुज्जीवनाच्या वेळीं मुद्रां आचाराचेंच प्राप्त्य होतें. स्वराज्य असल्याकारणानें स्वात्म्य व संपत्ति यांचा त्या वेळींच अतिरेक

झालेला होता अशी इतिहास साक्ष देत आहे. जेथे संपत्ति व स्वास्थ्य यांचा अतिरेक होती व उच्चतर ध्येय पुढे नसतें, तेथे मनाच्या दुर्बलतेस सहजच प्रारंभ होतो; आणि एकदां मनास दुर्बलता आली म्हणजे वैयक्तिक व राष्ट्रीय दुर्गुणांचे ते मोहरेघरच बनते. अशा वेळीं या दुर्बल झालेल्या राष्ट्रीय मनास लपण्यास आणखी एक साधन त्या वेळीं मिळालें तें असें. मोक्षास साधन शान हें आहे आणि शान्यास स्वकर्म नाही, असलें सर्वोत्कृष्ट व उच्चतम प्रमेय दाबिकास आणि आळशास लपण्यास फार सोईचें होतें. आमचे समाजांत आचारप्राचुर्य आधींच झालेलें होतें; व संपत्ति, अधि-कार आणि स्वास्थ्य यांचे योगानें मनाचा कणसपणा जाऊन तपाचा लोपहि आधीं झालेला होता. तेव्हा बाह्य चिन्हांनीं ओळखण्यास अशक्य असें जें शान घ्याचें सोंग घेऊन, वर्मांचे कटाचरण शानीं म्हणून सोडून देणें दाबिकांस व आळशांस फारच सुकर झालें; आणि अशा तऱ्हेनें शानीं आणि अज्ञानी यांच्यात भेद न राहिल्याने “स्वधर्म” अथवा “स्वकर्म” याची ओळख आमच्या समाजांतून पार बुजून गेली.

आधींच आळशो । वरि गुरूचा उपदेशो ॥

मग त्या कैचे आडकाठी । विधिनेपधाची भेटी ॥

नाचरचे धर्म । न करवे विधिकर्म ॥

तुफा म्हणे ते गाढव । मनासवें घेती धांव ॥ १×१२५

स्वकर्माचा कंटाळा आपल्या या समाजात किती आला होता याचें आणखीहि दर्शक म्हणजे अकरावे शतकाच्या सुमारास आणि तदनंतर लोकरच वीरशैव म्हणजे लिंगाईत व महानुभाव म्हणजे मानमाव याचा इकडे झालेला उद्भव होय. चातुर्वर्ण्यांस कंटाळलेले, स्वकर्म करण्याची अंगी धमक नसलेले, आणि ब्राह्मणादि उच्च वर्णांचा द्वेष मनांत बाळगणारे अशा पुरुषांनीं या दोन मताची स्थापना केलेली आहे. बौद्ध मताच्या उत्पत्तीच्या कारणांत व या वर दिलेल्या दोन मताच्या उत्पत्तीच्या कारणांत बरेच गाम्य आहे.

तमंच संन्यास हा आश्रमानुरूप न घेतां बौद्ध मताप्रमाणेच यातहि आरं-
भीच विहित केलेला आहे. इतकेंच की, मानभाव या आश्रमास स्पष्ट संन्यास
गृह्यतात, त्यासच लिंगादित दोषा असें गृह्यतात; परंतु या दोन मतांचा
जो इतिहास आहे त्यांत एक गोष्ट विशेष लक्षात ठेवण्यासारखी आहे. ती
ही की, लिंगादित्यांचा धर्मोपपन्न जो यमव, तो जितका दुर्बल होता तित-
काच अथवा त्याहूनहि अधिक गौतम हा सच्छील आणि सदाचारी होता.
तसेंच मानभावपथांतील कांहीं आचार जितके दुराचाराचे भासतात, तित-
केच बौद्ध मतांतील आचार त्या धर्माचे प्रसाराचे प्रारंभी सदाचाराचे कोटीत
जाणारे होते. असें असूनहि या दोन्ही मतांचा या महाराष्ट्रांत इतका प्रसार
झाला ही एकच गोष्ट त्या महाराष्ट्राचे झालेलें धार्मिकदृष्ट्या पतन व त्याच्या
मनाची दुर्बलता दाखविण्यास पुरेशी आहे. यापेक्षा या यावर्तीत जास्त
लिहून मनास उदात्तीनता आणणें इष्ट नाहीं म्हणून येथेंच थांबतो.

बौद्ध मताच्या प्रसारानंतर हिंदु धर्मास जरी ग्यानि आली होती तरी ११ वे
शतकापावेनीं तिचा कायमचा फायदा घेणारा धर्मशास्त्र कोणी उत्पन्न
झाला नव्हता. परंतु दुर्दैवाने अथवा सुदैवाने म्हणा तो ११ वे शतकात
म्हणजे संताचे अवतार होण्यापूर्वीं सुमारे एक शतक आर्यावर्तात उत्पन्न
झाला. हे परधर्माचे संकट आमचा धर्म व आमचा समाज याचेवर
सारंगेच आलेलें होतें. याचे योगाने नर्मदाउत्तरतीरीं जो धर्माचा उच्छेद
झाला होता, त्याची अग्रे आमच्या या महाराष्ट्रावर पडतात न पडतात ताचे
संतांचा अवतार झाला.

शक ११०० ते शक १७४० पावेतो जवळजवळ ७०० महाराष्ट्रीय संत-
कवि झाले आहेत, आणि या सर्वांना धर्मजीवनाचें कार्य उपदेशरूपी काव्यांनीं
केलें आहे. 'कवि' शब्दाची व्याख्या आमच्या संतानीं केलेली आहे—

वेदशास्त्रांचा मधितार्थ । जाला करतळामळकचत् ॥

तैसा च प्रज्ञानंदें दुल्लत । कवि निश्चित या नांव ॥ ११×१०५०

कावे वैराग्याचें संरक्षण । कावे भक्तांचें भूषण ॥

नाना स्वधर्मरक्षण । तें हे कावे ॥ १×७५×१२ ॥

तिचा विचार कला व कवित्वाची—

जेणे ज्ञान हें प्रवृत्त । जेणें वृत्ति हे मागले ॥

जेणे भक्तिमार्ग रुळे । या नांव कावित्व ॥ १४×३९.

ही जी व्याख्या दिली आहे, तिचा विचार कला म्हणजे याम कवि' आणि त्याच्या ज्ञानात काव्य' म्हणण्यास हरकत नाही याच्या

काव्याचे स्वरूप

अस आहे की, स्वतःच ऐहिक कल्याण चिन्तात गळवून त्यांनी आपल्या बुद्धीचा व्यय काव्यात कधीच केलेला नाही कविता ही उपनीतिकच साधन आहे अथवा लाक्षणेची एक पायरी आहे असला प्राग्य विचार याचे मनास कधीच शिवला नाही. केव्हा कव्हा स्वतःच्या निर्गुणउपासनेच्या गाढ प्रेमात रगून जाऊन, तर केव्हा सगुणचरित्राच्या वर्णनात दग होऊन सहजस्फूर्तीने त्याच्या मुखावाटे ज उद्गार निघाले त ह काव्य हाय. क्वचित् प्रसंगी वृत्तीवर येऊन आत्मिक कल्याणापासून दूरतर जाणारी ही जनता पाहून वळवळलेल्या मृदु अतः करणाने तसि केलेला उपदेश नी त्या विश्वात्मक प्रभूची त्यांनी केलेली सेवा होय उपान्य देवतेची अथवा विश्वात्मक प्रभूची सेवा हा एकच विषय सताचे मनाम व बुडास असल्या कारणाने त्यांचे सर्व काव्य एकाच स्वरूपाचे झालेले आहे हा दाख न दे, गुण आहे. जेथे मनारजन हा हेतुच नाही तेथे विविधतेची अवश्यकता भासत नाही. श्रीगानधर, एरनाय, समर्थ, मुक्तेश्वर, दामन अथवा मोरा पत यांच्यासारखे प्रतिभासंपन्न कवि क्वचितच आढळतात शब्दचमत्कृति आणि ध्वनि अथवा भाषा आणि रस हा त्यांचपुढ हात नोदून तयार असतात असे त्यांच्या प्रभावस्वरूप स्पष्ट होत आहे. असे जमूनहि त्यांनी आपल्या मनाचे कोड व बुद्धीचे विलास परमात्म्याच सगुणनिर्गुण गुण गाण्यातच पुरविले याच कारण, त्यांच्या कविताशर्तीस दुसरे विषय नव्हते असे नरे, तर त्याचे मनाम व बुद्धीस दुसरा विषय नव्हता

ऐसा भगवती रगला । आणिक कांहीं न लगे त्याला ।

स्वइच्छा वर्णु लागला । ध्यान कीर्ति प्रताप ॥ दास १४×३

पार काय सागाथ ! परतु रसकदमळ, शृंगारतरंगिणी, कामिनीमग यत्ने
 षत अनुक्रमे शिष्यराम, वेण्णाराम व लम्भी या प्रयकारांनी आभारली काव्ये
 लिहिण्याचा आग्रह जा उद्भव दिला आहे या असा की, ही काव्ये वाचून
 विषय बाह्यत कितीही गाढ वागल्या तरी तो आत्मतिक सुख दणारा नाही
 असा मनास पडून येराग्यानी उरगति ध्याना साराण, मणि भिन्न असले तरी
 जण एकच सूत्र त्यातून ओंगलले असते तसे शब्द व विचार आणि प्रचिन्
 प्रसंगी विषयहि भिन्न असले तरी “ पुढीलच सुख-उत्पत्ति ” प्रीत्यर्थ विना
 स्वक प्रभूची सेवा हा एकच विषय या सताचे सुद्धीत होता

परोपकारकारणें । वाचित्व अगत्य करणें ॥ दास १४×३

याचे काव्यप्रयाचा साक्षात्काराने विचार केला तर असे दिसून येईल की,
 एका विशिष्ट कालापासून तो शान व उपासना म्हणजे विचार व विचार
 याच याच साराण बद्धत होते आणि त्या विशिष्ट कालानंतर म्हणजे इष्ट
 स्थिति प्राप्त झाल्यानंतर सुद्धीत मागे सरून मन हे पुढे सरसावले, म्हणजे
 शानपेक्षा उपासना या प्रयात जास्त दम्याचर हाऊ लागली हे जे
 वैचित्र्य दिसून येते तें अद्भुत त्यास नव्वत कारण, कोणत्याहि एका
 समाजाच्या विशिष्ट काली ज्या उत्कट आवाजा असतात त्याचे त्या त्या
 पाठी उत्पन्न हाणाच्या वाङ्मयात प्रतिबिंब पडलेच पाहिजे असा नियम
 आहे, आणि या नियमास अनुसरूनच शानाच अस्तुत्य तत्त्व जें नैष्कर्म्य
 त्याने श्रीशानेश्वरापासून तो समर्पापर्यंत प्रतिपादन केलेले आहे कारण,
 हे नैष्कर्म्य स्वधर्मार्चा आळस बुजालेल्या महाराष्ट्रास त्या वर्डी असत
 अवश्यक हात तसेंच थापुडलिबापासून अथवा नामदेवापासून तो तुका
 रामापासून तो आचारदृष्टीने पतित झालेल्या महाराष्ट्राच्या दममत्सरादि मनो-
 विकारावर आपात केलेले आहेत या

दोन ओघाचे

चालकापैकी एकाच श्रीशानेश्वरमहाराज हे विशदत निर्गुणापामक शैव, व
 दुसऱ्याच नामदेव हे सगुणापासक वैष्णव होत एकनाथानी या दोन

सगुणनिर्गुणांचें एकीकरण धरून उपासना व ज्ञान याचा समतोलपणा कायम ठेविला; आणि याचा उत्कर्ष श्रीसमर्थोनी केला. अशा रीतीनें ज्या इष्ट-सिद्धींकरिता नैष्कर्म्य अवश्यक होते त्याचें प्रतिपादन येथें संपलें. श्रीसमर्थो-नंतर जे प्रथम झाले त्यांतील बहुतेकांचा भर सगुणोपासनेवर होता.

घरील विवेचन करीत असता शैव व वैष्णव संप्रदायाचा आम्हीं सहज उल्लेख केलेला आहे. या संप्रदायाचें विवेचन अप्रासंगिक नसल्याने थोडक्यात करणें इष्ट आहे. ते करण्यापूर्वी प्रथमच एक गोष्ट सांगून ठेवणें जरूर आहे की, उत्तरेकडे अथवा दक्षिणेकडे या शैववैष्णव मतांत जितका भेद स्पष्ट दिसतो तितका तो आमचे महाराष्ट्रातील संतमंडळींत दृग्गोचर होत नाहीं. तसच शैवाच्या कापालिक अथवा बालमुख आणि वैष्णवाच्या बह्मजी अथवा राधाकृष्ण पंथाप्रमाणे विभक्त व अश्लील मतांचाहि प्रवेश झालेला नाहीं.

महाराष्ट्रीय वैष्णवसंत

हे केवळ सगुणोपासकच नवून त्याची बुद्धि सगुणाचे पलीकडे निर्गुणापर्यंत गेलेली होती. रामानुजाच्या चतुर्व्यूहाचा नामनिर्देश फचित् एकाद्या अम-गात आलेला असला तरी तो अपवादात्मक गणला जावा अशा स्वरूपाचा आहे. बह्ममाच्या मताचा अति शुद्ध असा रुक्मिणीपांडुरंगसंबंधरूपी (राधाकृष्ण नंदे) परिणाम काहीं विराण्याच्या अमगामघ्ये दृग्गोचर होतो. यापेरीज केवळ सगुणप्रेमाचाचून वैष्णव मताची दुसरी रूप इकडे दिसत नाहीं. शैव मताचेंहि तसेंच आहे; परंतु या मतावरधानें थोडासा विस्तार-पूर्वक विचार करू.

आज उपलब्ध असलेल्या ग्रंथावरून नैष्कर्म्याचें प्रतिपादन श्रीसमर्थो-पावेतां सर्व संतमंडळींनीं जे बरींअधिक प्रमाणात केलेलें आहे त्या ज्ञानाच्या उगमाचा अप्रमान परिणामाच्या दृष्टीनें श्रीछानेश्वरमहाराजाकडे येतो. श्रीछा-नेश्वर हे नायपर्याय होते, असें त्याच्या परंपरेवरून स्पष्ट दिसत आहे.

आम्ही एक दीन । जाणा नायपर्याय ।

नीचाहूनो आयो । अति नोच ॥

असं त्यानीं एवे ठिकाणीं ग्दुल आहे. हा नायपर्याय म्हणजे ज्याची परंपरा

आदिनाथायोगा मुरु झाल्ली आहे, 'त शैव हाता वा वैष्णव हाता याचा थोडक्यात निर्णय करणें जरूर आहे.

आचार्यांच्या परंपरेती कायुदव नागाच्या एका कथाचा 'उपदेश सार' म्हणून अष्टप्रकरणात्मक एक ग्रंथ उपलब्ध झालला आहे त्याचे नावही आपल्या मृत च्या नायकास उद्देशून या अम लिहता —

य लाकरुढीस्तत्र शिष्यजन । हा नाथसंप्रदाय म्हणोन ।

गुरुनामा नामाभिधान । भावडोनें याजितो ॥

परि हा भागवतसंप्रदाय । परंपरा श्रीनारायण ॥

कामुदकाचा नाथसंप्रदाय अगुनहि स्थान ते भागवत संप्रदाय म्हणतात अम यथें स्पष्ट हात आहे एयव्यावरून कदाचित् काणाड अदी शरा यइल की, भागवत संप्रदाय म्हणजे वैष्णवसंप्रदाय आणि म्हणून नाथसंप्रदाय हा वैष्णवसंप्रदाय आहे, परंतु हा चूक आहे भागवतसंप्रदाय नमा वैष्णव हाता तसाच गैबहि हाता वैष्णवभागवत व शैवभागवत (म्मात) अम म्हणण्याचा प्रवात अस या संप्रदायास 'भागवत' ह उपपद गवण्याच मुख्य कारण अस की, त दान्हा द्वैतप्रतिपादक असून उपासनात्मक हात म्हणजे 'भागवत' हा शब्द उपासनादक्ष आहे यावरून कबळ 'भागवत' या शब्दान मिशिष्ट संप्रदाय, शैव किंवा वैष्णव आहे याचा खुलासा हात नाहा श्रीगुरु शार्यांच्या संप्रदायास जरी नाथसंप्रदाय म्हटला आहे तर त्याची परंपरा आदिनारायणापासून अमल्याकारणान त्यास 'वैष्णवभागवत' म्हणता यइल श्रीगुरुनाराच्या संप्रदायाच तम नाहा हा नाथसंप्रदाय आदिनाथापासून परंपरागत आल्यान हा गैबच आहे अमें निश्चित हात दुसर अस की या परंपराला आगारक्षनाथ अथवा श्रीनिवृत्तिनाथ यांच्या वपराच म्हणजे संप्र दायचिहाच न धरण उपलब्ध आहे तम वणन वैष्णवसंप्रदायास अमल्ल उपलब्ध हात नाही इतकच नाहा, परंतु नाथसंप्रदायाताल नगमार, भग्मा झूलन, कौपीन, सैला, शिगा, पुगी, कथा, झाली आणि निझूल हा चिन्हें वैष्णवसंप्रदायात अमण अशक्य आहे परंतु कदाचित् काणा अनी शका कादाल की शैव व वैष्णव ह दाही संप्रदाय द्वैतप्रातपादक असून

उपादानाप्रधान आहेत असें वर झालेले आहे. आणि श्रीजानेश्वर तर अद्वैतवादी होते, मग ते शैव कसे ?

या प्रश्नाने उत्तर न देऊन मोक्षाने पुराणा श्रीजानेश्वर हे शैव होते हे प्रस्थापित करणारा आहे. असे ते पहा. श्रीजानेश्वरांनी आपल्या “श्रीमनुभवामृत” नामक स्वतंत्र ग्रंथांत ज्ञान, अज्ञान व जीवन्मुक्ति यांचे स्पष्टीकरण केले आहे. अज्ञानाचे स्पष्टीकरण देत असल्याकारणाने मायेचे स्पष्टीकरण सहजच झाले म्हणजे श्रीगुराचार्यांचा विवर्त अथवा मायावाद श्रीजानेश्वरांमार्गेत नाही हे उघड होत आहे. तसेच महाजागृत्या हीच जीवन्मुक्ति, असे त्यांनी प्रतिपादन करून अमलाकारणाने ते पूर्ण अद्वैती आहेत.

जाली स्वइच्छाचि विधि । स्वैर झाला समाधी ।

दृशे ये मोक्षसिद्धी । दैसां घापे ॥ ९.४३४

जाला देवाचि भक्त । ठावोचि जाला पंथ ।

होउनि ठेला एकांत । विश्व चि हे ॥ ९.४३५

ना समोर दिसे शिष्य हि । परि देखिले कांही नाही ।

देवभक्तां दोहि । एकीच पाडु ॥ ९.४३६

तथा श्रीजानेश्वर पूर्ण अद्वैतवादी असून, उपादानावाचून जगाची उत्पत्ति शक्ती असे त्यांचे मत होते, तसेच मायाभ्रम अथवा विवर्तवाद (उपादान नमन्याने) त्यांचे मत नव्हता इतक स्पष्ट होत आहे.

अगदी हेच मत शैव संप्रदायात शक ७०० च सुमारास काश्मीरात प्रतिपादन केले गेले आहे. वसुगुप्त व त्याचे शिष्य कदम्ब आणि सोमानन्द या त्याचे शिष्य उद्‌याकर यांनी काश्मीरात अद्वैत शैवमताचा प्रसार केला आहे. या जद्वैत संप्रदायाचे मत श्रीजानेश्वरगुराचार्यांच्या मताशी अत्यंत अभिन्न आहे असे वसुगुप्ताच्या शारदा दिलेल्या अनुपुषावरून स्पष्ट होईल.

निरुपादानसंभारमभित्तावेव तन्वते ।

जगद्धित्रीं नमस्तस्मै कलाश्रयाय शूलिने ॥

“ भितीवाचून जगं चित्र निर्माण करावे तसे उपादानावाचून जगत्

निर्माण करणाऱ्या शूलधारी शम्भूस नमन असो.' असा या अनुष्ठपाचा भय आहे. या एका श्लोकात श्रीज्ञानश्वरमहाराजांच्या सर्व मतांचें सार आलेल आहे. तेव्हा या मतेक्यावरून तर श्रीज्ञानश्वर हे अद्वैत शैवसंप्रदायी होते याबद्दल मुळांच सशय रहात नाही.

यावरून एक विचार मुचतो तो येथें नमूद करावासा वाटतो. श्रीज्ञानश्वरमहाराजांचे गुरुपरंपरेतील श्रीआदिनाथ सोडून दिल तर मत्स्येंद्र, गोरक्ष हे उत्तर हिंदुस्थानातील हाते अशी भाख्यायिता आहे. तरी घर दिलेल वसुगुप्त व सोमानंद यांचे संप्रदायाचा फादमीरात विशेष शोध फल्यास आमच्या महाराष्ट्रीय नाथपंथाचा थोडा अधिक सुगावा लागण्याचा संभव आहे, असो.*

मागें सांगितल्याप्रमाण उत्तरेकड परधर्मीयांची जी वायटळ आली तिचा परिणाम काय झाला हे महाराष्ट्रीय सतानीं प्रत्यक्ष पाहिले असलें पाहिज यात सशय नाही धर्माचे नावाखालीं परकीयांनीं वैदिक अथवा हिंदु धर्माचा उच्छेद केला, 'तीर्थ क्षेत्रे भगिनी,' दयताचा अपमान झाला, आणि असल्या या भयानर सकटास तोंड देण्याची सामान्य जनतची तयारी पाहिली तर ती मनाच्या दुर्बलतनें आजहीन व तपहीन झालेली, तिचे आश्रमधर्म मुटलेले, व कपळ आचारप्रवण आणि म्हणून परस्परमत्सरमस्त अशी, थोडक्यात सागावयाच म्हणजे तो जनता आपल्या स्वकमास अथवा स्व धर्मास पराङ्मुख झालेली अशी आढळून आली असली पाहिजे धर्माची व देशाची अशी दान स्थिति पाहून श्रीभतांनीं धर्माचें उज्जीवन करण्याचे हेतूनें जनतच्या वैयक्तिक व राष्ट्रीय गुणान अवश्यरू ज तज व तप त उत्पन्न

करण्याचा उपक्रम केला. या तेजास व तपास नैष्कर्म्यावांचून दुसरा आधार नाही. नैष्कर्म्याचा उपदेश करण्याचा आद्य मान परमेश्वरकृपेने नाथपंथी श्रीशानेश्वर किंवा श्रीमुकुंद यांजकडेस आला. शानकर्माचा समुच्चय वसा होतो, जाणीवभक्ति कोणती, संन्यास म्हणजे काय, थोडक्यांत सांगावयाचे म्हणजे शान्याचें कर्म काय याचा उपदेश श्रीशानेश्वरमहाराजांनी केला. आणि वर मांगितल्याप्रमाणे त्याच - तत्वाचा अनुवाद श्रीसमर्पापर्यंत इतर निर्गुणोपासकांनी केलेला आहे. हेंच महत्कार्य श्रीतुकारामांपावेतो मुगम होण्यास सगुणोपासकांनीहि हातभार लावलेला आहे; कसा तें मराठी वाचकांस स्पष्ट करून सांगण्याची अवश्यकता नाही.

या तेजस्वी नैष्कर्म्यतत्वाच्या शिकवणीचा पुढें लवकरच काय परिणाम झाला त्याची साक्ष यणाश्रमांतील आजचे आमचे अस्तित्वच देत आहे, असो.

बरील विवेचनावरून नैष्कर्म्याची शिकवण ही संतांच्या अवताराचे रहस्य आहे असें मुझ वाचकांच्या लक्षांत आलें असेलच. पुढील सर्व मंतानीं आद्य ग्रंथ जो श्रीशानेश्वरी त्याचा आश्रय करूनच नैष्कर्म्याचें प्रतिपादन केलें असल्याकारणानें श्रीशानेश्वरीचें त्या दृष्टीनें अवलोकन केलें म्हणजे इतर संतांच्या सर्व ग्रंथांचें अवलोकन केल्यासारकें होईल, ही भावना ठेवून आता श्रीशानेश्वरीकडे वळतो.

श्रीज्ञानेश्वरीरहस्य

तत्र को मोहः कः शोक एकत्वमनुपश्यत ॥ ईश उ ७
देखे प्रामार्थ जाले । जे निष्कामता पातले ॥
तैयो हि वर्तुन असं उरलें । लोकालागी ॥ आज्ञा ३५२९

एकत्व पहाणाराचें ठिकाणीं शोक, मोह असेल तर तो जावा; नसलाच तर जावयान्न काय ? असो.

तेव्हा एकच वस्तु अखंडत्वांनं शुरण पावणें म्हणजेच जर मोहनाश आहे. तर विविधत्व अथवा द्वंद्व भासणें हा मोह आहे किंवा हें मोहाचें कार्य आहे हें उघड आहे. जेथे द्वंद्व आहे म्हणजे जेथे दोनपणा आहे तेथे सुखदुःख आहे. परंतु हे द्वंद्व स्वतः असत्य व विनाशी असल्यानं हें सुखदुःखहि विनाशी आहे व म्हणून तेथे शोकाची उत्पत्ति आहे. मोहाबरोबर द्वंद्व, द्वंद्वान सुखदुःख व त्यामुळें शोक. तेव्हा मोह व शोक यांची जोडी अवा-
पित आहे. एकाचा नाश तोच दुसऱ्याचा नाश, एकाची उत्पत्ति तीच दुसऱ्याची.

आता 'ब्रह्म होणें' म्हटलं म्हणजे तेथे पूर्वी 'नसणें' किंवा 'असून' किंवा काही कारणान 'नाहीं' अर्था समजूत असणें या दोहोंपैकी कोणती तरी एक स्थिति पाहिजे. यापैकी कोणतंहि सत्य असले तरी तेथे 'उद्यम' हा दराच.

तैसा आत्मबोधी उद्यमु । करितां होये जो श्रमु ॥ १८x१०८८

आणि दुसराच पथ खरा असल्यानं या उद्यमात व मोहात नेहमीं मांडण असावयाचें. या उद्यमास 'स्वकर्माचरण' म्हणता येईल.

कोणतंहि स्वकर्म अथवा प्रानकर्म करण्यास उद्युक्त झालेला अथवा हांगारा मनुष्य त्या कार्यापासून अथवा प्रवृत्तीपासून पराङ्मुख होण्यास, त्यास मोह ह एकच मोठ वलवत्तर कारण होतं. याचा पर्यायशब्द श्रीज्ञानेश्वरीत मनाय म्हणून दिलेला आहे. जो मोह तोच सशय. हा मोह अज्ञानापासून देता व तो विश्वासाचा नाश करतो.

जें अज्ञानाचें गडदे पडे । तें हा बहुचसु मनो धाडे ।

म्हणौनि सर्वथा मार्गु मोडे । विश्वासाचा ॥ ४x२०३

अगला हा मोह अथवा भ्रम ज्या वेळीं मनात प्रथम उद्भवेल त्याच वेळीं सदसद्विवकाने त्याचा जर नायनाश केला नाहीं, तर तो मनुष्याची बुद्धि व्यापून टाकतो, म्हणजे या मोहप्रस्त मनुष्याचा बुद्धिभेद होतो आणि

एकदा बुद्धिभद्र झाला, म्हणजे त्यामागून नाग हा ठेवलेलाच असतो

हृदई हा चि न समाप । आणि बुद्धिते गवसूनि ठाप ।

तेथ सशयात्मक होय । लोकत्रय ॥ ४४२०४

मग सशई जरि पडिला । तारे निम्रात जाणें नाशला ।

तो अहिकाही परि मूकला । सुखासि गा ॥ ४४१९७

असल्या सशयी मनुष्यास परमार्थ तर साधत नाहीच परंतु त्याच एहिक सुखहि नाश पावते अतयामी प्रखर पैर ठेवणारा मित्र जसा अत्यंत भय कर असतो, तसा हा विवेकाचें कातड पाघरणारा मोहहि अत्यंत घातक असतो उघड शत्रूपेक्षा हितशत्रु जास्त भयकर कारण, तेथें विश्वास उत्पन्न होता व त्यामुळ प्रतिकापची योजना होत नाही असल्या या माहामुळ हित त अहित व अहित त हित वाढू लागत व कर्म इद्रियास प्रिय तर बुद्धीसहि कल्याणकारक भावू लागत

कर्म हें तात्कालिक सुख उत्पन्न करणारें म्हणजे प्रेय आणि आस्थविक सुख उत्पन्न करणारें म्हणजे श्रेय असें दान प्रसारचें माह पहिल्या प्रकारच कर्म मनादि इद्रियास व दुसऱ्या प्रकारच कर्म सुबुद्धीस प्रिय असत तव्हा जें सुबुद्धीस पडतें तच मनासहि आवडणें हच मोहाचा नाग झाल्याच लक्षण होय मनुष्याचा सव प्रयत्न बरील लक्षण अर्गी वाणण्याकडे असला परंतु होत वाय की, वर सगि तलेला माह गार्होद्रयाच्या द्वार मनाच आकलन करून मनाची व बुद्धीची पारकत करतो, आणि त्यामुळ प्रेय आणि श्रेय यांत भेद उत्पन्न होता

अशी ही मनाचा व बुद्धीची पारकत का व्हावी ? अथ आणि प्रेय यात भेद का उत्पन्न व्हावा ? नव्हे हा माहच का पडावा ? याच उत्तर हच की, आपल अज्ञान परंतु अज्ञान म्हणजे तरी काय ? अज्ञान म्हणजे इद्रियाच्या स्वाधीन हाण इद्रियाच्या आवडीप्रमाण मन वावरू लागत, मोकाट निरू गगलें व त्या सेरानैरा विरणाऱ्या मनाच्या

सहस्राप्रमाणे मनुष्याची वृत्ति द्वावयास लागली म्हणजे तो मोहग्रस्त होऊन लागला असो खुशाल समजावे.

येथ नेणाचयां हे चि कारण । जे इंद्रियां अधीनपण ।

तिहि आकलिते अंतस्करण । म्हणानि भ्रमे ॥ २×१११

या भ्रमलेल्या मनुष्यास—

हा रातिदिवसु पाहिं । जैसा जाल्यधा ठाउचा नाहिं ।

तैसें संशया सत्य कांहीं । मना नै ये ॥ ४×२००

निकालायाधित जे सत्य त्याची, (जशी जन्मांघास रात्रिदिवसाची) प्रतीति होत नाही, त्याप्रमाणे इंद्रियाच्या अधीन झाल्याने त्यांचेच “म्हणितले” केल्याने म्हणजे त्याच्या लालण्याने हा मोह अथवा सशय उत्पन्न होतो, व तो उत्पन्न झाला कीं लागलीच वर दर्शविल्याप्रमाणे मन-बुद्धीची पारकत होते. अस झालें म्हणजे कर्तव्य कोणते व अकर्तव्य कोणते, काय करावें आणि काय न कराव, काय केले असता ते निकालायाधित सशय प्राप्त होईल, व काय न केले तर ते दूर पळेल, यासंबंधीच त्या “संशया”चे तारतम्यज्ञान नष्ट होऊन, इंद्रियास आवडेल ते आणि त्यामुळे मनास मावेल ते व म्हणून अत्र झालेल्या बुद्धीस पडेल ते कर्म करण्यास तो उद्युक्त होतो. याप्रमाणे इंद्रियास प्रिय दाटणाऱ्या कर्मांची कास ज्याने धरली त्यास मागे एकदा सांगितल्याप्रमाणे पारलौकिक-आत्यंतिक-सुख तर मिळतच नाही; पण ऐहिक-तात्कालिक-सुखाचाहि त्यास होत नाही.

संसारबंधु जाण । हें किर तेयाचें कै आहे ।

परि तां इहिकों न लाहे । विषय भोगूं ॥ १६×४४६

तैसें विषयांचेनि कोडें । जेण परचा केलें उबडें ।

तंच तो चि आनि कडे । मरणें नेला ॥ १६×४४९

एव परच ना व्यगूं । इहिक ना विषयभोगु ।

तथ केउता प्रसगु । मोक्षाचा तो ॥ १६×४५०

चरोपरच आहे; ज्याला ऐहिक घडपणें साधता येत नाही त्यास पारलौकिक कौडचे आणि नग ग्रामव्य जो मोक्ष तो स्वप्नात तरी मिळतना कसा ?

मुळी कुठित कळी म्हणजे ही सर्व अनर्थपरपर नाहीमी होईल व आत्म-
 तिक मुग्धाचाहि त्याम होईल अमें जर कदाचित् कोणाम बापेल तर ती
 त्याची चूक होईल. कारण, जोंपर्यंत मर्जायता आहे तापर्यंत इद्रियाची
 प्रवृत्ति सनूळ कुठित करण शक्यच नाही, प्रवृत्ति मसूळ कुठित करणें
 म्हणजे शरीराम अक्रिय करण होय, ही अक्रिय स्थिति मरणानंतर मान
 देहाम शक्य आहे, यगरी नाही. (मरणानंतरहि जमी अक्रिय स्थिति
 समजनीय आहे ती नाही हा मुद्दा एक प्रश्नच आहे कारण, जिवतपणीं
 घडणाऱ्या क्रियेच नातय मरणानंतर सत्कारूपानें असू शकेल).

तरि स्वभाव काइ निमाले । इंद्रियांचे ? ॥ ३×५४
 सांघे थवणें आइकों ठेलें ? । किं नेत्राचें तेज गेलें ? ।
 हें नासारध बुजालें । परिमलु नेघे ? ३×२५
 कां प्राणापानगति । खलन जाले इधे मती ? ।
 किं धुधानृपादे आर्त्ता । खुटालिया ? ॥ ३×५६
 हे सज्जानबोध ठेले । किं चरण चालें विसरले ।
 हें असो काइ निमाले । जन्ममृत्यु ? ॥ ३×५७
 हे न टके चि जरि पाइ । तरि सांडिलें एथ काई ।
 म्हणौनि कर्मासि त्यागु नाही । प्रकृतिमतां ॥ ३×५८

म्हणून इद्रिय ही स्वतःच्या मुगटु ग्यातुरोपान विषयाकड धाव घेणारच,
 आणि त्यानीं विषयाकड धाव घेतली म्हणजे मनुष्याम त्यापासून मुगटु नव
 देणारच, मग यास

उपाय काय ?

कारण, त्यावाचून मनुष्यास शांति कशी मिळावी ? ज्याला शांति मिळत
 नाही त्याला आत्मन्तिष्ठ मुगटि मिळत नाही

देखै अग्निमाशि घापाति । तियें चीजें जरि विरुद्धती ।

तरि अशांता सुखप्राप्ति । घडौं शके ॥ २×३४६

जळालेल्या रीजान जसा अतूर फुटावयाचा नाही तम अशांतास सुख
 नाही. इद्रिय तर अक्रिय करिता येत नाहीत, बरं त्याची स्वेप्रवृत्ति झाली

तर माह उत्पन्न होतो, अशा अडचणीतून निभावून नेणारा एकच उपाय आहे

पाण्याचा लोंढा-झोत एरदम जटवू म्हटल तर तो अडविला जात नाही, व अडविला तर त्याच्या सैरावैरा बटाप्यान आत्राजूच्याना नाद होतो, म्हणून जे बुद्धिमान आहेत ते जमा झाला विशिष्ट मार्गाला बळवून त्याच्या जोराचा व सच्चयाचा उपयोग करून घेतात त्याप्रमाणे इद्रिय ही प्रवृत्तिशील असल्यामुळे त्याची धान एकाद्या विशिष्ट मार्गाने नेऊन त्याचेचकडून जे धीमान् आहेत ते मोक्ष प्राप्त करून घेतात आता असली हा अत्यनोपयोगी व नाशपाणून बचावून प्राप्त मिळवून देणारा उपाय कोणता म्हणाल तर

वेदप्रामाण्य

हा हाय, म्हणजे स्वतःच्या मनाची प्रवृत्ति यातूला मारून (कर्तव्य) कर्म काणत, अकर्म कोणत व विकर्म कोणत हे शान्मदृष्टीचा ठरवून, कर्त व्हाऊ इद्रियाची प्रवृत्ति करणे. यामच 'कर्मयोग' म्हणलेल आहे, व यासच 'नि श्रेयसमार्ग हि' म्हणलेल आहे. ज्याम म्हणून आपल अतिम कल्याण करून घ्यावयाच असेल त्यान प्रथम या रममाणेच अवलमन केले पाहिजे, त्याचा अतिम कल्याणाचा आनामा या कर्ममार्गाचेच गिर विला गेला पाहिजे

याकारणें प त्रापा । जेया आपुली आधि कृपा ।

तेणें घदांचेया निरोपा । आन न कीजे ॥ १६x४०२

लग्न के पाहिजे आपल्या मनावृत्तीच्या लहरीशी ह स्वकर्म सुसंगत असेल तर त्याचा स्वीकार करावयाचा, नसेल तर त्याचा त्याग करावयाचा, यास वदानाग्राह्य अथवा स्वधर्माचरण म्हणत नाहीत. त स्वधर्माचरण आपल्या आवडीनिवडीवर ठवणें म्हणजे आपण प्रत्यक्ष इद्रियाच्या तावडीत जाण्यासारखेंच आहे, अथवा मोहानं अभिनिविष्ट होण्यासारखें आहे, आपला मुख्य उद्देश तर इद्रियाचा स्वैराचार मोडून मोहाचा नाश करणें हा आहे, अस असता स्वकर्म इद्रियाच्याच प्रवृत्तिनिवृत्तीवर—आवडीनिवडीवर—अवलंबून ठवण म्हणजे आसतमरणास अमृत म्हणून विष पाजण्यासारखेंच आहे. सद्गुरूंनी स्वकर्म करणें अनुभवान अत्यंत दुष्कर अस भासेल, परंतु तच करण व इद्रियाकडून करविणें हेंच युक्त व इष्ट आहे

शास्त्र म्हणेल सांडावें । तें राज्य ही तृण मानावें ॥

जें घेवधि तें न मनावें । विष ही घोरू ॥ १६४४/१७

सर्वे एहिक लाभात भेट लाभ हा राज्यलाभ होय तसेंच इहलाफी मोठी हानि म्हणजे मृत्यु ही होय मृत्युहून अधिक मोठी हानि या लोकीं दुसरी नाही अस असताहि वेदांश पाळण्यात म्हणजे स्वकर्म करण्यात या दाहोचा जरी निपयास होऊ लागला तरी ती पाळलीच पाहिजे

ह स्वकर्म करीत असता, हें स्वधर्माचरण हातान घडत असता पाहिल्याप्रथम “इद्रियाचा मार्ग मोडला जाणें” हें अवश्यक आहे. इद्रियास अप्रिय अशा घडून्या अगर कृत्याचा अथवा स्थितीचा हें धर्माचरण करात असता आदर करावा लागेल उलटपक्षीं प्रिय अशा घडून्या अगर कृत्याचा अथवा स्थितीचा किंवा घ्यक्तीचा त्याग करावा लागेल, पण तो करणे भाग आहे एवढेंच नव्हे, तर तो अत करणापासून करण भाग आहे कारण, अशा प्रसर्गी जो त्याग अथवा ज ग्रहण करावयाचें तें जर ग्राह्यत इद्रियार्तांच असेल व मनान त्याच उलट चिंतन हात असेल, तर तें स्वधर्माचरणास विरुद्ध होय असल्या कृत्याची जमा स्वधर्माचरणात हात नाही इद्रियाला हट्टानें आवरून धरून त्याच्या विषयाचें चिंतन मनावून अहर्निश करणाऱ्याला ‘मिथ्याचारी’ म्हणतात. हा मिथ्याचारी मनुष्य विषयासक्तीनून वेव्हादि पार पडत नाही

जरि हृदई विषयस्मृति । तरि नि संगी ही आपजे संगति ।
विषयांचें ध्यान । जरि विषायें वाहे मन ॥ २×३२१
तरि एसणें हें पतन । गिरसीत पावें ॥ २×३३०

म्हणून—

विषय आघवे । सर्वया मनोनि सांडावे ।

मग रागद्वेष स्वभावें । नाशतील ॥ २×३३१

विषयचिंतनाने काम—वासना—उत्पन्न होतो, अतुल वासनेसामून नोव येता,
• त्या क्रोधाच्या योगानें मूढता येते, मूढतेनें स्मृतिभ्रंश हाऊन बुद्धिनाश होतो व
बुद्धिनाश झाला कीं मनुष्याचें पतन होतें. ही अनर्घपरिणाम एका मिण्याच्या
पाखून म्हणजे विषयासक्तीसामून उत्पन्न होते. एवढ्याकरिता ज्यास आपलें
पतन टाळावयाचें असेल त्यानें आपले स्वकर्माचरण इन्द्रियदमनपूर्वक व
मनापावन कराव.

स्वकर्म हाच स्वधर्म

होय. या स्वधर्मांत निजधर्म—स्वकर्म—निहित कर्म—निजवृत्ति—न्यमार्ग असे
पर्याय श्रीशानेश्वरींत दिलेले आहेत.

तन्हीं स्वधर्मु एकु आहे । तां सर्वपा त्यजु नव्हे ॥ २×१८२

आपुला निजधर्मु तूं पाहिं ॥ २×१८६

तुज उचित होयें आतां । स्वकर्म हें ॥ २×२६४

तरि दोषु न घडे स्वभावें ॥ २×२२९

न संडिजे तुआं आपुलें । विहित कर्म २×२६५

निजवृत्ति जेथ सांडि । तेथ स्वतंत्रते वास्ति न घडे ॥ ३×१११

हें स्वकर्मा—स्वधर्मा—चरण करीत अग्रता समविषमतेचा, योग्यायोग्यतेचा
विद्या इष्टानिष्टतेचा अशा कोणताहि विचार मनात आणू नये. शास्त्राप्रमाणें
(वर्णाधमाप्रमाणें) जें कर्म आपण करतो तें आपल्यास म्हणजे आपल्या
इन्द्रियास प्रिय आहे वा अप्रिय आहे, त्यासामून मुक्तोत्पत्ति आहे वा
दुःखोत्पत्ति आहे, त पुण्यात्मक आहे वा पापात्मक आहे, आणि आपल्या
हातून तें अशेष पार पडेल कीं नाहीं याची कोणताहि विचार कायकारी
मनुष्यानें स्वकर्म करिताना आपल्या मनात आणू नये.

जें सुपालाणि आपणपेयां । निव चि धर्मज्यां ।
 तें कडुचटपण तेया । मोमिजे ना ॥ १८५२०
 स्वधर्मु सांकडु । देखोनि केला जरि कीडु ।
 तरि मोक्षसुखाडु । अंतरला ॥ १८५२२
 पया स्वधर्मातें अनुष्ठितां । जरि वेष्टु होईल जीवितोग
 तो ही नोंका घर उमयता । दिसतसे ॥ ३५२२४
 वाया चि व्याकुल काइ । आपुला निजधर्मु तूं पाहीं ।
 जो आचरितां वाधु नाहीं । कळहणा कालीं ॥ २५१८६
 सुखि संतोषा नैयावें । दुःखि विपादा न भजावें ।
 आणि ह्यामालाभ न धरावें । मनामाझे ॥ २५२२६
 आचरतां सिद्धी गेलें । तरि काजा चि कौर आलें ।
 पोरि ठेलेया हीं सगुण जालें । ऐसें चि मानी ॥ २५२७०

यथ एक गोष्ट प्रथम सांगून ठेविली पाहिजे. ती ही की, स्वधर्म निया
 स्वकर्म म्हणजे आपापल्या वर्णाश्रमाप्रमाणें विहित अशी मानमिब निया
 शारीरि निया, आणि परधर्म म्हणजे वर्ण निया आश्रम याम अनिहित
 जी निया ती. ब्राह्मणाम आपल्याळीं शस्त्रग्रहण हा स्वधर्म होय. तसेच
 क्षत्रियास सामान्यगळीं भिक्षा मागण हा परधर्म होय. धर्मन्यायनेमार्ती
 ईश्वराचा जो अग्रतार होता, ता चातुर्वर्ण्यव्यवस्था बिघडली असल्याम तिची
 पुन्हा स्थापना करण्यास होती य 'धर्म' शब्दाचा हाच अर्थ आहे. असो.

आयुष्यात कित्येक प्रसंग असो येतात की, त्या वर्ळा स्वधर्माचरणापेक्षा
 परधर्मस्पर्कार हा अत्यंत सुगदायक व हितपरिणामी असा भासतो. अशा
 वेळीं मन हें चंचल होऊ न देतां, परधर्माचरण हें नेहमींच दुःखपर्य
 वसायी व अविहित म्हणजे निषिद्ध म्हणून दोषाम्पद आहे अशी मनार्शी
 गाठ राधावी. उदाहरण अर्जुनाचेंच घेऊ. युद्धास उभा राहिला असता
 त्यास मोह झाला तो असा—

या युद्धात एक तर माझा जय होईल अगर अपजय होईल, जय
 धावथाचा असल्याम प्रतिपक्षायाच्या वधाचाचून तो होणें नाहीं, त्याचा
 वध म्हणजे गोत्रवधूचा वध असल्यामुळे तो अत्यंत तारदायक व गुन्ह्याचें

जरि हृदई विषयस्मृति । तरि नि संगी ही आपजे सगति ।
 विषयांचें ध्यान । जरि विषायें घाहे मन ॥ २×३२१
 तरि एसणें हें पतन । गिरसीत पावें ॥ २×३३०

म्हणून—

विषय माघवे । सर्वथा मनीनि सांडावे ।

मग रागद्वेष स्वभावें । नाशतील ॥ २×३३१

विषयचिंतनानें काम—वासना—उत्सन्न होतो, अवृत्त वासनेपासून त्रोध यता,
 • त्या क्रोधाच्या योगानें मृदता येते, मृदतेनें स्मृतिभ्रंश होऊन बुद्धिनाश हातो य
 बुद्धिनाश झाला कीं मनुष्याचें पतन होतें. ही अनर्थपरंपरा एसा मिथ्याचारा
 पासून म्हणजे विषयासक्तीपासून उत्सन्न होते. एवढ्याकरिता ज्यास आपलें
 पतन टाळावयाचें असेल त्याने आपलें स्ववर्माचरण इन्द्रियदमनपूत्रक य
 मनापासून करावें.

स्वकर्म हाच स्वधर्म

होय. या स्वधर्मान निजधर्म—स्वकर्म—अर्हित कर्म—निजवृत्ति—म्यमाग अस
 पर्याय श्रीगणेश्वरीत दिलेले आहेत.

तन्हीं स्वधर्मु एकु आहे । तो सर्वथा त्यजु नव्हे ॥ २×१८२

आपुला निजधर्मु तू पाहिं ॥ २×१८६

तुज उचित होये आतां । स्वकर्म हें ॥ २×२६४

तरि दोषु न घडे स्वभावें ॥ २×२२९

न संडिजे तुआं आपुलें । विहित कर्म २×२६५

निजवृत्ति जेथ सांडे । तेथ स्वतंत्रते वास्ति न घडे ॥ ३×१११

हें स्वकर्मा—स्वधर्मा—चरण करित असता समविषमतेचा, योग्यायोग्यतेचा
 किंवा इष्टानिष्टतेचा असा कोणताहि विचार मनात आणू नये शास्त्राशेषप्रमाणें
 (वर्णाश्रमाप्रमाणें) जें कर्म आपण करतो तें आपल्यास म्हणजे आपल्या
 इन्द्रियास प्रिय आहे का अप्रिय आहे, त्यापासून सुखोत्पत्ति आहे का
 दुःखोत्पत्ति आहे, त पुण्यात्मक आहे का पापात्मक आहे, आणि आपल्या
 हातून तें अशेष पार पडेल कीं नाहीं यापैकी कोणताहि विचार कायकारी
 मनुष्यानें स्वकर्म करिताना आपल्या मनात आणू नये.

पातक लागणारा असा आहे व त्यामुळे पुढे वर्णसंकरहि होण्याचा मभव आहे. अमला हा शांतीचा उच्छेद करणारा, वर्णसंकर घडवून आणणारा व गुरुद्रोहासारख्या पातकांनीं स्वतः म नरही पचविणारा जय त्याज्य आहे, म्हणून ह युद्ध दु रारभी व दुःखपर्यंतमायी आहे. उल्लंघनी अपयश आल तर अपरीति होईल व मरण येईल, अपकीर्तपिशा मरण पर. मरण आल्यास पुरुषार्थाचें साधन जो देह तो नाहींसा होईल व अस ज्ञात म्हणजे ससारमयाचा नाश म्हणजेच जीवितमाप्त्य होणार नाहीं. तेन्हा काण त्याहि दृष्टीन जरी पाहिल तर युद्ध ह अहितपरिणामीच ठरत आहे, म्हणून त्याचा त्याग करणें हच श्रेयस्कर आहे असे मला घाटतें युद्धापन्ना “ भिक्षा मागता भली ” याप्रमाणे अर्जुनाची विचारसरणी आहे.

मोहाचा धमच असा जाहे की, तो अगदीं हुद्देहुद्द विचाराच रूप घरता, परंतु त्याचे मूळाशीं मनाची दुर्बलता व अधर्म असावयाच, त्याप्रमाणे अर्जुनाची ही विचारसरणी दिसण्यात प्रथमतः पार गोड दिसत, परंतु थोडा विचार केला असता त्यान यथ तीन प्रमाद बघल आहेत अस दिसून यदल पहिला—स्वधर्माचरण करीत असता कोणताहि दोष अगा यत नाहीं, ह धर्माचरणाच ज मुख्य तत्व त तो विगरेला. दुसरा—धर्माचरण करीत असता त्यात मुखदुःख अथवा यशापयश याची आर्थाच उठाठव करीत बमला, आणि तिसरा—सर्वात मोठा हा की, स्वधर्माचरण दुष्कर म्हणून व परधर्म मुत्तर म्हणून मुद्दन जाऊन पतनशील परधर्म जो भिक्षा ती स्वाभारण्याच त्यान योजिल.

एष आचारु जो पराया । तो देखतां किर वरवा ।

परि आचरतेनि आचराया । आपुला चि ॥ ३४२१५

म्हणांनि आणिकांसि जें विहित । आणिक आपणेया अनुचित ।

तें नाचरायें जरि हित । विचारिजे ॥ ३४२२३

आणि स्वधर्म चि पालावा । परधर्म तो गालावा ।

हा नियम हीं पांडवा । न कीजे चि पां १८४९३०

परा पराचारा बरविया । ऐसं होईल टेंकलेयां ।

पायांचें चालणें डोया । कैलें जैसं ॥ १८४९२८

निजधर्मु आचरितां दाधु नाहीं । कळहणा कार्लीं ॥
 सुखिं सतोपा नैयावें । दुःखिं विपादा न भजावें ।
 माणि लाभालाभ न घरावें । मनामाहि २४२२६
 पथ विजयपण होईल । कां सर्वथा देह जाईल ।
 हें आदिं चि कांहीं पुढील । चिंतावें ना ॥ २४२२७

तेन्ना स्वकर्माचरण अथवा स्वधर्माचरण कितीहि कठिण असल आणि परधर्माचरण तितकच दिसण्यात सुफुर व मुलानुभवी असल तरी त्याचा त्याग करून स्वधर्माचरणच वेल पाहिजे.

ह स्वकर्माचरण दोन प्रकारच आहे. एक सकाम व दुसरे निष्काम. कर्तृत्वाच्या सक्ल्यान व स्वर्गादिसुखाच्या भोगेच्छन केलेलें शास्त्राविहित कर्म हाहि स्वधर्मच होय, परंतु हा स्वधर्म निष्कामतेनें आचरिलेल्या स्वधर्माहून कर्मा योग्यतेचा आहे. कारण, अस पहा की, स्वर्गादिसुखें काय अगर एहिच सुख काय, ही इद्रियाच्या निषयोन्मुखतेनच उत्पन्न होतात, परंतु इद्रियाच्या या स्वभावासरणीं तर आपल्याला सापधगिरी वेवावयाची आहे व तस आपण पूर्वी निश्चितहि केलेलें आहे, तर मग होत नाय की, शास्त्राप्रमाण स्वकर्माचरण करूनहि सकामाचरणानें इद्रियाचंच कोड पुरविले जाण. अत्यन्त बट सोमून सकामतेनें कर्म करणें म्हणजे उत्तम पक्वान्ने तयार करून त्यात विष कालविष्यासारक्यच आहे शास्त्रोक्ताचरणाचा जो मुख्य हेतु तो सकाम आचरणाने नाश पावतो, म्हणजे सकाम अशा स्वधर्माचरणात हेतुविधाताचा दोष उत्पन्न होतो.

क्रियाविशेषें बहुते । न लोपीति विधितें ।

निपुण होउनि धर्माते । अनुष्ठिति ॥ २४२४९

परि एक चि कूड करीति । जे स्वर्गकामु मनीं धरिति ।

यशपुरुष चूकति । भोक्ता जो ॥ २४२५०

(तैसा) नाशीति धर्मु निफनला । हेतुकपर्णें ॥ २४२५२

सायासें पुण्य आर्जिजे । मग ससारु कां अपेक्षिजे ।

परि नेणते ते काइ कीजे । अग्राप्त देखें ॥ २४२५३

असल्या या सकाम आचरणात इद्रियाच्या आवडीनिवडीवर विसवून न रहाता

शास्त्रदृष्टीन स्वयम् बोधत त तेव्हाच पारंगता येऊन एक मोठीच अडचण तू हात मरा परतु तवद्वान मनुष्यास इष्ट जो आत्यन्तिक मुराचा न्याम तो मात्र मिळत नाही वारण, काम्य कर्म शास्त्रान विहित आहेत व तीं वेलीं असता आणि सुदैवाने तीं सफल झालीं असता, मनुष्यास त्या त्या कर्मांचा परिणाम व स्वगादिभोग ते मिळतात हे खरें परतु या परिणामाचा मूळ विचार वेला अमता अस आढळून येईल की, शास्त्राचा पालन करूनहि यात इन्द्रियाधीनता नष्ट होत नाही, म्हणजे काम्य कर्मांचे गारतीत शास्त्राच पालन होऊनहि इन्द्रियदमन साधत नाही, जेथे इन्द्रियदमन नाही तथेच चर्णन करण्यात आली कामक्रोधादि अनर्थपरपरा त्रायम असते, व या अनर्थपरपराचा परिणाम नाश (३ध) हाहि अर्थातच कायम असता तेव्हा शास्त्रोक्त कर्मांचे स्वयम् आचरण हे काही वान्तायिक स्वयमाचरण किंवा स्वकर्माचरण नह

वेद हे त्रिगुणामय असल्याने खरें स्वकर्माचरण अथवा स्वयमाचरण पाह्या पायरीस न पावणारें असें जे काम्य कर्म, तें पैदविहित अदुनहि टाकाव, अशा भाकानवराची शिक्कण आहे म्हणजे विहित कर्म टाकावयाचें अस नाही, तर तें आचरीत असता पैदविहित नी सकामता ती टाकावयाची

म्हणीने तू हें जाण । हें सुखदुःखासी चि कारण ।

एथ झनं अतस्करण । रिगों दोंसि ॥२४५८॥

आयासच जर करावयाच, तर ते काम्य कर्मांच्या एवजी स्वयम् अथवा स्वयम् याच्या निष्काम आचारात केले तर काय रिपवत ? " आठ रात्री रिगाल्याने " पाय शिणतात आणि सरळ मार्गान गले तरी पाय शिणतातच, याप्रमाणे दान्दी मार्गान जाण्यामध्य जर आयामच आहेत, तर सरळच मार्गाने वा जाऊ नये व मुशामास पोदाचू नये ? एणत अभिमुख राहलें असताहि मरण येणार व पळाल तरी पाडीयगील धायान मरण येणारच, अर्था नेथे शिति वाद तथे दगूस मारत मारत समोरीन वान मरून दगान तरी वा जाऊ नये ?

अगा उजू वाटा चालावे । तन्ही पाये चि स्तीणवावे ।

ना आडरानें धावावें । तन्ही तें चि ॥ १८x९३३

आगा पाठीं लागतां घाई । मरण न चुके चि पाहीं ।

तरि समोरिलां काई । आगलें कीजे ॥ १८x९३८

म्हणून काम्य कर्म करण्यात जे आयास करावयाचे तसे निष्काम कर्म करण्यात कल तर काय मिघडल ? काम्य कर्म करण्यातहि मत्तादि इन्द्रियास घेऊ प्रभारचा आळा घालण्याची सुकय होत, तीच निष्काम कर्म करण्यात हृदयतर करण पारस जड जावयाचे नाही. काम्य कर्म आचरण्यात येर दिल्ल्या विपरीत परिणामाग्येरीज आणण्याहि एक दुःपरिणाम संभवता ता असा —

काम्य कर्म अगदी समाप्ताचे वेळींहि अविहित झाल तर कल्ल धर्म सर्व पुकळ जातात, निष्काम कर्माचे याच्या अगदी उलट आद किताहि थोड्या प्रमाणात अमृत घनल तरी जस तें आयुष्यदायी होत तसे निष्काम कल्ल स्वधर्माचरण शक्य न जाता त अल्प तरी घडल तरी ससार भयपासून मुक्त करत.

अजुंना ! जें पुण्यघशे । जारे भटप चि हृदई प्रकाशे ।

तरि अशेष हें नाशे । ससारभय ॥ २x२३७

सकाम कर्मात रागद्वेषादि विकार असल्यान तथ सुखदुःखाचा संभव आहे ह यर सांगितल्लेच आहे, निष्काम कर्मात कतपणाचा अहंकार नसल्यान ये पत्ताशाहि पण नसल्यान राग, द्वेष व तद्भूत सुखदुःख यांचा अभाव असणें अर्थातच साहचिक आहे

नैष्कर्म्यच अर्गा बाणाऱ्याच आहे, त अकर्मान हाईल का नाहा ! म्हणून कतपणाची अनदृष्टी, पलाश्या त्याग आणि इन्द्रियाचे दमन एवढा सगळ्या करून जें नैष्कर्म्य साधायचे त शक्य त्याचाच पर्याय, वाहीन यम न पल्यान साधल का नाहीं असा प्रश्न बाणा कराल तर त्यास उत्तर हच री, विहित कर्म बाधून नैष्कर्म्याचा प्राप्ति कदाच होत नाहा.

जे उचित कर्म सांडिति । मग नैष्कर्म्य हों पाहांति ।

परि कर्मोद्वेगप्रवृत्ति । निरुंघुनि ॥ ३४६४

तेयां कर्मत्यागु न घडे । जें कर्तव्य मनीं सांपडे ।

वरि नटति ते कुडे । दरिद्र जाण ॥ ३४६५

कां प्राप्तकर्म सांडिजे । एतुलेनि नैष्कर्म्या होइजे ।

हैं अर्जुना ! चायां चि बोलिजे । मूर्खपणें ॥ ३४६६

म्हणोनि आइकें पार्था । जेया नैष्कर्म्यपदां आस्था ।

तेया उचित कर्म सर्वथा । त्याज्य नोहे ॥ ३४६७

विहित कर्मांचा त्याग करून नैष्कर्म्य प्राप्त होत नाही इतकेंच नाही, तर वर दर्शविल्याप्रमाणे देह आहे तात्कालपर्यंत कोणत्याच कर्मांचा त्याग होणे शक्य नाही.

हां गा सव्यसाची । मूर्ति होउनि देहाची ।

स्वति करीति कर्माची । गावढीं नां ॥ १८४२१६

शरीराचेने आभास । नांदतु जय असे ।

तव कर्मत्यागाचें पीस । काइस तन्हीं ॥ १८४२२०

आणि निषिद्ध तर आचरणें नाही ! तेव्हा कमायाचून नैष्कर्म्य संपन्न नाही हें स्पष्ट आहे. अगळे हें नैष्कर्म्य अर्गां वाणण्यास पाहीं निराळ साधन नको. स्वकर्मान सर्वात्मन ईश्वराची सेवा फली कीं झाले, स्वकर्म हेंच परमात्म्याचें पूजन आहे, आणि या पूजनान परमेश्वर सतृप्त होऊन पूजकास वैराग्य ह पमायदान दता वैराग्यानंतर शांत होत, आणि चिर काल शांति हा त्या शानाचा परिणाम या अभदी भक्तास लाभतो.

तियें परौतें कांहि । निफजणें पथ नाहिं ।

म्हणौनि म्हणिए पाहीं । परमसिद्धि ते ॥ १८×९७७

ही शांति उत्पन्न करणारें जें ज्ञान त्यासच नैष्कर्म्य म्हण्टें आहे धाही-
परमासिद्धि होय, आणि यालाच कर्मसाम्यहि म्हणतात. जो नैष्कर्म्योत्तम
संन्यासी, तोच योगी, भक्ताहि तोच आणि त्याचेंच नाव ज्ञानी, हें दाग
विश्याकरिता नैष्कर्म्याची क्रमपरंपरा दिलेली आहे ती अशी:—

म्हणौनि यावेया शांति । हा चि क्रमू गा सुभद्रापति ! ।

अभ्यासु चि प्रस्तुति । कारण येथ ॥ १२×१३९

अभ्यासाहून गहन । पार्था ! मग ज्ञान ।

ध्यानापासुनि ध्यान । विशेषिजे १२×१४०

मग कर्मफलत्यागु । तो ध्यानापासौनि चांगु ।

त्यागातय भोगु । शांतिसुखाचा ॥ १२×१४१

येथे अभ्यास म्हणजे हठयोग, ज्ञान म्हणजे शब्द व शुद्धि याच्या द्वारे
आत्म्यावरुलचा जो निश्चय तो, ध्यान म्हणजे मनाचे शुद्धीशी हृदयरक्षण
आणि नंतर कर्मफलत्याग. यन्तुतः कर्मफलत्यागाच्या या पायऱ्याच नव्हत,
तर कर्मपिंग ज्या परमात्म्याकरिता करावयाचे त्याच्या स्वरूपाचा निश्चय
व अनुभव या अभ्यासादि साधनद्वारा सारखाच होत असल्याने हे त्याच
पर्याय आहेत. अमला स्वरूपनिश्चय जो ज्ञानव्यानानां होतो तोच भक्तान
हेतो व तोच योगानेहि होतो. अशा भक्तास जाणावर्भाक्त म्हण्टात आणि

ऐसेने गा समरसे । दृष्टि जें उलहासे ।

ते पे भक्ति ऐसे । आम्हि म्हणों ॥ १४×३८४

आणि ज्ञानाचें चांगवें । इथे चि दृष्टी नावें ।

योगाचें हि आद्यवे । सर्वस्व हें ॥ १४×३८५

पार्या गा जर्गी । मकु तो चि योगी ॥ १२×२३१

तेहा घर दर्शविन्याप्रमाण जो मत तोच योगी, जो भक्त तोच ज्ञानी, त्यालाच समज्याय व त्यालाच नैष्कर्म्याहि म्हटलेल आहे. म्हणून भक्ति अथवा योग अथवा ज्ञान हे वास्तविक पाहिल असता नैष्कर्म्याचेच पर्याय आहेत, कारण नव्हते. तथापि कार्यकारणभावातच आपण पाहू. भक्तीन नैष्कर्म्य कम माघते त जाण पाहिलेच. तमच अभ्यासयोगान वस माघते त पाहू. विश्वाच विविधत्व नामरूपात्मन आहे एकाच शाब्दाचे निरनिराळे पदार्थ फिरता येतात व त्याम निरनिराळी नाव देता येतात. वस्तुतः त्या सर्व वस्तूच मूलरूप लाकूडच असत, तम या जगात सर्व चैतन्य असून नाम रूपाच्या यागान विविधत्व भासत आणि हे विविधत्व भासण हा मनाच्या वृत्तीचा परिणाम आहे. म्हणजे या जर्गी ही जी भिन्नता भासत त्या भासाचें कारण थोडा विचार केला तर आपणास अस दिसून येईल की, मन हच होय जसजशा भिन्न वृत्ति मनावर उठतात तसतसा जगात भिन्नतत्वा भास होता, म्हणजे मन हाच योगी एव पडदा असून त्यावर

जेथ हे संसारचि उमटे । तो मनोरूप पट फाटे ॥

जैसा सरोवर आटे । मग प्रतिमा नाही ॥ ५४१५५

तैसे नामरूप तेयाचें । यन्हाचि ग्रहा चि ग्रहचिचें ।

मन साम्या आलें जेयाचें । सर्वज गा ॥ ५४१००

अशा तऱ्हेनें जेथें मनच गेल म्हणजे जेथें वृत्ति शून्याकार झाली तेथें अहंकार समुळ नाहता होण साहजिकच आहे, आणि वर सांगितल्याप्रमाणें भेद नाहीसा झाल्यामुळें जगात एवच वस्तु स्वरूप पावण हेहि सहज आहे.

तैसें मनपण मुदल जायें । मग अहंभावादिक कें आहे ।

म्हणौनि शरीरें चि गगन होये । अनुमयी तो ॥ ५४१५६

घासनांतरांची वियचना । मग आपेंसी पाउये अर्जुना ।

जेव्हालि गगर्मी लो मना । पत्रें कांजे ॥ ५४१५४

मनपवन एक होऊन त्याचा गगनात लय झाला म्हणजे

भोगांतुनि निघतां । चित्त मज्जमाजी रिगतां ।

टळ टळ पांडुसुता । मी च होसी ॥ ५४१५६

असा मनाचा लय होण्यापूर्वी एका गोष्टीनदल सावधगिरी ठेवणें अनवश्यक आहे, अवश्यक आहे असें म्हणण्याच्या एवजी सावधगिरी आपोआपच राहते अस म्हटले तरी चालेल, ती ही की, जगात जो भेद दिसतो तो मनाच्या वृत्तीमुळ तर पुराच, परंतु त्या वृत्तीस बुद्धीचीहि जोड मिळत असते म्हणून, यासाठी योग्यान मनारोखरच बुद्धीचाहि विराम केला पाहिजे. मन आणि बुद्धि ही एकाच चैतन्यात आराम पावली म्हणजे मनाचें आणि बुद्धीचें समत्व झाल की, योगाची पराफाळा झाली असें समजावे.

तरि मन हें येक । माझां स्वरूपीं वृत्तिक ।

फरुनि घालीं आणिक । बुद्धी ही ॥ १२४९१

समत्व चित्ताचें । तें चि सार जाण योगाचें ।

जेथ मन आणि बुद्धिचें । ऐक्य आधि ॥ २४२७३

मन आणि बुद्धीचें ऐक्य होऊन विश्वाच विविधत्व नाहीसा झालें की, आत्मतत्त्व हाच एक त्रिपय बुद्धीला राहतो, (त्रिपयविपयी हा सवय

जेथ हें ससारचित्र उमटे । तो मनोरूप पट फाटे ॥
 जैसा सरोवरु आटे । मग प्रतिमा नाही ॥ ५४१५५
 तैसें नामरूप तेयाचें । यन्त्रविं ब्रह्म चि ब्रह्मिचें ।
 मन साम्या आलें जेयाचें । सर्वत्र गा ॥ ५४१००

अशा तऱ्हेन जेथें मनच गेल म्हणजे जेथ वृत्ति झुल्याकार झाली तेथें अह
 कार समूळ नाहीसा होण साहजिकच आहे, आणि वर सांगितल्याप्रमाणें
 भेद नाहीसा झाल्यामुळ जगात एकच वस्तु स्फुरण पावण हेंहि सहज आहे
 तैसें मनपण मुदल जाये । मग अहभावादिक कें आटे ।
 म्हणोनि शरीरें चि गगन होये । अनुमयी तो ॥ ५४१५६
 घासनांत रांची धिंवचना । मग आपसी पाउये अर्जुना ।
 जेव्हालि गगनीं लो मना । परनें कीजे ॥ ५४१५४

मनपवन एक होऊन त्याचा गगनात लय झाला म्हणजे
 भोगांतुनि निघता । चित्त मजमार्जा रिगतां ।
 हळु हळु पांडुसुता । मी च होसी ॥ ५४१५६

असा मनाचा लय होण्यापूर्वी एका गोष्टीप्रदल सावधगिरी ठेवणें अवश्य
 आहे, अवश्य आहे अस म्हणण्याच्या एवजी सावधगिरी आपोआपच
 राहते असे म्हटलं तरी नालेल, ती ही गी, जगात जो भेद दिसतो तो
 मनाच्या वृत्तामुळ तर राखत, परंतु त्या वृत्तीस बुद्धीचाहि जोड मिळत
 असत म्हणून, यामार्गी योग्यान मनापरावरच बुद्धीचाहि विराम केला पाहिजे
 मन आणि बुद्धि हीं एकाच चैतन्यात आराम पावली म्हणजे मनाचें आणि
 बुद्धीचें समत्व झालं कीं, योगाची पराफाष्टा झाली अस समजावें.

तारि मन हें येक । माझां स्वरूपीं वृत्तिक ।
 करुनि घालीं आणिक । बुद्धी ही ॥ १२४९१
 समत्व चित्ताचें । तें चि सार जाण योगाचें ।
 जेथ मन आणि बुद्धिचें । ऐक्य आधि ॥ २४२७३

मन आणि बुद्धीचें ऐक्य होऊन विश्वाच निरिभ्रत्व नाहीस झालं कीं,
 आत्मतत्त्व हाच एक निष्पन्न बुद्धीला राहतो, (विषयविषया हा सर्व

शक्य असल्यास) विषय राहतो अस म्हणण्याच्या ऐवजी परमात्मा हाच बुद्धीची अवधि होतो असें म्हटले तरी चालेल. या बुद्धीस मुमुक्षु असें म्हटलेलें आहे.

दुर्लभ हे बुद्धि । जिये परमात्मा चि अवधि ॥ २×२४१
तैसा ईश्वरु चांचूनि वार्हीं । जिये आणिकि लाणि नार्हि ।
तेय एकी चि बुद्धि पार्हीं । अर्जुना जर्गी ॥ २×२४२

अशा त इतें भक्तीचा काय विंवा योगाचा काय, परिणाम एकच होतो. सर्व विश्वात विश्वभर भासणें व तशी एकरवाची बुद्धि होणें याल व्यापक ज्ञान म्हटलें आहे. असले भेदरहित व्यापक ज्ञान ज्यास झालें त्यास वर सांगितलेल्या अभेदमत्तीच्या अनुभवाप्रमाणें विश्वापरोवर भीदि एक विश्व-भररूप आई असे का मानू नये ?

पथ ईश्वरु एकु अकर्ता । ऐसें मानलें जरि चित्ता ।
तो चि मी हें स्वभावता । आवि चि आहे ॥ ५×८४

असल्या तऱ्हेची अभेदप्रतीति ज्यास झाली, म्हणजे स्वतः सकट ज्यास सर्व विश्व चैतन्यरूप भावू लागलें, त्याची निया सद्गुण व विलकर्म म्हणून होणार, कारण तेथें अहकार नाहीं. म्हणजे 'स्व'स्व नाहीं. मग 'स्वकर्म' कोठच ?

क्रिया कलापु आघवा । आचरतु दीसे वरवा ।
तरि तो इहीं चिन्हीं जाणावा । ज्ञानियां गा ॥ ४×९४
जे बुद्धिचिये ठाउनि देहीं । तेयां अहकाराची शका नार्हीं ।
म्हणौनि कर्म चि करित पार्हीं । चोखालले ॥ ५×६२
आइकें सकलसंमते जर्गि । पाहें तो चि योगी ।
जो कर्म करीनि रागी । नऱे चि फालि ॥ ६×४३
तें तैसें चि उचित करी । परि सादोप नार्हि शरीरी ।
बुद्धि हीं करौनु फलवेन्ती । जाये चि ना ॥ ६×४६
ऐसा तो चि गा सन्यासी । पार्था परियासि ।
तो चि भरवसेंसी । योगीश्वर ॥ ६×४७

जेथें आपपरभाव नाही तेथें रागद्वेष नाही, आणि जेथें अहंकार नाही तेथें फलाशा नाही व म्हणून मुखादुःखदि नाही; अशा स्थितीत जें कर्म करा-
ययाचें तें 'केवलकर्म' या दृष्टीनेच वेळें गेलें पाहिजे हें उघडच आहे.
पाण्याचा स्वभाव वृत्ति देणें हा असल्यामुळे, गार्दस अथवा व्याघ्रास तें
सारखेंच वृत्ति देणारें होतें; ऊंस हा लागणारास गोड आणि गालणारास
कटू हा भेद ठेवीत नाही; हें जसे, त्याप्रमाणेच अर्जुन हा कर्तव्य करीत असतां
त्याच्या आड येणारे आत, वंधु, पितामह भीष्म व गुरु द्रोणाचार्य आणि
शत्रु कर्णदुर्योधन हे सर्व त्यास सारखेच; म्हणजे परंतव्याच्या दृष्टीनें त्यांच्या-
विषयी अर्जुनाच्या मनांत शत्रुत्वहि नव्हतें आणि आतपणाहि नव्हता.

भीमद्वागवतांतील सातव्या स्कन्दात असा एक प्रश्न विचारला गेला
आहे की, ईश्वर हा सर्व प्राण्यांचा मुद्द, मित्र व हितकारी असतां आणि
कोणाचाहि घेरी नसतां त्याने इंद्राचाच पक्ष घेऊन दैत्यांस कां मारायें ?

याचें उत्तर

आतां सुद्धदु आणि शत्रु । कां उदासु आणि मित्रु ।

हा भावमेदु विचित्रु । संकल्पु कैचा ॥ ६×९४

तेया वंधु काइ कासेयाचा । द्वेषिया कव्हणु कैहाचा ।

मीं च विश्व पेसा जेयाचा । बोधु जाला ॥ ६×९५

घरिचिया उजियेइ कराया । पारखेया आंधारु होआचा ।

हें न म्हणे चि पांडवा । दोषु जैसा ॥ १२×१४७

जो सर्व भूताचां ठाई । द्वेषातें नेणें काहि ।

आप परु नाहि । चैतन्या जैसा ॥ १२×१४३

असें दिलेलें आहे. म्हणूनच "ब्रह्म तां चि कर्म" अशी ज्याची दृष्टि
शाली, तो मनुष्य प्राप्तकर्म करीत असतां, त्यास कोणी मित्रहि नाही व
कोणी शत्रुहि नाही, असे म्हणण्याऐवजी आपण पाहिजे तर असें म्हणूं
की, त्यास सर्व जगांत

कर्मच ब्रह्मरूप

माखतें, शत्रुमित्र हा भावहि त्याचे मनीं नसतो. कारण, असा भाव असणें

म्हणचे द्वैत उतरत होई असे आहे, आणि निष्कामाचरणात तर द्वैताचा समज नाही. तो ब्रह्मभूत असतो, तो प्रसन्नात्मा असतो व त्याचा शोकमोह नाहीसा झालेला असतो.

आता वर सांगित-याप्रमाणे ज्यांचे द्वैत गेलें, मीपणा गेला, पलाशा नष्ट झाली, मुबद्दु स्वारहल उदासीनता अर्गी राणली, (म्हणजे कर्मास प्रोत्सा-
हक जो अहंकार त्याचा नाश होतो व चित्तगुद्दिजन्य शान याचा उद्भव होतो), अशा मनुष्यास यानंतरहि कर्म असणेच राहत का? अशा प्रश्नास 'होय' हच उत्तर साधुसंतानी दिलेल आहे. प्रकृतीच्या तीन गुणाहून आत्मा भिन्न आहे अशी बुद्धि होऊन मनुष्य जेव्हा या गुणापासून अलित होतो तेव्हा पक्ष त्याचा कर्तव्याचा अहंकार नाहीसा होतो (श्री. शा. अ. १४ श्रौ. ११।२०), गुण नाहीस होत नाहीत. कारण, त्यांचे अधिष्ठान जी देहरूप प्रकृति ती कायम असते, आणि

सगु जंय प्रकृतिचा । तयं त्यागु न घडे कर्माचा ।

असे असल्यामुळे कर्तव्याचा पक्ष अहंकार नष्ट होतो, कर्तृत्व नष्ट होत नाही. अहंकार नष्ट झाल्याने व सम्यग्ज्ञान झाल्याने 'स्वकर्मा'चे रूप केवळकर्म म्हणून राहत, मान अहंकार नष्ट झाल्यामुळे कर्मवधन या नाँक म्हांस लागत नाही.

एथ कर्म तो बि लिपे । जो गुणसंभ्रमं घेपे ।

प्रकृतिचेनि आटोपे । वर्तुंसे असे ॥ ३४१८०

शत्रेयें गुणाधारें । राहाटति निजव्यापारें ।

तें परकर्म बलात्कारें । आपादि जो ॥ ३४१८१

इंद्रियांचे कर्म हे आत्म्याचे नसल्याने तें अर्थातच परकर्म झालें येथपर्यंत नेथे बुद्धीच्या निश्चयाचा पल्ला गेला तथे कर्तव्याचा अहंकार वसा अगू शकेल ! मग जेथे इंद्रियाचा विगळहि सोसत नाही, तेथे स्वकर्मांचे 'स्वत्व' (आपलेपणा) वसा राहाल ? परंतु देहपातापावठा कर्म तर मुटत नाही, म्हणून शान्याचे कर्म केवळकर्मरूपच चिह्नक राहते

जेया आत्मज्ञानाचां टां । कर्म आपुलेया जोयिता पाई ।

होउनियां उतरारें । लया जाय ॥ १७४०७२

हारपलें दाउनि जैसा । मागु सरे योरविलासा ।
 ज्ञानें कलसु घलघे तैसा । कर्मप्रसादा ॥ १५४१५३
 म्हणीनि ज्ञानियां पुरुखां । कृत्य करुं सरलें देखां ।
 ऐसा अनाथाचा सखा । बोलिला तो ॥ १५४१५४

माचा अर्थ इतकाच की, 'स्वकर्म' असं शक्य काही राहत नाही. प्रवृत्तीचा संग असल्याने, म्हणजे देहात झाला नसल्याने कर्म 'वेवलस्वरूपी' माय राहतं.

म्हणीनि सर्वां परीं जो मुक्त । तो सकर्मुं चि कर्मरहित ।
 सगुण परि गुणातीत । येथ भ्रान्ति नाही ॥ ४४११३

असो.

भेष्टांचा जो आचार तोच धर्म

असल्याने, जे संत आहेत, जे ज्ञानी आहेत त्यांनीच विशेषतः कर्मावर भर ठेवावा. निष्काम तर खरेंच; परंतु सकामाहूनहि—शक्य असल्यास—कर्मावर आसक्ति आहे असं आचरणाने यांनी दाखविले पाहिजे; कारण, लोकांस त्यायोगे यत्न लागवें म्हणून. भगवताना तिन्ही लोकांत कर्तव्य म्हणून काहीच उरलें नव्हतें; पण असं असूनहि त्यांनीं येथळ अखेरपर्यंत

लोकसंप्रहार्थच कर्माचरण

केलें व प्रार्थार्थानींही तें करावें अशी आज्ञा केली.

म्हणीनि समर्थुं जो पथें । आप्णि लागि सर्वज्ञते ।

तेणें सविशेष कर्मांत । त्यजावें ना ॥ ३४१६७

देखें फलाच्या आशा । आचरे कां भूर्खुं जैसा ।

कर्मिं भरू होवाया तैसा । निराशा हो ॥ ३४१६७

लोकसंप्रहाकरितां व लोकसंख्या रक्षणीय म्हणून, नैराश्य ज्यास बाणलें आहे, जे प्रार्थार्थ झाले आहेत म्हणजे शनान्या परसीमेस जे गेले आहेत त्यांनींही कर्म केलेंच पाहिजे.

जें पुढुतीं पुढुतीं पार्या । हे सकळ लोकसंस्था ।

रक्षणीय गा सर्वथा । म्हणीनियां ॥ ३४१६८

मार्गाधारें वर्तावें । विश्व हें मोहरें लाचावें ।
 अलौकिकां नोहावें । लोकाप्रति ॥ ३×१६९
 तेथ सत्क्रिया चि लायावी । ते चि एक प्रशंसावी ।
 नैष्कर्म्य ही दावावी । आचरौनि ॥ ३×१७२

पुढील ओर्वीत स्पष्टच म्हटलें आहे—

दैवं प्राप्तार्थ जाले । जे निष्कामता पातले ।
 तेया हीं कर्तृत्व असें उरलें । लोकांलागि ॥ ३-१५४

हें लोकांलागि कर्तृत्व कोणतें त्याचा स्पष्ट उद्देश १६ व्या अध्यायांत केलेला आहे.

तैसि बांधलि सोडितां । बुडालीं फाडितां ।
 सांकडीं फेडितां । आर्त्ताचिया ॥ १६×१९९
 किंवाहुना दिवसें राती । पुढिलाचें चि सुख उन्नती
 आणित आणितां स्वार्थी । प्रवेसिजे १६×२००
 यांचौनि आपुलेया काजालागि । प्राणिजाताचां हितमागी ।
 सकल्पाची ही आडवंगी । न करणें जें ॥ ३६×२०१

कर्माची केवढी उदात्त कल्पना हो ! याचाच दुसरा पर्याय पहा—

देखें भूतजात निर्दलें । जेथ तें चि जेया पाहालें ।
 आणि जीव जेथ चेडले । तेथ निद्रितु जो ॥ २×३५४

स्वार्थ हा सगळ्यास समजतो, त्या स्वार्थाविषयी ज्याची गाढ निद्रा व परमार्थाविषयी जो द्योळ्यात तेल घातून जागृतो त्या नैष्कर्म्याची योग्यता कशी वर्णन करावी ? याहिपलीकडोच पायरो यशाची आहे, पण ती सर्वभूतच आहे.

यावरून एक विचार सुचतो तो येथें नमूद करावयाचा वाटतो. कार्यकारी, जो परम शक्ती आहे त्याच्या ठिकाणी दैववादास जागा राहत नाही. केवळ पौरुषवाद तेथें समजतो. जेथें सिद्धि अथवा असिद्धि याचेबद्दल उदासीनता असते, जेथें कलापाचा समर्प नाही, तेथें दैवाची जरूर काय !

यांच्याहि पुढची पायरी म्हणजे निष्कामाचरणांत मायोपाधी ईश्वराचीहि जरूर नाही. ईश्वर हा कर्माचे फल देणारा आहे, त्या कर्माची तर अपेक्षा नाही, मग ईश्वराची अवश्यकता काय ! आणि म्हणून

कर्म हेंच ब्रह्म

अशी प्रतीति नैष्कर्म्यास येते असे वर्णन आहे. यावरून श्रीभावाय्यदीपिका ही केवळ प्रयत्नवादी आहे, देववादी नाही. श्रीमनुभवामृतंति श्रीशानेश्वरांनी प्रयत्नवाद स्पष्ट दिला आहे; कारण, तेथे शानाचा निरास असल्याने फर्म हें ज्ञानास कारण होत नाही, व म्हणून शानोत्तर कर्म आहे की नाही हा प्रश्नच उद्भवत नाही. जीवमुक्तस्थिति ही निराळी नसल्याने (आहे तीच स्थिति मुक्तस्थिति आहे) प्रकृतीच्या संगामुळे आमरण कर्म हें आहेच.

व्यापाराचे गाडे । मोडतंहे अपाडे ।

आक्रियेचें न मोडे । पाऊल केंही ॥ अ० अ० ९×२१

वर दिलेल्या सर्व विवेचनाचा इत्यर्थ इतकाच की, कर्तृत्वाचा अहकार टाकून, सुखदुःखाविषयी मन आणि बुद्धीची समता ठेवून, फलाची आशा सोडून वर्गाभ्रमविहितकर्म ज्याचे संपले आहे, व देहपातापर्यंत जो केवळ शौक-कल्याणार्थच प्राप्तकर्म करीत राहतो तोच सरा भक्त, तोच योगीश्वर, तोच संन्यासी व तोच शनी.

श्रीशानेश्वरांची जी ही शान्याच्या स्वधर्माची शिफारस, ती महाराष्ट्रांतील प्रत्येकाच्या हृदयांत ७११ दिवशी विंचेल तो सुदिन होय; अशा सुदिनास आजपासूनच मुहूर्त होवो अशी त्या योगीश्वर श्रीशाननाथांस प्रार्थना करून हें श्रीशानेश्वरीरहस्य येथें संपवितां.

घुळे
फाल्गुन वद्य ११/३६ बुधवार }

गो० फा० चांदोरकर.

प्रस्तावना

रा० रा० वि० फा० राजवाडे यांच्या प्रोत्साहनाने व महाराष्ट्रांतील श्रीसंतमठांच्या अधिपतींनी दिलेल्या सप्रेम मदतीने हें सूचीचें काम मजकूरून पार पडलें. कवियुक्ती व काव्यसूक्ती या ताडून पाहिल्या असता याचकांस असे दिसून येईल की, दोन्ही सूची परस्परावलंबी नाहोंत व वेळो-वेळीं टाकलेल्या भरीमुळ असे होणे अपरिहार्य होतें.

या कामीं माझे मित्र रा० शंकरराव देव, ठाण्याचे विद्वन्मान्य भावे व मुंबई मराठी ग्रंथसंग्रहालयाचे चिटणीस यांनी मला जे साहाय्य केलें त्याबद्दल त्यांचा मी ऋणी आहे. रा० पराबकर यांनी छपाईच्या कामीं सर्व प्रकारें तसदी घेतली याबद्दल त्यांचेहि आभार मानणें जरूर आहे.

गो० फा० चांदोरकर.

महाराष्ट्रीय संतकवि

श्रीधर

विशेष माहिती.—यांचे चतुर्थांशमो नांव कान्तानंद. हे रंगनाथ निगडीकर यांचे पुतणे (भ म.). यांचे जन्मनांव संजोवा. यांचे जि देवर रंगनाथानी ' श्री ' कार काढल्यासून ' श्रीधर ' हे नांव पडले. गुरुरपरा.—परमानंद-रामानंद-वतीश्वर-अमलानंद-गंभीरानंद-सहजानंद-गुणानंद-इत्तानंद-ब्रह्मानंद-कान्तानंद (श्रीधर). ब्रह्मानंदांचे पूर्वनांव अदवराव व बंधु ह्यानाम. इतरत्र बंशावळ दिली आहे ती अशी की, बेवाजी धनु दत्तोपत, बेवाजीचे रंगनाथ, दत्तोपताचे याठराजी व त्यांचे श्रीधर.

ग्रंथः— हरिविजय (१६२४), भागवत (१० स्कंद), रामविजयसार (१६२४-२५), पंडरीमाहात्म्य (१६३२), पांडवप्रताप (१६३४), वेदान्तसूत्र (१६३५), अश्वमेध (१६३७), संत-प्रताप (१०२८), शिवलीलामृत (१६४०), चक्रव्यूह, महाशिवजय, गिरेमाहात्म्य, पंडुरंगमाहात्म्य, पार्ष्णीकथा, जाबूदाख्यान, नवलनाल (?) पारिजाताख्यान, पंचोकरणमहाकाव्य, महाशरी-माहात्म्य, अयिकाउदय, माहिमस्तोत्रटीका, चोवराजचरित्र, कृष्णलीलामृत.

श्रीधरकिंकर

ग्रंथः— कृष्णलीलामृत.

श्रीपतिदास

वि. माहितीः—याचे गुरू ' विश्वभर ' होते असे याच्या प्रथमचरन दिसते.

ग्रंथः— गर्भगीता, मनधारित.

श्रीरंगनारायण

ग्रंथः— शालिसुमनचरित्र.

श्रीरंगायन

वि. माहिती.—हे दोन नांवाचे उपलब्ध होतात. एक गोविंद व दुसरे विठ्ठल
ग्रंथ — पदे.

श्रीज्ञानेश्वर

वि. माहितीः—आपेगांवां इतक ११९३ मध्ये जन्म झाला. पैठणास म्हैसाळून
वेद बोलविला, नेवाश्यास भाभावार्थदीपिका रचिली, श्रीआळदीस
विसोबा शाटी व बटेश्वर खागा याचा गर्व हरण केला, आणि
श्रीसिद्धेश्वरसन्मुख श्रीआळदीसच समाधि घेतला (१२१८)

ग्रंथ — श्रीभावार्थदीपिका, धाजमृतानुभव, श्रीयोगवसिष्ठ, आत्मनुभव
(स्वात्मबोध), नमन, उत्तरपत्रिका, पंचमुद्रा, भक्तिराज (?),
अन्वय-यतिरेक, स्वानुभव (?), अद्वैतनिरूपण, योगिनी (?),
गुहाष्टक, चाणदेवपासटा, लिखित, गीतासार, उत्तरपंचविशी,
उत्तरगीता (?), महावाक्य, हरिनाथ, गायत्रीरहस्य, कल्याणपत्रिका,
रक्षात्मपत्र, गुह्यसप्तक, मुद्रामंकाश (?)

अग्रदास

ग्रंथ.— पदे.

अचलचैतन्य

वि. माहिती—गुह-चिन्धन.

ग्रंथ — राक्षसीदा

अचलसुत

ग्रंथ — मुद्राप्रकाश

अच्युतसुत

वि. माहिती:—(प. सं.) बरुन यांचे नांव ' राम ' होतेंसे दिसतें. पहा—राय.

अच्युताश्रम

वि. माहिती:—हे श्वतस्त चिदानंदानुसर मूढावितात. यावरून यांचे गुरू चिदानंद, यांचे शिष्य गोपाळ याज्ञवल्की (वृष्ण याज्ञवल्कीचे पुत्र) यांचे विनतीवरून शिवकल्याणांनी थीअनुभवामृतटीका रचिली (१५५७). तेहा हे शिवकल्याणसमकालीन किंवा किंचित् तत्पूर्वी.

ग्रंथ:— भगवद्गीता (१६१४ !), ब्रह्मसूत्र.

अच्युताश्रमशिष्य

वि. माहिती:—वरील चलेखावरून हे वृष्ण याज्ञवल्कीचे पुत्र गोपाळ याज्ञवल्की हेत (१५५७). अच्युताश्रमाचा ग्रंथ श्रीभगवद्गीता हा १६१४ तील व त्याचे शिष्याचे विनतीवरून शिवकल्याणांनी लिहिलेली टीका १५५७ त हें जरा संशयात्मक आहे.

ग्रंथ:— शतकज्ञान, शिवस्तुति, रामस्तुति.

अजमा

ग्रंथ:— धर्मंग

अतीतानंद (अतीत)

वि. माहिती:—यांचे ग्रंथावरून यांचे गुरू ब्रह्मानंद का स्वानंदानंद अथवा शिवानंद हें निश्चित सांगता येत नाही. माझी समजूत शिवानंद असावे.

ग्रंथ:— योगवासिष्ठ.

अद्वैतानंद

वि. माहिती:—हे मध्वमुनीवरचे गुरू. अमृतनाथ्यांचे हि मार्गदर्शक हे च म्हणतात (अ. को.). समाधि काशी येथे १६८७. पहा—अमृतराय, मध्वमुनि, सिद्धेश्वर.

अंतु (अनंत)

वि. माहिती:—जातीचा सोनार.

ग्रंथ:— कोल्हाटखेड.

अनंत

वि. माहिती:—जयरानस्वामी बडगावकर याचे शिष्य दोन. एक अनंत व एक गोराळ गोपळाचा सम शिषक १६१२. दोघांनी मिळून काव्य केलें आदे २ रे एक अनंत (भट) समर्थशिष्य. हे सातारप्रीती मेघवड देयाळ (१५८०-१६४५) ३ रे रंगनाथस्वामीचे शिष्या-पैकी कोणा अनाचे

ग्रंथ:— ब्रह्मस्तुति, माधवगुण, औपदीम्बयंवर, रुक्मिणीस्वयंवर, गरुडगर्व-परिहार, रत्नमाल.

अनंत

वि. माहिती:—गुरु-धीस्तन्य.

ग्रंथ:— रामचरित्र, बटुकव्हाट्याण, सुधन्वाट्याण, मुलेंचनाट्याण, सीता-स्वयंवर, गोपनीत, रामदासस्तुति, मुलेंचनागहिवर, लहुकृष्णाट्याण, त्रियाळचरित्र, सिंहवज्रस्थान, गरुडगर्वपरिहार, गजगौरीव्रत, अहिबोधद्वार, अहिमाहिआट्याण.

अनंत

वि. माहिती:—गुरु रंगनाथ.

ग्रंथ:— पदे.

अनंततनय

ग्रंथ:— भारत (लयोगर्ष)

अनंतफंदी

वि. माहिती:—(अ. को) संगमनेरचे भवानीबाबा व गऊबाई याचे पुत्र. (१६६६-१७४१). पुत्र श्रीपती (सवाईफंदी).

ग्रंथ:— माधवग्रंथ, कटाव, पटके, छंदोबद्ध उपदेश, लावण्या.

अनंतसुत (मुद्गल)

वि. माहिती:—हे च कृष्णदास मुद्गल काय? नायापूरी एक वर्ष समाधिस्थ झाले असे महिपतिबाबा म्हणतात. तेही समाधिस्थ १५२०.

ग्रंथ:— रामायण, रुक्मिणीस्वयंवर, कालियामर्दन (?)

अनंतसुत (विठ्ठल)

ग्रंथ:— वज्रहरण (१५९४), गजगौरीव्रत, मुरन्वाहपान (?) ताटकावध, गण्डहनुमंतमेढ

अनंतसुत (तुकदेव)

ग्रंथ:— स्वात्मानुभवतरंगिणी (१६४०).

अनंतसुत (शंकर)

ग्रंथ:— पदे.

अमृत (चिन्मय)

वि. माहिती:—चिन्मयगुरुवें नांव गणेशभारती असे म्हणतात.

ग्रंथ:— तुरगाक्षरवराज (१७१७)

अमृत (जयानंद)

ग्रंथ:— कर्मविपाक.

अमृत (देवदास)

ग्रंथ:— पदे, अमंग, वगैरे.

अमृतराय

वि. माहिती:—मंगलाचे पदछे विसा मोठे नावाचे अमलदार होते त्याच्या पदरचे हे कारकून. याचे मूळ नांव अंबाजी. याच्या पिढ्याचे नांव शंकर व माता उमा. औरंगाबाद येथे याची समाधि आहे. (१६२०-१६७५). लिप्य-ब्रह्मगिरी. याचे गुरुसंबंधी बऱ्याच

આખ્યાયિકા આદેત. પ. સં. (૧૧૧) વરૂન ઉદ્ભવ ગુરુ દિસતાત; પળ કદાચિત્ત્વે અમૃત વૉળી મિત્ર અસતીલ. (૧૬૨) વરૂન મધ્વનાથ દે ગુરુ દિસતાત. કિર્યેક મધ્વમુનીચે ગુરુ અદ્વૈનાનંદ યાની યાસ માર્ગ દાસલિલા મ્હળતાત. અવિકાસરસ્વતિ દે યાંચિ ગુરુ હોતે અસાદિ ઉલ્લેસ સાપડતો.

મ. મં. યા મંયાવરૂન યાંચી પરપરા અશી:—શ્રીનારાયણ-હંસ-સનક—નારદ—જ્યાસ—શુક—પૂર્ણાનંદ—જ્ઞાનાનંદ—અમૃતરાય—સિદ્ધેશ્વર. સિદ્ધેશ્વરોંની સમાધિ શક ૧૭૨૩ મળ્યે. યાવરૂન અમૃતરાયાના કાલ વરોવર દિસતો. પળ મગ અવિકાસરસ્વતિ દે ગુરુ કસે ? ' મુદામચરિત્રાત ' ગુરુ ' ત્રવ્યાનંદ ' મ્હળૂન મ્હળતાત.

પદ્મા-અમૃતાનંદ.

મંથ:— દામાઝીપત, અવિનાશસદેદહરણ, અલંકારવર્ણન, ઉપદેશ, કુંજવિહાર, કૃષ્ણકૃત્ય, કૃષ્ણલીલા, ગણપતિવર્ણન, ગોચરણ, ચંદ્રાવટી, જગદંશ-વર્ણન, જીવદશાવર્ણન, દામાઝીચી રસદ, દુર્વાસયાત્રા, કૌપદી-ચત્ત્રહરણ, દ્વાદશમાસ, ધ્રુવચરિત્ર, નારદી, પારિજતાહવાન, બાલ-ક્રોડા, મક્તમાહાત્મ્ય, મહાદેવપ્રયાણ, મૃતિકામંથન, શુદ્ધવર્ણન, રામચંદ્રવર્ણન, રામચંદ્રન, રાધાવળન, રામકંઠા, લેલાવર્ણન, વત્સલા-હરણ, વાલ્મીકિચરિત્ર, વેદાન્ત, શુકચરિત્ર, મુદામચરિત્ર, સ્વાલીપાક, સસારદુ સ્તવર્ણન, સ્ત્રીવર્ણન, હરિનામવર્ણન, સ્પુટ શ્લોક, પદે, કટિ-બંધ વગેરે.

અમૃતાનંદ (માવચસરસ્વાતિ)

વિ. માહિતી:—યાંચી યાંની સ્વત દિલેલી ગુરુપરપરા અશી.—શ્રીઆદિનાથ—વિશ્વ—વિધિ—વસિષ્ઠ—પરાશર—જ્યાસ—શુકદેવ—ગૌડપાદ—શ્રીશંકર—પિશાચાર્—બોધધનાચાર્ય—જ્ઞાનધન—જ્ઞાનોત્તમ—જ્ઞાનગિરિ—સિંહગિરિ—ઈશ્વરતીર્થ—નૃસિંહતીર્થ—વિદ્યાધરતીર્થ—વિદ્યારણ્ય—વિદ્યાતીર્થ—મલયા-નંદ—દેવસરસ્વતિ—કૃષ્ણ—નૃસિંહ—માધવેદ—અમૃતાનંદ—મગનેદ—માધવ-વિઠ્ઠલ—અવિકા—અમૃત.

यांनी ही परंपरा स्वतः आपले प्रयात दिली असल्याने 'माधवेद्रा'चे शिष्य 'अमृतानंद' ते हे नव्हत. तर 'अंबिका'चे शिष्य 'अमृत' हे प्रस्तुत आहेत. अमृतरायांचे गुरु 'अंबिकासरस्वति' होते अशी एक आख्यायिका आहे म्हणून मागे दिले आहे, तिचे मूळ येथे आहे. पदा-अमृतराय.

ग्रंथः— स्वरूपनिर्णय, योगराजतिलक (ले. श. १६३०).

अमृतेश्वर

वि. माहिती—गुरु-भोसमर्षे.

ग्रंथः— आरमबोध, तरंगसत्तिशी, गणेशगीता, उपासनाप्रकरण, तारवशाळा.

अवधूत अनंत

ग्रंथः— पदे.

अवधूत

वि. माहितीः—यांचे मूळ पुढर जे चित्तोत्पत्ति ते चित्तून जिवंत नियाले अशी हे आध्यात्मिका देतात. त्यांचे पुत्र मिदेश्वर, त्यांचे विश्वेश्वर, त्यांचे श्रीधर, पुढे शामराज व त्यांचे अवधूत. हे आपले गुरु 'गोवेंद' देतात. स्वतःच 'अवधूत निरंजन' म्हणवतात.

ग्रंथः— कपिलगीता (१६३०.)

अवधूतदास

ग्रंथः— शृंगिहचरित्र.

अवधूत निरंजन

पदा—अवधूत

ग्रंथः— मूलस्तंभ, अभंग, फटके.

अवधूत (मल्यावृत्ति)

वि. माहिती:—यानी केलेल्या परमप्रकाशाच्या नाश्या निवृत्ति अवधूत यानी हि एक ग्रंथ केलेला आहे तरा ते व हे एकच काय ?
पदा.—निवृत्ति अवधूत, परमानंदचैतन्य.

ग्रंथ:— परमप्रकाश.

अवधूतसुत

ग्रंथ:— गणपतिजन्म.

अज्ञानसिद्ध नागेश

वि. माहिती:—यानी आपले श्रयांत 'नागनाथ' हे आपणे गुरूचें नांव म्हणून दिलें आहे व स्वतःचें नांव जुसतें 'अज्ञान' असें देतात. यानी अविष भाषेत 'पचीकरणप्रमेय' राबिलें आहे यावरून यांचा काल १५०० वा सुमार येतो. 'वरद नागेश' व हे एकच असें वाटतें.

ग्रंथ — कालज्ञान, पचीकरणप्रमेय.

अंबुदास (संन्यासी)

ग्रंथ:— पदे.

अंबरनाथ

वि. माहिती:—कन्हाडजवळ कुंभारगाव म्हणून आहे तेथील कायस्थ; पूर्वी बालेघाटीं मामलत करंत असत. अमणापुरीं मंडकेला. यानी जिवंत समाधि घेतली. हे चैतन्यसंप्रदायी होते. नाथानंतर.

ग्रंथ:— अर्जुनगर्वपरिहार.

अबाबाई

ग्रंथ:— पदे.

आचार्यसुत

ग्रंथ:— पदे.

आत्माराम

वि. माहिती:—(प. सं.) वस्तु हे गोपाळनाथाचे गुरु दिसतात (!)

ग्रंथ:— नारदचरित्र.

आत्माराम

वि. माहिती:—गुरुसंपरा अशी:—श्रीसमर्थ—कल्याण—शिवराम (‘धाक’ चंदमठ)—नामचंद्र—आत्माराम (१७४०).

ग्रंथ:— दासविश्रामधाम, आत्माहित, अक्षरमालिका, क्रमसार.

आत्मारामस्वामि

वि. माहिती:—हे रंगनाथस्वामीचे घाकटे बंधु. याचे मूळ नाव विठ्ठल. आपण केलेल्या पदांचे शेवटी आपले बंधु रंगनाथ माचेव नाव बघी पातल्याने याची पदे कोणती हे ओळखणे अशक्य झाले आहे.

समाधिस्थ १६२६ पार्थिव श्रावण वा ८.

ग्रंथ:— नारदचरित्र, नारदाची लावणी, रामदासस्वामीचरित्र, पदे.

आदिनाथ

ग्रंथ:— धीनाथतीलामृत (?)

आदिनारायण

वि. माहिती:—हे ब्राह्मण वैदिक व गायक असत. शक १६०० नंतरचे असावेत.

ग्रंथ:— संस्कृतप्राकृत पदे.

आनंद

ग्रंथ:— सूर्यविजय.

आनंदतनय

वि. माहिती:—स्वतःच भरणीचे शिष्यामीळणवितात. यांचे तीर्थरूप आनंदराव देशपांडे, भाडनाबवेदोभाऊकर, व्याही रघुनाथपाण्डे. देशस्थ अश्वला-यन. (अ. को.)—यांचे गुरु मुरार परमहंस (?).

ग्रंथः— शबरीआश्रयान, शिविकथा, विभामित्ताभिगमन, उमारमासवाद, कंदुकाहवान, कृष्णचरित्र, गणेशोद्धार, चेंदुफट्टी, विस्तृतुति, गोरख-
कीटा, साष्टाक्षवध, नटरसवरित्त, शाळचरित्र, मूर्गीचरित्त, महाबळ-
चरित्त, मार्कंडेयश्रयान, मत्सरक्षण, विषयपंचक, सीतासहयंवर, मुदाम-
चरित्त, सेतुबंध, धियाळचरित्र, राधाविलास, नौद्यानशन, गर्गगीता.

आनंदनाथ

वि. माहितीः—पुरोव्हीचे आनंदनाथ हे वृद्धाष्टास आले व तेथें स्थानी जगदंबेची
आराधना केली; व तेथें चं मठ स्थापन केला. समाधिशक १७२५
माघ वा। १२. शिष्य—प्रह्लादबाबा.

ग्रंथः— भक्तमंजिरी.

आनंदमूर्ति

वि. माहितीः—हे मूळ भास्करांचे. यांचा जन्म आगळगावी. हनुदेव व सा-
वित्री यांचे पोटी यांचा जन्म आडनांव जोशी. गोत्र वासिष्ठ, ऋग्वेदी.
समाधिः—१६१८ वार्तिक शु॥१४ मझनाळी. येथें व यांच्या गुरू-
चो (रघुनाथ) समाधि आहे. हे रघुनाथ पंचवट्यात जन्मले. यजुर्वेदी,
माम्यादिन शाखा, विज्ञावित्र गोत्र.

आनंदमूर्तीचें मूळ नांव अनंत. त्यांच्या मुलांचे नांव कृष्णमूर्ति. भ.
मं कर यांस 'गीताकार' म्हणून संबोधितात. परंतु त्यांची गीता
अद्याप उजळून नाही.

ग्रंथः— रामचरित्र.

आनंदस्वामी

ग्रंथः— भवभ्रमहारक भजनानंदलहरी.

ईश

ग्रंथः— पदें.

ईशसुत

ग्रंथः— पदें.

उत्तरनाथ

ग्रंथः— पदं.

उदास

वि. माहितीः— श्रीसमर्थ स्वतःस उदास, उदासदास बौरे म्हणवीत असत.

ते च हे काय ?

ग्रंथः— महाबलचरित्र.

उदासदास

वि. माहितीः— चंद्रमनज, चंद्रनय यांचे नाव उदास म्हणून होतं, यांचे हे शिष्य की काय ? किंवा श्रीसमर्थ हि स्वतःस उदास, उदासदास म्हणवीत असत. चंद्रमनजदास असल्यास शक १६०० चा सुमार.

पदाः— चंद्रमनज.

उद्धव

वि. माहितीः— 'संक्रयासार' म्हणून एक ग्रंथ प्रसिद्ध आहे त्यावरून यांची व यांचे गुरु 'काशिराज' यांची जी माहिती मिळते ती अशीः—
रहमण=भागीरथी

शिवबा (उद्धव). हे रामानुजसंप्रदायी, श्रीकृष्णउपासक, मुन्हेर (नागिक) येथे संस्थान. काल सुमार १५४०-१६००. रंगनाथ (भांगरे) यांचे शिष्य एक काशिराज होते. परंतु ते व हे एक नव्हन. तसें च निरंजन यांचे गुरु हि एक काशिराज होते. ते गणपत्य होते. उद्धवाचे गुरु हि (रामानुज असून हि) गणपति-उपासक होते. दोघांचा हि काल एकच. तेव्हां या दोन भिन्न व्यक्ति की एक हा संशय आहे.

पदाः— निरंजन, रंगनाथ, काशिराज.

ग्रंथः— अभंग, उद्धवचोप, बोधरहस्य, सठमाळ, स्वरूपानुभव, पदं.

ઉદ્ધવ

વિ. માહિતી:—રામદાસી. ટાંકટી (નાશિક) જવઝીલ દસકપંચક ચેવીત.
સદાસિવપંત=ઉમાથાઈ; આઠનાંવ દશગુપ્તે.

૧
ઉદા (૧૫૪૬-૧૬૩૫).

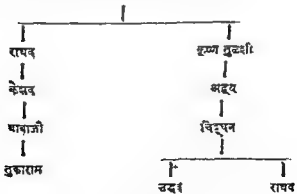
ઉદ્ધવ (અવચિત)

ગ્રંથ:— શુકાસ્થાન.

ઉદ્ધવ (વિદ્યન)

વિ. માહિતી:—મ. મ. વસ્તુ ગુહ્યરંપરા અગ્રી—

શ્રીનારાયણ-મજ્ઞા-અત્રિ-દત્ત-શિશુવૈત્તમ્ય-ગોપાલ-
આત્મારામ

(૧૫૭૫-૧૬૨૦)

અ. કો. કાર વિદ્યનાને (પન્દરાઘાણે) ગુરુ ' ભવલલાલા '
 સ્થળૂન દેતાત (?)

ग्रंथः— अनुभवसतक, कविचरित्र, नागनाथचरित्र, बहिरभट्टचरित्र, विवेक-दर्पण, विरतिराह्यान, हेंगसज्जचरित्र, प्रियाळचरित्र, पदें, गोरा-कुमारचरित्र, शैवदीक्षाघांता, धुनराह्यान, सिद्धान्त, भगवद्गीता, मृत्युंजयचरित्र, गुरुसंवादाद, भक्तकथामृतसार, भक्तकथामृततरंग, गुरुशिष्यसंवाद, संतमालिका, रामदासचरित्र.

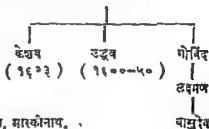
उद्धव (चैतन्य)

वि. माहितीः—उद्धव (चिट्पन) व हे एक च. 'अनुभवसतरुत' शेवटी यांनी आपली गुरुपरंपरा 'शिवचैतन्या' पासून दिली आहे.

ग्रंथः— घोषकलिका (सच्चिदानंदपदांचे विवरण), अनुभवसतक.

उद्धवनाथ

वि. माहितीः—गुरुपरंपरा अशीः—लंताविपद्दी-मार्का

पदाः—केशवनाथ, मार्कोनाथ.

उद्धवदास

ग्रंथः— पदें.

उद्धवलिंग

ग्रंथः— आरति, श्लोक—हरिहरावर, भगवद्गीतेवर, शेंदुरवाडी येथील गणपतीवर.

उद्धवसुत

वि. माहितीः— उद्धव (चिट्पन) यांचे हि असे च ग्रंथ आहेत.

ग्रंथः— रामदासचरित्र, संतमालिका, पदें वगैरे.

उद्धोषनाथ

वि. माहितीः—(म. मं) राशिनगावचा देशलेखक ऋग्वेदी याची मुलगी बालविधवा होती. नाव गंगा. त्याच गावचा मल्हार नावाचा यजुर्वेदी बाजसनेथी ब्राह्मण. आठनाव टिपसे त्याचा मुलगा उद्धव. सिंहस्यात राक्षसभुवनां छानास जाण्याकरिता उद्धव व गंगा निघाली. रस्त्यात गैबीनाथांचे दर्शन झाले. त्यांनी गंगावाईस उपदेश देऊन ' गुप्तनाथ ' असे नाव ठेविले. गुप्तनाथानी उद्धवास उपदेश देऊन ' उद्धोष ' असे त्यांचे नाव ठेविले. (१५२१ चे पृष्ठी).
शिष्य—हेसरी—शिवदिन.

ग्रंथ—पदे.

उपमन्यु

ग्रंथ—शिवस्तोत्र.

एकनाथ

वि. माहितीः—पैठणी याचे मातापितर याचे बालपणी च वारले, आज्ञे व आज्ञी यांचा सामाळ करित असत. पूर्वस्कारानुसार उपरति होऊन देवगिरीस गेले व सद्गुरु जर्नादनस्वामीजवळ सेवेस राहिले. त्यांच्या सेवेचे फल म्हणून त्यास भद्रिदांचा प्रसाद झाला तेथून तीर्थाटणास गेले. परत पैठणी अस्वावर ज्या स्थली भ्रिसद्गुरूचा संदेश पावला तेथे च म्हणजे तन्हालीन गोत्रापोहेर पर्णेड्टी करून राहिले, आणि पुढे गृहस्थाश्रम स्वीकारला. यास महिपतिपुत्रांचे वर्णनाप्रमाणे हरिशक्ती, गणुनाई व गोदुनाई अशी तीन अवतरे होती. प्रसिद्ध मुखेश्वर यंत्रिनातु होते असे समजतात. गुरु—धीजनार्दनस्वामि.
समाधिचक्रः—१५२१ फाल्गुन व ६ रविवार, पैठण येथे मानी जलसमाधि घेतली आहे.

ग्रंथ— गोवर्धनोद्धरण, सीतार्चनोद्देशीसंवाद, हस्तामलक, आनंदलहरी, अथ-
वक, नामसार, गीतामहिमा, चारुर्षादा (दशमस्कंध), भागवत
(एकादशस्कंध) रामगीता, अनुमनानंद, नाममाहिमा, गीतार्थसार,
मुद्राविलास, कालियामर्दन, कौसल्यास्वयंवर, रामायण (मावर्ध),
रुक्मिणीस्वयंवर (१४९३), स्वामिबोध, शुभाष्टक, भागवत
(चतुःश्लोकी), एकादशीमाहात्म्य, स्वात्ममुख्य, प्रदादचरित, कृष्णदानवत
मिथुनीत, मुखपंचक, गणेशविलास (?), निरंजीवपद, जेंद्रमोक्ष,
भारत, अभयबीरे.

एकनाथ (माधवेंद्र)

ग्रंथ— वेदान्तनिरूपण, पदे.

कचेश्वर

वि. माहिती—(म. म.) खेडक नांवाच्या गोवी सिद्धेश्वर नांवाच्या ब्राह्मण
होत. त्याचा मुलगा कचेश्वर (१६३० चा सुमार), याने देहस
जाऊन अवाजी (मवाजी^२)—वासून तुकारामाच्या अभंगांच्या वृत्ता
म गून घेऊन त्याचे पठन केले. रुद्र—कृष्णमठ. समाधि—माहुरीस.
शिष्य—विरूपाक्ष (बाहू छत्रपति यांची दासी).

ग्रंथ— गजटमाण, मुद्रामकरित, पदे.

कमलाकर

वि माहिती—मुल्हेचे उद्भव याचे चारित्रांत एका कमलाकराचा उल्लेख आहे.
त्याचा काल १६४० चा सुमार आहे. द्विवक्त्याणचे पणजे एक
कमलाकर होते त्याच्या काल व चारुर्षोद्धकार उद्भवकराय योगी
(निरजनमाधव उवाच्या परंपरेतील होते ते) याचे गुरु त्यांचा काल
एक व. शिवकल्याणाचे पणजे पयोष्णीतीरां (खानदेश) तापीनदीचे
उत्तरभागी होते. म वि अष्टाव ५७ यात एका कमलाकराचा
उल्लेख आहे अर्थात् ते माहिपतीपूर्वी.

ग्रंथ— पद

कर्मावाई

वि. माहिती:—(म. वि.). अध्याय ३४ यत्त याचा उल्लेख आहे. या जगन्नाथच्या राहण्याच्या.

ग्रंथ:— पदे, अमंग.

कल्याण

वि. माहिती:—बमुखावच्या देशास अश्वलायन ब्राह्मणाचे विराजीव. बदि-
राचे नाव कृष्णार्जपंत, बघु दत्तत्रेव. मूळ नाव अंबादास. गुरु—
सनई रामदास. काल १५४०-१६३६.

ग्रंथ:— सोलोवमुघ, भूगान्या, पदे बौरे.

कविदास (किंकर)

ग्रंथ:— गरुडगर्वशोधन, द्रौपदीदण्डरत्न, शुद्धभासवद, मुदामचरित्र पदे.

करमलदेव

ग्रंथ:— पदे बौरे.

कामी महमद

ग्रंथ:— पद बौरे.

कान्तानंद (श्रीधर)

कान्हो (त्रिमलदास)

वि. माहिती:—‘ पाताळकाण्ड ’ नामक ग्रंथात (अ. १ ओ. ३५-४१) याचे परम गुरु चडवाळसिद्ध नागेश हे होते असें म्हणतात. चडवाळ नागेशाचा काल १२९०-१३४०; तेव्हा याचा काल १३८० सुमार. कान्हो पाठक व हे एकच आहेत असें दिसते. पहा:—
का-हो पाठक, नागा पाठक. यांचे गुरुपरपरेसंबंधी थोडासा संशय आहे.

ग्रंथ:— पाताळकाण्ड.

कान्हो पाठक

वि. माहिती:—केंदुरकर. कित्येकांचे मते श्रीज्ञानेश्वरसमकालीन, तथापि कान्हो (त्रिमलदास), व भा. इ. सं. मळ्याचा १८३६ चा अहवाल पहा. गुरु सिद्धनागेश.

ग्रंथ:— भगवद्गीता (गीतासार), अभंग, पदे.

कान्होपात्रा

वि. माहिती —मंगळवेढें येथील ‘ शामा ’ नावाच्या कलावतिणीची मुलगी. दामाजीपंताची समकालीन (अ. को).

ग्रंथ:— पदे, अभंग.

कान्होया

वि. माहिती:—तुकारामाचे घाकटे बंधु.

ग्रंथ:— अभंग.

कामराज

ग्रंथ:— सुदर्शनचरित.

टीपः—गाणपत्य निरंजन याचे गुरु काशिराज म्हणून होते, ते तर हे नव्हते ?
पदा —निरंजन (१५५९-१६४९).

काशिसुत

ग्रंथः— पदे.

काळचैतन्य

वि. माहितीः—याची व उद्धवचैतन्य (चिदधन) याची गुष्टपरंपरा एक व.
चिदधन

कविकाळ उद्धव राघव. हे काळचैतन्य मारद्वाजगोत्री.
| (१६११) |
बाघो सयाराम (परळोकर)

कूर्मदास

वि. माहितीः—(भ. मं.) पैठणचे राहणारे. १२३० या सुमार. (अ. को.)
जन्मापासून हे बोटे व पाणळे हांते. लहुळ येथे यांची समाधि.

ग्रंथः—पदे.

कृष्ण (नारायणात्मज)

वि. माहितीः—स्वतःच ' केशवसुत ' म्हणावेतात, यावरून केशव गुरु.
ग्रंथ.— पदे.

कृष्ण (माधवदास)

ग्रंथः— पदे.

कृष्ण (याज्ञवल्की)

वि. माहितीः—शिवकल्याणांनी आपल्या श्रीअनुभवामतावरील टीकेंत कृष्ण-
सुत गोपाळ याज्ञवल्की याचा उल्लेख केला आहे. (१५५७). तेव्हा
याचा काल १५३० सुमार. या टीकेंतील एका ओवीवरून गुरु-

परपरा अशी दिसते —चिदानंद-अच्युताश्रम-कृष्ण-गोपाळ(१५५७).
या परपरेंत कृष्ण याज्ञवल्कीबद्दल संशय आहे कुलदेवताः—रेणुका
म्हाळसा भ वि. अध्याय ५७ मध्ये उल्लेख

ग्रंथ —रत्नमागदास्त्यान, देवामाहात्म्य, कथाकल्पतरु (भागवत)

कृष्ण (उदास)

ग्रंथ — पदें

कृष्ण (कवि)

ग्रंथ —नवग्रहलीलामृत, श्रीशिववामाहात्म्य.

कृष्णकिंकर

ग्रंथ — पदें (का. छ.)

कृष्ण (राय)

ग्रंथ — त्रियाळचरित्र.

कृष्ण केशव

वि. माहिती —हे स्वतः स केशवसुत म्हणवित त यावरून गुरु केशव,
१हा —नारायणात्मज कृष्ण

ग्रंथः—देवीस्तुति, पदें

कृष्ण (दयार्णव)

वि. माहितीः—पैठण येथे यांची समाधि आहे. तिचेवर असलेल्या श्लोका-
वरून यांचा समाधिशतक १६६२ मार्गशीर्ष शु. ५, याचें नातु
' काशीनाथ ' त्याची हि समाधि जवळ च तेथें आहे. तिच्यावरील
श्लोकावरून त्यांचा समाधिशतक १६९८ दुर्मुख शु ॥ १५: याचें मूळ
मंड नरहरि, गुरु गोविंद, उपदेश काल १६१८ भावण

ग्रंथ — दत्तजननोत्साह, विचारचंद्रिका, हरिवरदा (टीका), तन्मयानंदबोध.

कृष्णदास (गोविंद)

चि. माहिती:—(प. सं.) 'गुरुचरिता' चा उल्लेख आहे; गुरुपरंपरा:—
हरिदास-कान्हा (कृष्ण)-कृष्णदास (गोविंद) १६८०-१७३०:
स्वतःस अज्ञानकृष्णदास म्हणवितात.

पदा-कान्हा (हरिदास).

ग्रंथ:— बाळकंठा, रासक्रीडा, भस्मासुरवध, रुक्मिणीस्वयंवर, अश्वमेधपर्व,
अंबास्तुति, शिवरात्रीचरित्र, कृष्णजन्म, गरुडगर्वपरिहार.

कृष्णदास (दामा)

ग्रंथ:— आदिपर्व.

टीप:— या पर्वत कृष्णदास ' नामा ' चे ऐवजी ' दामा ' हें चुकून पडलेसे
दिसते.

कृष्णदास नामा

टीप:— विष्णुदासनामा व हे एक आहेत अशी माझी समजूत आहे. तसे
असल्यास काल १५४०; गुर-रामभारती.

पदा—(विष्णुदास) नामा.

कृष्णदास पंडित

ग्रंथ:— कथासारामृत.

कृष्णमुनि

ग्रंथ:— चेंडुकळी. ले. श. १७१६.

टीप:— इति विराटदेशोपनाममाद्य पुन मयंक राजशिष्य कृष्णमुनि नाम
विरचिते चेंडुकळी (?) माझी समजूत हा मानभावपंथी असावा.

कृष्णदास (मुद्गल)

चि. माहिती:—महिपतिगार्भाचे उल्लेखाप्रमाणें यांचा समाधिश्चक १५२० म्हणजे
नाथांपूर्वी एक वर्ष. पदा—अनंतमुन.

ग्रंथ -- रामायण, रुद्रिमणोस्वध्वर, फालियामर्दन, अभ्युध, मुलोचना-
रूपा (१) (ले श. १६०१)

कृष्णमूर्ति

वि. माहितो -- हे आनदमूर्तीच पुत्र पहा -- आनदमूर्ति गुह्यरपरा -- दत्त --
दासोपन -- अवधूत -- विधमर -- कृष्णमूर्ति.

ग्रंथ -- समश्लोक गाता, गुलभवेदान्त (ले श. १६८०)

कृष्णराज

ग्रंथ -- विष्णुसहस्रनामटीका.

कृष्णार्णव

टीप -- कृष्णदयार्णव व ह एक च असावेत असे वाटते.

ग्रंथ -- सिद्धान्तसार

कृष्णानंद.

ग्रंथ. -- राधाविलास, कृष्णचरित्र, पदे वेगरे

टीप: -- हे च कृष्णानंद निमग्न

कृष्णसुत (लछुप)

ग्रंथ -- धानचरित्र

टीप -- पहा लछुप

कृष्णसुत (कृष्णात्मज)

ग्रंथ -- शिवरात्रिकथा

कृष्णानंदनिमग्न

पदा — कृष्णानंद

केशव

ग्रंथ — मोक्षवर्ग

केशव

टोपः— (प स) वरून मय्यनाथाचे शिष्य एक केशव होते (प. ८५३)
दुसरे केशव चैतन्य (प. ४००) होते, हे श्रीतुकारामाचे परमगुरु
संग्रहकार काशिराजशिष्य असे एक केशव देतात.

पदाः—केशवस्वामी

ग्रंथः— श्रीएकनाथचरित्र (र. श १६८२) कदणाशतक (१) अभंग, पदे.

केशवनाथ

वि. माहिती— लालाविप्रदी-मारकनाथ (कदाचित् हे दोघे एकच)-केशव
नाथ. याचे गुरुवसु उद्धवनाथ व गोविंदनाथ गोविंदनाथ याचे शिष्य
लक्ष्मण-वासुदेव.

पदा — मारकनाथ.

ग्रंथ — गर्भगीता, गुरुगीता (र. श १, २३ भादपद व १०).

केशवराज .

वि माहितीः— शिवकल्याणार्ति आपली गुरुपरंपरा श्रीअनुभवामृतावरील टांकेंत
दिली आहे ती अशीः—विश्वेश्वर-केशवराज-हरिदास-परमानंद-
नित्यानंद-शिवकल्याण (१५५७) यावरून ह च ते केशवराज
असल्यास यांचा काल १४५० चा सुमार

ग्रंथ.— रामायण

केशवस्वामि

वि. माहिती:—भ. मं. तील एक माहिती आहे ती अशी:—कल्याणीचे आत्मारामपंत व गंगाबाई यांचे पुत्र केशव. ऋग्वेदी. सासरे श्रीधर-पंत. समाधिदाक १६०४ दुंदुभि वीप १३ गुरुवार. मुक्काम भागानगर (निजाम).

गुरु:—पूर्णानंद. कित्येक पदांत (प. सं.) सहजानंद गुरु म्हणून म्हटले आहे व एके पदांत (६५०) निहानंदाने नाव गुरु म्हणून आहे. अ. को. म्हणतात यांचे गुरु काशिराज होते. शिष्य संतदास.

ग्रंथ:—एकादशीचरित्र, पदे धंगरे.

केसरीनाथ

वि. माहिती:—राशीनचे मामलेदार केशव पंडित ऋग्वेदी ब्राह्मण हे व.

गुरु:—उद्बोधनाथ शिष्य —शिवदिननाथ. केसरीनाथाची समाधि श्री आळंदीस भोजलिंगाच्या समार्धापलीकडे आहे.

ग्रंथ:—सिद्धान्तसार, पदे.

टीप:—एक सिद्धान्तसार कृष्णार्णवाचा म्हणून देतात.

फोंडु (कुंडलीश)

ग्रंथ:—आत्मबोध, आत्ममुख (र. श. १७१३ फाल्गुन शु. ७ गुरुवार).

कोकिल (गंगाधर)

वि. माहिती:—भ. मं. कार हे केशवस्वामो भागानगरकर यांचे समकालीन (१५४०-१६०० सुमार) म्हणून म्हणतात, परंतु ते बरोबर दिसत नाही. कदाचित् ' कोकिल ' आळनावाचे ते कोणी भिन्न असतील. कारण, वृसिंहमुतकृत एक मुकुंदचरित्र (हे मुकुंद मुकुंदराज नव्हत. यांचे नाव ब्रह्मानंद होतें) आहे त्यात मुकुंदाचे (स. श. १६९७) गुरु कोकिल गंगाधर होते म्हणून चरित्रकाराची माहिती आहे.

गणपति

वि. माहिती:—प. सं. वरून हे नीलकण्ठशिष्य होते असे दिसते (प. १९८).

गणू यशवंत

ग्रंथ:— पदे बगैरे.

गणेश

ग्रंथ:— पदे बगैरे.

गणेश आत्माराम

टोप:— आधुनिक असावा.

ग्रंथ:— रामगीता (ले. श १७८३)

गणेशदास

ग्रंथ:— गणेशगीता (टांका).

गणेशनाथ

वि माहिती.—भ. म व महिपतिबुवा यास समर्थकालीन लेखतात, शिवार्जा महाराजांची व यांची गाठ पडली होती. राहणें मूळ सारसी उज्जैनी, शिष्य—विद्वलनाथ

ग्रंथ:— पदे.

गयनीनाथ

वि. माहिती —गुरुपरपरा —धीमादिनाथ—धीमच्छंद—भागोरक्ष—धीगयनी—
(गाधिणी)—नाथ.

ग्रंथ.—पदे, अमग बगैरे.

गरीबनाथ

ग्रंथ — पचीकृत विवेक

गिरि (विप्र)

ग्रंथ:— पदे.

गिरिआत्मज

ग्रंथः— वेङ्कटाट्टकस्तोत्रदशक (ले. श. १६५८).

गिरिधर

वि. माहितीः—मिरज-तासगांवचे राहणार. गुरुपररा-भ्रामर्य-वेणाबाई-
गिरिधर. याचे एकंदर लहानमोठे ४० ग्रंथ आहेत. धर्ममर्थप्रताप
निवृत्तिराम, सप्तरामायणे, पद (कानडी, मराठी).

गिरिपुरी

ग्रंथः— पदे.

गुंडिराय

वि. माहितीः—(बडवाळमिद्ध) नामेश-अनंत-(नादसुत) धुंडी अगर धोंडे-
रात्रि

गोणार्ई

ग्रंथः— अभंग.

गोपाळ

वि. माहितीः—हे ओतूरचे रहाणार. कविचरित्रकार मास नेवाड्याचे रहाणार म्हणतात. गुरुः—अनंत (कर्णपर्वात १ ले अध्यायाचे शेवटीं गुरूचें नांव अनंत दिलें आहे).

ग्रंथः— त्रिविसार, भारत (२. श. १६९०) पंडरीमाहात्म्य, महालयामाहात्म्य, व्यष्टदेशमाहात्म्य, शिवरात्रिकथा.

गोपालदास

वि. माहितीः—अनंत व गोपाळ ह्या दोघांना मिळून काव्य केली आहेत. याचे गुरु जयरामस्वामी बडगावकर (१६१२). एका गोपाळचे गुरु अनंत होते हें मागें दिलें च आहे.

पदाः—अनंत, जयराम, गोपाळ

ग्रंथः— कथाकल्पतरु, पदें, भगवद्गीताटीका (पदबोधिनी ही भिन आहे). २ श. १६१६।१७ युवा नाशिकक्षेत्री संपूर्ण

गोपाळनाथ

वि. माहितीः—१ (भ म.) गंगाकांडा सलावतपूर येथील गोविंद व आनंदी-बाई यांचे पुत्र. वाजसनेयी वैदिकग्रंथोत्र गुरुः—मारकी (वऱ्हाड) येथील रगनाथ. समाधिः—माहुली येथे १६८८ धावण ३०. शिष्य—बाहूराजे.

२ प. सं. यावरून गुरुपरंपरा जी दिघते तीः—आत्माराम—गोपाळनाथ—खंडेराय.

३ देवनाथाचे शिष्य गोपाळनाथ (१६७६-१७४३)

४ देवनाथाचे परमगुरु गोपाळनाथ.

५ जयरामस्वामी बडगावकर यांचे शिष्य गोपाळ.

यावरून जे काल ठरतात तेः—

जयराजशिष्य गोपाळ (गोपाळदास)	स. श. १६१२
रगनाथशिष्य गोपाळ	स. श. १६८८
देवनाथशिष्य गोपाळ	.	.	१७५० चा सुमार.
देवनाथाचे धाजेगुरू गोपाळ	१६०० ,,

अनंतशिष्य गोपाळ

ग्रंथ — वेदान्तरहस्य, सप्तशति (यात गुढ आत्मारामाचा उल्लेख आहे)

टीपः— माझे मतें हा ग्रंथ गोपाळयाज्ञवल्का याचा असावा.

गोपाळ बोध

ग्रंथः— पांडुरंगमाहात्म्य, प्रकाशबोध.

गोपाळ याज्ञवल्की

वि. माहितीः—कृष्ण याज्ञवल्कीचे पुत्र याचे विनंतीवरून शिवकल्याणांनी निदानंदी टीका केली.

पदाः—शिवकल्याण.

गोपाळ रघुनाथ

ग्रंथः— पदें.

गोपाळम्हामी

गोरक्षनाथ

ग्रंथः— सिद्धासिद्धान्तपद्धति (सं.), गोरखभ्रमरनाथरूपाद, गोरक्षकल्प गोरक्ष-
शतक, गोरक्षसहस्रनाम (!), गोरक्षगीता, विवेकमार्गद, गोरक्ष-
विमयागर.

गोरा

चि. माहितीः— एके ठिकाणा असा उल्लेख आहे— म्हणे गोरा कुमार । हें
सप्राचींचे क्षीर । सेवी निरंतर । नामदेव ॥ यावृत्त नामदेवानवर.

ग्रंथ — पदं, अभंग वगैरे.

गोवर्धन

ग्रंथ — ओपधें १५४०-१६००, कारण दिनकर रामदासी समकालीन.

गोवळशिष्य

टोपः— यांनी 'एकाजनार्दनाचा' उल्लेख केला आहे.

ग्रंथ.— ज्ञानसिंधु

गोविंद

चि. माहितीः— गुरु अथवा पिता नरहरं

ग्रंथ — हरिमजन

गोविंद (वणीकर)

चि. माहिती — हे देवनाथाचे जे गुरु गोविंदनाथ ते असावे असें वाटते
(१६५०-१७१० सु.) हे संसारी असून गाणराव होते.

ग्रंथ — वेदस्तुति.

गोविंद (कृष्णदास)

चि. माहितीः— गुरुदेवपराः— हरिदास— काहा (कृष्ण)— गोविंद (१६८०-
१७३०).

ग्रंथ — हरिश्चंद्राख्यान.

गोविंद (हरिदास)

टीपः— मागील तर नव्हे ?

गोविंद (विप्र, वैद्य)

ग्रंथः— रसविलास, कथामारचनू.

गोविंददास

ग्रंथः— उद्धवगोपीसहाद.

गोविंद (शकसन)

ग्रंथः— नामदेव-कवीर-रोहिदामचरित्र. (भिन्न).

गोविंद (साली)

ग्रंथः— पदे.

गंगाधरबाबा (श्रेष्ठ)

वि. माहिती.—श्रीसमर्पाचे ज्येष्ठ वधु गृहस्थाधर्मी १५२७-१५९९ फाल्गुन
व. १३१४. समाधि—दक्षिण. समर्पानंतर त्याचे सस्थानावर
श्रष्टाचे नातु गंगाधरबाबा आले.

ग्रंथ — भक्तिरहस्य, सुगमोपाय

गंगाधरशास्त्री

ग्रंथ — भामाविलास, रसकलाळ

गंगाधरसुत

टीप — हे अमृतराय का?

गंगानंदन

ग्रंथ — पदे.

गंगाराम

ग्रंथ.— पदे, अभंग

गंभीरनाथ

ग्रंथ — पचीकरण

गंभीरसुत

ग्रंथ — दानलीला, राधाविनोद

पदा—जयराम.

चतुरसाबाजी

ग्रंथ — बलिदानकथा, रावणगर्वपाहिर

चत्रसुज

ग्रंथ — पदे.

चांगदेव

चि. माहिती:—चांगदेव एकदर तीन वटेश्वर, मुपेश, केशवदास. पैकीं वटेश्वर यांनीं श्रीसोपानदेवाबरोबर स्वप्नसाम्राज्य (सासवड) शक १२१९ मध्ये समाधि घेतली गुरु मुक्ताबाई

मुपेश यांनीं पुणताऱ्यास शक १४७७ ज्येष्ठ शु. ७ च समाधि घेतली.

केशवदास हे शिवकल्याणांचे (१५१७) गुरुरपरेंताळ त्याचेपासून ९ वे. पहा:—चिंतामणिसुत.

ग्रंथ:— वटेश्वर चागा याचे—प्रभञ्जिका, उत्तरपंचविशी (१), नमन, हरि-पाठ, अभंग.

चिंतामणि

चि. माहिती:—प स. वरून याचे गुरु गोविंद होतेसें दिसतें वैवत नरहरी यांनीं मोरोपतास मनन केलें आहे, म्हणून आधुनिक.

ग्रंथ:—गोपीचंद्राव्यान, संतासयगर, अभंग, पदें.

चिंतामणिसुत

चि. माहिती:—हे शिवकल्याणांचे वडील मूळ नाव त्रिमल याच चतुर्थीश्रमींचे नाव नित्यानंद. याची पितृवरपरा अशी.—नित्यानंद (अबानगरीचे)—कमलाकर (पयोणीतारीच)—चिंतामणी—त्रिमल (नित्यानंद)—(शिवकल्याण) गुरुरपरा अशी.—श्रीआदिनाथ—मच्छेंद्र—चौरंगी गोरक्ष—मुक्ताबाई—वटेश्वर—चक्रपाणी—विमलानंद—चागा (केशवदास)—जनकराज—नृसिंह—हृदयानंद—विश्वेश्वर—केशवराज—हरिदास—परमानंद—नित्यानंद

ग्रंथ:— पदें.

चिंतोराम

ग्रंथ:— भुवचरित्र.

जगमित्र (नागा)

चि. माहिती:—परबी वैद्यनाथ बेधील नामदेवभट्ट ब्राह्मण. शक सुमार १२५२.

ग्रंथ:—अभंग, पदे.

जनजसवंत

चि. माहिती:—शक १५३० मध्ये बागलाणचा सुभा प्रतापशा म्हणून होता त्याचा पुरोहित जनार्दन. त्याचे पुत्र जसवंत (यशवंत). राहणार मुल्हेर. याचा छल होऊन याची मोठ बाधून प्रवाहात टाकले असता धीरामानो यास तारिले म्हणून ' जल ' हे उपपद मागे लागले. बोरडे (खानदेश) गावी वास. गुर-बुखीदास समाधिवाळ संवत् १६७४; शक १५३९/४० कालात शुद्ध ८ तापीतीर. याचे चरित्र ' रघुनाथदास ' यांनी लिहिले आहे

ग्रंथ:— पदे, दोहरे वेगेरे.

जननाभा

ग्रंथ:— पदे.

जनपंडित

ग्रंथ:— पदे (हिंदुस्थानी).

जनभट्ट

चि. माहिती —स्वतःस ' जमालशाचा भक्ति ' म्हणवतो. पहा—जमालशा.

ग्रंथ:— अभंग.

जनार्दन

चिद्वर

वि. माहिती — हे बापु गोखले यांचे गुरु समाधि गुरुहोगूर येथे
ग्रंथ — निजामपोष, पदं

चिदानंद

वि. माहिती. — हे पूर्णानंदशिष्य गुरूनीं याच्या विनंतीवरून ' अवधूतगीता ' रचिरीं याचें पूर्वीचें नांव बडक कुशक्षेत्रीचे रक्षाणार पितृपरपरा अशी — गणेश-गोविंद-बडक (चिदानंद)
पदा — पूर्णानंद

चिदानंदानुचर

पदा — अच्युताश्रम

चिन्मयानंद

ग्रंथ — पदं

चिन्मयस्वामि

ग्रंथ — सिद्धान्तकौमुदी

चेटोहरदेव

ग्रंथ — गातगोविंद

चैतन्यनाथ (तुमेशसुत)

ग्रंथ — स्वरूपविवरण

चैतन्यसिद्ध

पदा — सिद्धचैतन्य

चैतन्यस्वामि

ग्रंथ — पाटनक्यासार

चोखामेळा

जनार्दनपंत

वि. माहिती — याच गुरु नृसिंहसरस्वात

ग्रंथ — मारताचम, रामस्तुति, आरती, दामाजांचे चरित्र.

जनावार्डे

वि. माहिती — गुरुपरपरा — मत्स्येंद्र-गोराम-शामब-अद्वयानंद-प्रभव-गैना-
निवृत्ति-श्रीज्ञानेश्वर-विसोवा-मामदव-तना

ग्रंथ.—द्रौपदास्वयवर, कृष्णजन्म, स्वल्लीपाक, अमग बैगरे.

जनीजनार्दन

वि. माहिती — मूळ नाव जनार्दन वानसनेवा गोत्री बाळ बेथाल राहणार
एकनाथांचे गुरुपु गुरु—जनार्दन समाध भूम येथे १५२३
श्रावण व॥ ७

ग्रंथ — निर्विकल्प (उद्भव कृष्ण सवाद-भागवत ११ स्कंद), अमग बैगरे.

जमालशा

वि. माहिती — मूळ नाव विश्वनाथ मनाचे समाधान हर्देना म्हणून गणेत जीव
देऊ लागला असतां श्रद्धांना मत्पगवशाने तारिले तेव्हापासून
वेप फकीराचा नाव बदलून जमालशा ठेविले
शिष्य—जनमट (भ म)

ग्रंथ — ५६.

जयरामस्वामि

वि. माहिती — कात्रावाद मांडवगडचे भिक्षुजीवन-कृष्णावार्डे यांच पुत्र. जन्म
श्रावणांत कृष्णजयंताचे दिवशा १५२१ नंतर चाप बारल्यावर आई
सह पडरपुरी येऊन गापाळपुरी तपाचरण तेथून मप्रगृणीतप नंतर
जोगार्देच्या अच्युतस गमन कले गुरुपरपरा—शान्तिम (जगम)
कृष्णाप्पा (अच्युत १५४५)—जयरामस्वामि. समाधिस्तळ १५९४
भाद्रपद व० ११. शिष्य—अनंतमट व गोपाळ

ग्रंथः-- सीतास्वयंवर, अपरोक्षानुमृति, ज्ञानभोक्तृसंवाद, रुद्रिगणस्वयंवर,
भागवत (१० स्कंद), प्रबोधमुखाकर (तं), पदं.

जयराम

वि. माहितीः--गंभीरमुत असं हं स्वतःस म्हणवितात. पहाः--गंभीरमुत.

ग्रंथः--राधाविनोद, दानलोला.

जयरामगोसावी

वि. माहितीः--(अ. को.) ' जयरामगोसावी ' म्हणून एक रामदासी दैतान
ते वृत्तिसदिराळ्याचे.

ग्रंथः--शांतिपंचोकरण.

जयराम

वि. माहितीः--याचे गुरु सर्वानंद.

ग्रंथः--एकादशी-आख्यान.

जयरामस्वामि

वि. माहितीः--हे पुंन प्राताचे राहणारे होणे. याच्या उपलब्ध अमलल्या
प्रवावरून हे व रामदासी जयराम गोसावी असे एक व असावे अशा
शंका येते.

ग्रंथः-- जयबोध (दासबोधाची टीका).

जयरामात्मज

वि. माहितीः--(प. स.) हे गोसावीनेदाच्या मायाहून झालेले आहेत. यांना
बोकिळ गंगाधर, राधाचिदम्बर, श्रीधर, अनंत यांचा थापले सत-
मालिकेत खेळ केलेला आहे. गुरु ' गोपाळ ' असावा अतं दिसत.
पहाः--स्वर्णिग.

ग्रंथः-- संतमालिका, द्रौपदीचा धावा, घडियाळ, अंबेचौ आरती.

जिंदा फकिर

ग्रंथः— पदे.

जीवनप्रभू

वि. माहिती — यांचे गुरू शहाअली जर शाहहुसेन व शहाअली एक व असतील तर शहाअलीचा काळ शक १२००.

ग्रंथ — पदे.

जीवन्मुक्त

वि. माहिती.—एकेहजरीजवळ अन्वार म्हणून एक गाव आहे तेथे याचा मठ आहे, यावरून याची समाधि तेथे असावी यास तिकडे मुक्तेश्वर म्हणतात. हे धाज्ञानेश्वरप्रदायी धाज्ञानेश्वरानंतर याचेच नाव तिकडे पडतं. यावरून यास प्रसाद धाज्ञानेश्वरमहाराजाचाच असावा असे वाटते.

ग्रंथ — जीवन्मुक्ति (गीताप्रभाकर) जीवन्मुक्तिवाक्य (गद्य).

जीवनसुत

ग्रंथ — पदे

जिवा

ग्रंथ — सूर्यनामावली

जोगा (परमानंद)

वि. माहितीः—हे धाज्ञानेश्वरसमकालीन असं समजतात यांचे कवनाचे लेखक विसावा खेचर हे होते अशी समजूत आहे अ को. म्हणतात, हे बारशीचे सूक्ष्मांक. यास ' सवलक्ष साव्या ' म्हणत असत (?)

ग्रंथ — पदे, भगव

जोतिबा

ग्रंथ — पदे

जंगली फकीर (सैद हुसेन)

वि माहिती — याचे दैवत बडवाळसिद्ध नागेश भ वि अ ५७ मध्ये याचा उल्लेख आहे

ग्रंथ — तारकासुरवध

ज्योतिपंत (महाभागवत)

वि माहिती — याचे मूल नाव युध (सातारा) गोपाळ नावाचे भटाचे पुत्र काही दिवस पेशव्याची सेवा करून उपरति झाल्याने धोकाशीस जाऊन भागवत-पारायण केली याचाचा प्रत्यक्ष प्रसाद म्हणून एक भागवताची पोथी त्यास मिळाली ती अद्याप त्याचे मठी (बिचणे-सातारा) आहे असे म्हणतात याची विन्हाची अनक देवालय याधिनी, यांच कीर्तन ऐकून प्रन्हादधुवा बडवे यांस उपरति झाली याचे गार्दवार शिष्यारण नसून पुत्रपरपरा आहे (१६०१-१७१० सुमार)

ग्रंथ — भागवत, अभंग, पदे

ठाकूरदासवावा

ग्रंथ — सहजबोध

तन्मयानंद

ग्रंथ — अद्यापि ज्ञानबाध

तानसेन

वि माहिती — (अ स्त्री) गौडराज्ञा एका फकिराने गाण्यास शिकविले उज्जनास पूर्वी नंतर अकबराकडे

ग्रंथ — पदे

तात्याजी माहिपति

ग्रंथः— शनिमाहात्म्य

तानाजी

ग्रंथः— तुळशीचो आरती

तानाजी (देशमुख)

टीप.— हे व घरील एक च काय ?

ग्रंथः— सामुखास, अथारचव

तारकपंडित

ग्रंथ — ५६

तुरुयाग्रंधु

वि माहितीः—तुकाराममहाराजांचे चक्रे बहु का होय

ग्रंथ.— अभग

तुरुयादासी

ग्रंथ — अभग

तुकाराम

ग्रंथ — • तात्याजी.

तुका नागनाथ

तुकाराम

वि. माहिती:—यांचा जन्मशक निश्चित नाही; परंतु १४९० हा गणतात. संसारतापाने उपरति झाली. बाबा चैतन्य यांचा स्वप्नांत अनुग्रह झाला. त्या दिवसापासून या परंपरेंत प्रत्यक्ष मंत्रानुग्रह नाही. स्वतः चालत जाऊन जलसमाधि घेतली. सदेहमुक्तीसंबंधी विठ्ठलनाथासारख्या समकालीनांचा साथ आहे. समाधिशक १५७१. देह.

ग्रंथ:— निजधामगमनप्रसंगाचे अभंग (?), दशावतार, गीता, उट्टोधाचे पत्रास उत्तर, नित्यपाठ, द्रौपदीदस्त्रहरण, पत्रिका, प्रह्लादचरित्र सिद्धपाल-मुदाम-चरित्र, हरिपाठ, नीति-चरित्र-उपदेश-स्तुतिपर अभंग, विराण्या, भगवद् योगे.

तुकावदे

ग्रंथ:— अभंग धगेरे.

तुकाविम

वि. माहिती:—गोदावरीचे कांठी अंजनवती नांवाचे गाव आहे, तेथील विप्रनाथ नावाच्या गृहस्थाच्या मुलाचा मुलगा. याचे गांव राहिलतपूर. उपदेश आज्ञाने केला. चंदरवर्नात हप केले. समाधि अंजनवतीस. ज्योतिपंत महामागवत यांचे समाधांचा उल्लेख यांनी केला अस-
रवाने १७१० नंतर याची समाधि असली पाहिजे. १६६२-१७१२ (अ. को.).

ग्रंथ:— आत्मसिंधु, मुदामचरित्र, भानुदासचरित्र. कालियामर्दन, भारती कर्तारगाची.

तुकासुंदर

ग्रंथ:— अभंग, नासिकेताव्यान.

तोडरमल

ग्रंथ:— पदे.

तोडीदास

ग्रंथः— पदे.

त्रिंबक (राज)

वि. माहितीः—‘त्र्यंबकी’ (त्र्यंबकीवरील ग्रंथ) करणारे त्र्यंबक व ‘बालबोध’ करणारे त्र्यंबक यांचे वर्णन बहुतेक जुळते, सचच हे एक असावेत असे वाटते. तसें असल्यास मूळस्थान कोरहापूर. बालबोधकार त्रिंबक आपले गुरु कमलाकर देतात. याचा काल १४९० चे पूर्वोक्त. शिवकल्याणाचे पणजे कमलाकर होते त्याचा हि तो च काल येतो. परंतु ह्या दोन्ही व्यक्ति एक च की नाही हे निश्चित नाही.

ग्रंथः—त्र्यंबकी, बालबोध (१४९०).

त्रिंबक द्विज

वि. माहिती —त्रिंबक द्विज, त्रिंबक नाशिककर, त्रिंबक भर्गा असें तान त्रिंबक आहेत. त्रिंबक द्विज हे बहुधा भारतकार असावेत. मध्मुनीश्वरांचे पूर्वीचे नांव त्रिंबक नाशिककर होते म्हणून माहिपति म्हणतात.

ग्रंथ — अभिमन्युविवाह, विद्वनीति, प्रह्लादचरित्र.

त्रिंबक (नाशिककर)

वि. माहिती —पहा —त्रिंबकद्विज, मध्मुनीश्वर.

ग्रंथः— पदे.

त्रिंबक (नाईक)

ग्रंथः— बारामासी (राधाविलाप).

त्रिंबक चौटे

ग्रंथः— शान्तःस्मरामि, नामावलि

त्रिमल्ल

वि. माहिती:—शिवकल्याणाचे बडिल व शुद्ध त्रिमल्ल ऊर्फ नित्यानंद हे होते तेच हे काय ?

ग्रंथ:— उपनिषत्कार, पदे.

त्रिमल्लसुत

पदा:—शिवकल्याण.

त्रिविक्रमवाल

वि. माहिती:—गुरु-गोवर्धनपुरी.

ग्रंथ:— निजबोध, भक्तियोग.

त्र्यंशकसुत-नंदन

ग्रंथ:— पदे.

त्र्यंशकदास

ग्रंथ:— देवाची भारती.

दत्त (अवधूत)

चि. माहिती:—गुरु अच्युत. ज्ञानामृताचे ५० वे ओळीत अच्युताचे नांव आहे.
ग्रंथ:— शिवगोध, ज्ञानामृत.

दत्त अवधूत (निरंजन अवधूत)

चि. माहिती:—वरील व हे भिन्न होते असे भिन्न गुरूवरून वाटते, याचे मूलस्तंवाचे ६ वे अध्यायाचे आरंभी “ श्रीगुरु सदाशिव । रामानंद गुरुदेव । पूर्णानंद स्वयमेव । अवनरले ॥ ” असे आहे, यावरून ही गुरुपरंपरा असावी असे वाटते.

ग्रंथ:— मूलस्तन (लं. दा. १७९४).

दत्तादिगंबर

ग्रंथ:— पदे

दत्तमसिद्ध

ग्रंथ— पदे.

दत्ताशिष्य

ग्रंथ— पद.

दत्तात्रेय

ग्रंथ.—अमृतार्णव.

दयानंद

ग्रंथ.—पद.

दयार्णवानुचर

ग्रंथ — शिवरात्रिकथा.

दयालनाथ

दादुर्षिजारी

ग्रंथः— विचारसागर (हिं) सुमार १४५०.

दादोरंगनाथ

ग्रंथ — मल्हारीस्तोत्र

दामाजी

ग्रंथ— पदे

दामोदर

ग्रंथ — भगवद्गीता.

दामोदरदास

ग्रंथ -- पदे

दामोदरयोगी

टोप.— स्वतः स मुसले ' दामोदर ' हि म्हणावेनात. य वरुन मार्ग
तर नव्हत ?

ग्रंथ -- बोधचौवर्था, लिङ्गमाला (हे देन ग्रंथ भित दामोदराचे असावे
असे वाटते)

दास

वि. माहितीः— दुसरे मुकुंद (न धांचे चरितशर) याचे शिष्य ' दास '
म्हणून होते. आत्मार्थ रत्न स ' दास ' म्हणवात असत

ग्रंथ — पदे

दास अनंत

ग्रंथ — सुदामचरित्र, त्रिगेहनपरिचर्द, वधोरपरिचर्द (ही दोन
त्रिज)—पदे.

दास दास

ग्रंथ -- पदे

दास दास परमानंद

वि. माहिती:—दास दास व दास दास परमानंद एक च असल्यास नकळे.
याची गुरुपरंपरा:—हरिदास-परमानंद. शिष्यपरंपरा:—परमानंद-
नित्यानंद—शिवकल्याण, तेन्दां दास दास परमानंद हे स्वतः
परमानंद तरी असावे किंवा शिवकल्याण असावेत.

ग्रंथ:— पदें.

दासनिरंजन

वि. माहिती:—हे एक तर स्वतः निरंजन असावे किंवा निरंजनदास म्हणजे
निरंजनाचे शिष्य असावे. पदा:— निरंजन.
गोसावीनंदन (यासुदेव) हे निरंजनदास होते.
पदा.—गोसावीनंदन.

ग्रंथ:— स्यालीपर्व.

दासानुदास (अनंतसुत राम)

वि. माहिती:—तजावराकडील. दासपूर (बेणूरदातार) येथील राहणारे.
ऋग्वेदी गौतमगोत्री.

ग्रंथ:—सिद्धानुभव (१९०३), ज्ञानसंघास (१९०६) शुद्धज्ञानबोधटीका
(१९३१), कायाजीवल्लभ (१९००), ज्ञानाश्रित (१९०२),
ज्ञानसागर (१९०३), अनुभवासार.

दासोपंत

वि. माहिती:—यांचे वडिलाकडून यवनाचे सेवेत अंतर पडल्यावरून यास
ओलास टेवून बंदरहून वडिल परत आले. यास यवनांनी कैदेत
टेवून मुसलमान करण्याच ठरविले. या प्रसंगानून यांची दासानी
मुक्ता झेली. रामाधि जोगार्चन असे येथे. तेथे हर्षी दीन
मठ आहेत. गुरु:—श्रीदत्त.

ग्रंथः— गीतार्णव, गीतार्थबोधचंद्रिका, ग्रंथराज, अवधूतराज, पंचीकरण-
प्रबोधन, स्थूलगीता, दत्तात्रेयमाहात्म्य, अवधूतगीता, अनुगीता,
दशोपनिषद, पंचीकरण, वाचस्पति, पदार्णव, गीतामाध्य, सार्य गीता,
दत्तात्रेयसहस्रनाम, °दशनाम, °द्वादशनाम, °षोडशनाम, °सतनाम,
अतिपंचक, प्रधानमंत्र, आममनिगम, नामामृतस्तोत्र, गीतास्तोत्र,
प्रबुधस्तोत्र, गीताप्रबंधस्तोत्र, सिद्ध दत्तात्रेय, शिवस्तोत्र, गुरु-
स्तोत्र, षोडशस्तोत्र, संतज्वरनिवारणस्तोत्र, भक्तिराजकवच,
वज्रपंजरक, सहस्रनामटीका, दत्तात्रेयनामावली, भंगलमूर्तिपूजा,
महापूजा, मानसिक पूजा, वैदिक पूजा, बंत्रपूजा, भिद्माला, उप-
कालस्तोत्र, षोडशावतार, °प्रादुर्भाव, वेदपादाख्यान, पद्मगुह्यत्र,
षोडशदलयंत्र.

दिगंबर

ग्रंथः— पदं.

दिगंबरदास

ग्रंथः— पदं.

दिनकर

ग्रंथः— छविमर्णास्त्रयंबर.

दिनकर (रामदासी)

वि. माहितीः—नगरजवळ गिगार येथील जोशी; वृद्धेश्वर अथवा म्हातारदेव येथे
तपश्चर्या केली. विशेष हा की, योगमर्षीचे प्रलङ्घ दर्शन होण्यापूर्वी
स्वप्नात दर्शन होऊन प्रमाद झाला होता असे यांनी स्वतः स्पष्टले
आहे. यांत योगमर्षीचा अनुग्रह शक १७७६ मध्ये झाला.

ग्रंथः— स्वप्नमर्षादिनकर (र. स. १६१६), अभंग, पदं, सवाथा वर्गरे.

दीन नारायण (विठ्ठल)

ग्रंथः— वैद्यकसार (से. स. १५९९).

दीनानाथ

वि. माहिती — (म म) वऱ्हाडत अळपूर म्हणून गांव आहे तेथील वाज
सनेयी मूळ नाव दिनकरपत याच भटजबावा म्हणत असत.
गुरु — सदाशिव पंतु प्रथमप्रमाद श्रीशनिश्वरमहाराजाचा
शिष्य — आज्ञादावा कुरोळकर (स श १७२५), विद्याधर
सदावकर प्रतिनिधि

ग्रंथ — प्रहादचरित, अभंग, पदे

दीनानाथ (गोपाळ)

ग्रंथ — श्रीजानेश्वराची आरति

दिवाकर मुनि

वि. माहिती — गुह्यरपरा — नागेंद्र-मुरारि-दिवाकर

ग्रंथ — मतेरत्नाकर

देवदत्त

ग्रंथ — सिद्धान्त भवषा

देवनाथ

वि माहिती — गुह्यरपरा चा का स तादला आहे ता अशा — एकनाथ
निलानंद — कृष्णनाथ — विद्यावा — मुद्दाराथ — रगनाथ — गोपाळनाथ —
गोविन्दनाथ — देवनाथ (१६७६-१७४३) शिष्य — रगनाथ, द्याज्जनाथ
गोपाळनाथ, मुद्दाराथ उपदेशकाल १७०३

ग्रंथ — कृष्णजन्म कृष्णस्तत्र गुह्यस्तुत विविर्निदा आवशास्वान, पदे
बगरे याचा ' काव्याप्रकाशविवरण ' म्हणून एक संस्कृत ग्रंथ
उपलब्ध आहे

देवदास

वि माहिती — रामदासा याचा मठ दादगावा आहे गुरु — श्रीसमर्थ
१५३०-१५७०

ग्रंथ — गणेंद्रमाक्ष, गोपाचंद्राष्टा पद

देवदास

चि. माहिती:—हे चैतन्यसंप्रदायी (१५८०-१६८०). यास देवीदासहि म्हणत.

ग्रंथ:— व्यकटेशस्तोत्र, सतमालिका, गढवाख्यान, फरुणामृतसार (र. दा. १६०८) प्रार्थनासात्त्विक, व्यकटेशस्तुति (?), भामावर्णन.

देवमुरारी

ग्रंथ:— मुराररामायण

देवराय

ग्रंथ:— पद.

देवानंद

ग्रंथ — पद

देवीदास

पदा:—देवदास (चैतन्यसंप्रदायी)

देवेंद्र

ग्रंथ:— पद.

देवेंद्रस्वामि

टीप:— कदाचित हे व वरील देवेंद्र एक व

धुंडिसुत-कुमार

टीप:— हे व धुंडिसुत मालो

ग्रंथ:— भक्तिसार, (नवनाथचरित्र र. स १७४०) चंद्रावळी, मालोतरण.

धुंडिराज

ग्रंथ:— प्रह्लादचरित्र (गीतिहस्त), नारदाची लावणी, रासक्रीडा.

नयनमधु

ग्रंथ:— पद

नयनात्मजसुत (केसरी)

वि. माहिती:—नरहरी केसरी व हे एक च असावे असे वाटते.

ग्रंथ:— रामजन्म

नरसी

ग्रंथ:— रासमडळ, पदे वगैरे.

नरसिंह

ग्रंथ:— सामुद्रिक (ले हा १७२१).

नरहरितनय

वि. माहिती:—याचा गुरु कदाचिन् गोविंद असावा (प स).

ग्रंथ:— गार्कडेयचरित्र, ध्रुवचरित्र

नरहरिदास

वि. माहिती:—हे रामदासा गुरुपरपरा:—समर्थ-अनंत-मेढ-भेतगोविंद-
नागेश-राजाराम-महादेव-हरिदास-नरहरि.

ग्रंथ:— अभंगरामायण, पदे.

नरहरि

वि. माहिती:—नरहरि, नरहरि सोनाद, नरहरि माळे, नरहरि मोरेश्वर, नरहरि

रामदासा व नरहरि असे सहा नरहरि आढळतात नरहरि रामदासी

याच्यात गुरुपरपरेवरून दांन रामदासी या नावाचे होते असे दिसते.

याच्या काव्याचा हि त्यामुळे बराच धोंटाळ्य होतो

नरहरि:—याचे काव्यात वामनाचा उल्लेख असून काव्यरचना

त्याचे घर्तावर यमकपूर्ण आहे, यामुळे हे वामनानंतर त्याचे शिष्य

अगर शिष्यपरपरेतल असावेत असे वाटते (१)

ग्रंथ:— गगावर्णन, काव्यायनव्रत, नौकानयन, दानव्रत

नरहरि (मोरेश्वर)

वि. माहिती:—हे च नरहरि रामदासी असावेत अशी समजूत आहे.

परंपरा:—श्रीसमर्थ-भीमस्वामि-नरहरि. (१६५०-१७००).

राहणार बीड प्रांताचे. रामदासी नसल्यास भ. वि. त मोरेश्वर तांगेकर (१६००) यांचा उल्लेख केला आहे त्यांचे हे शिष्य काय ?

ग्रंथ:-- आर्याटीका, रामजन्म, महाभारत (१६९०) शतमुखरावणवध, (उद्योग, भीष्म, द्रोण, कर्ण-पर्व), अभंग वंगरे.

नरहरि (मालो)

वि. माहिती:—हे जातीचे सोनार ' घुडिमुत '. गुह्यपरंपरा:—मालो-नरहरि-महिपति (सादारानादकराहून भिन्न); परंतु कोठे कोठे नरहरि-मालो अशी परंपरा सापडते.

ग्रंथ:—मालोतारण, भक्तिकथासार, पदे.

नरहरि

ग्रंथ:—शकुनवती (ले. श १६९५).

नरहरि

ग्रंथ:—शतकत्रय.

नरहरिसुत

ग्रंथ:—मुकुंदराजांचे (हे दुसरे मुकुंद एगनाथचरित्रकार) चरित्र.

नवरस नारायण

ग्रंथ:-- महाभारत-द्रोण व दशल्य पर्व

नवलदास

ग्रंथ:—पदे.

नाइक सनतिदास

ग्रंथ:—पदे.

नागनाथ

टीपः— नागेशाहून भिन्न आहेत की एक च हा प्रश्न आहे.

ग्रंथः— पदे.

नागेंद्र नागनाथ

ग्रंथः— पदे.

नागेंद्र याज्ञवल्कि

ग्रंथः— विवेकभास्कर, स्फुट प्रकरणे.

नागेश

वि. माहितीः—हे नागेश भिंगारकराहून भिन्न याचे गुरु अवधूत असावे असे वाटते.

ग्रंथः— तात्वबोध (१५८२ शर्वरी)

नागेश (भिंगारकर)

वि. माहितीः—भिंगारचे मोरजोशी व जानकीबाई यांचे तृतीय पुत्र मंगरी व श्रिवक हे गुरु

ग्रंथः— आर्याटीका (१६५२), अष्टावलीदर्शन, सोतास्वयंवर (१६१५).

नागेश

वि. माहितीः—यांचे गुरु देवदास असावे देवदास दोन एक चैतन्यसंप्रदायी व दुसरे रामदासी यापैकी यांचे गुरु कोणते ते अनिश्चित आहे.

ग्रंथः— सपलीकलह (१६८७)

नागेश (कवि)

वि. माहितीः—यांचे नांव नागेश महादेव मटागे, जन्म सातारा (१७२३).

समाधि नरसोबाची वाडी (१७५५)

ग्रंथः— नदिकेश्वरजन्म (१७४३)

नागेशकेत

ग्रंथः— पदे वगैरे.

नागेशसुत

वि. माहिती — वामनाची समभोवणीत आहे तिच्यांत शेवटीं असा उल्लेख आहे — “ नागेशसुत निजमक्त । ज्ञानोनि वामन ग्रथ निर्मात । दृढ देखोनि भावार्थ । कृपा करित सद्गुरु ॥ ” यावरून याचा गुरु वामन.

नाथशृंग

टीपः— रगनाथाचे हे शिष्य काय ?

ग्रंथ— पदे.

नाथस्वामि

वि. माहिती — धरणगाव (खानदेश) येथील सदानंद याचे कदाचित् हे नाव असावे तसे असल्यास शक १६०० चा सुमार

ग्रंथ— लुपरगहजारा, राजयोग

नाना

वि. माहिती — याचे गुरु सखोजी ल का सखापत याचे तीन ग्रंथ प्रसिद्ध आहेत ते च हे सखोजी असल्यास न कळे

पद्या— सखा, सखावा नाईक

ग्रंथः— पदे

नानाजीनंदन

ग्रंथ — पदे

नाभाजी

ग्रंथ — (भक्तिरसबोधिनी) भक्तमाल

नामदेव

वि. माहिती — याचे चरित्र अद्याप विश्वसनाय असें उपलब्ध नाही जना-वादींनी दिलेली गुरुपरपर मद्दिपतिवाद्यांनी दिलेल्या गुरुपरपरेहून भिन्न आहे, म्हणजे काहें नावें कमी आहेत जनावादींनी हि भिन

ठिकणी भिन्न दिलो आहेत हे व विष्णुदास नामा भिन्न आहेत,
यामुळे पुढील अभंग व घरेच ग्रंथ कोणाचे याबद्दल संशय आहे.

ग्रंथः— लभोपलक्ष, हरिपाठ, याशिवाय चरित्रपर, वर्णनपर, उद्देशपर असे
पुढील अभंग

टीपः— श्रीज्ञानेश्वर आदि, तीर्थावलि, रामाधि इत्यादीं बरील अभंग यांचे
म्हणून प्रसिद्ध आहेत

नामा (विष्णुदास)

वि. माहितीः—हे जातीचे 'भिन्न' असून पंडित होते यांचे गुरू रामभार्या
असे हे कपोताख्यानत म्हणतात हे सन १५१७ मध्ये द्यात होते.
यानां 'कामावाईची' आरता घेला आहे असेच हे नांव कोठे
प्रचलित आहे ते कळल्यास यांचे चरित्राचा काही मुगावा लागेल

ग्रंथः— एकादशी-आख्यान, अनंतव्रतकथा, शिवरामिका, श्रीज्ञानेश्वरआदि,
तीर्थावलि, श्रीज्ञानेश्वरादिकांची रामाधि, कपोताख्यान, भूमिगोलक,
नकाची लक्षण, गुरुद्विभुवनेभेट, भगवद्गीतामाहात्म्य, सुदामचरित,
तुळशी-आख्यान, शुक्लाख्यान, महाभारत (पहिली चार व सौप्तिक
एवढी खरीज करून याकीची उपलब्ध आहेत), आरती कामा-
वाईची, कृष्णमुज, चमत्कृत

टीप — येथे दिलेल्या यादीतील कित्येक प्रकरणांचे कर्त्याबद्दल खात्री-
स्थिती आहे

नामा (कृष्णदास)

वि. माहिती — हे व विष्णुदास नामा एकच

ग्रंथ — १६

नामा (पाठक)

वि. माहिती. — कान्हो (तिमलदास) यांचे 'पाताळकांड' उपलब्ध झाल्या-
पासून आजपर्यंतच्या याच्या कलासवर्णांच्या कल्पनेस थोडा घा-
बस्तो याची कुरूपपरंपरा अशी — विला (पाठक) — तिमल (पाठक)

-कान्हा (पाठक)-हरि (पाठक)-नामा (पाठक) पाताळकांडांतील उल्लेखाप्रमाणें (हा उल्लेख जरा संशयित आहे) पित्रा पाठकाचा गुरु वडवाळ सिद्ध नागेश (१३१३), तेन्हा पिलाचा नातू जो 'काहा' तो धानेश्वरसमकालान कसा हें कळत नाहीं, अथवा !स नागेश याचा काळ तर चुकून गेला नाहीं ?

ग्रंथ — चंद्रहासकथा, नामरत्नमाला, दुट्टभाष्य, भरतमेढ (ले श १५५६)
पंचतन, अश्वमेध, नामापाठकी

नामा (पाटल)

वि माहिती — नामा पाठक व नामा पाटल एकच वाय ?

नारा

टीप — नामदेव (?) याचा मुलगा

ग्रंथ — अभंग

नारायण

ग्रंथ — मदनविनोद (र श १५६८ फाल्गुन)

नारायण

वि माहिती. — याचे गुरु विश्वनाथ

ग्रंथ — ज्ञानसारामृत, शिवमहिम्नस्तोत्र, कवारचम, विचारमाला, बोधामृत, विज्ञानसागर, अश्वमेधाख्यान (?), बोधाष्टक, निर्वाणपत्रक, सिद्धयागाष्टक विद्वत्माला, दत्तात्रयाष्टक, गजेंद्रमोक्ष

नारायण बुवा

ग्रंथ — पद

नारायण वैद्य

टीप — आधुनिक

ग्रंथ — प्रबोधचंद्रादय (मराठी गद्य नाटक).

नारायणसुत

ग्रंथः— शिवरात्रिकथा

नारोजी पंडित

ग्रंथः— विद्यापनासतक, गुरुसतक

निजानंद

वि. माहितीः—(भ म) नाज्ञाच्याचे चापाजीपत याची पत्ता ययासाई वार-
स्यावर यानी चतुर्थीश्रम घेतला, हेच निजानंद (१५३०-१५८०),
वास्तव्य वृष्णातीरीक हाडास, याचे पुत्र व शिष्य रंगनाथ (निगडीकर),
गुरुपरपरा—नारायण-दत्त-सहजानंद-रामानंद-भैरवानंद-गभीरा-
नंद-ब्रह्मानंद-सहजानंद-पूर्णानंद-निजानंद-(१५८० सुमार)

ग्रंथः— पदे.

नित्यानंद

वि. माहिती—शिवकल्याणाचे गुरु काल सुमार १०२०

ग्रंथ — पदे

नित्यानंदसुत (-अनुचर)

वि. माहिती —हे शिवकल्याणाचे नाव त्याचे गुरु व पिते नित्यानंद याचा
' अपरोक्षानुभूतिविवरण ' नामक एक संस्कृत ग्रंथ आहे, त्यात
हे स्पष्ट आहे "नित्यानंदसदाशान्त अद्वैत शिवमय्ययम् । स्मृत्वाथ
रचितो ह्यर्थ तस्यैव शिवसत्तया ॥ ' येथे दुसरे ' शिव ' पद
नामनिदर्शक आहे. शिवाय आनुभवामृतावरील टाकेंत हे
स्पष्टच आहे

ग्रंथ.— अपरोक्षानुभूतिविवरण (च), अनुभवामृत (नित्यानंददीपिका-
१५५७), पदे

निवराज

वि. माहितीः—(प स) याचे गुरु श्रीएकनाथ असावे असें दिसतें हे पैटणचे राहणार. यांनीं श्रीरामेश्वरास तीन कावडी गगेच्या घातल्या महिपती बाबा याचा उल्लेख करितात

ग्रंथः— पदे.

निर्मळ (पाठक)

ग्रंथः— पचतन (पचोपाख्यान). नामा पाठकांनीं पचतन केलें आदि तसें निर्मळ पाठकांनीं हि केलें आदि असें दिसतें एकवगीं तर नव्हत ?

निरंजन

वि. माहितीः—हे कऱ्हाड येथील नृसिंह व वृष्णाबाई यांचे चिरजीव, यां काल १५५९-१६४९, आनंदमूर्तीचे गुरु रघुनाथ यांनीं यांस दूध पिण्यास एक गाय दिली होती, उद्बोधनायांनीं यांस मेघला दिली, असे उल्लेख आहेत, हे गणपत्य होते
गुरुपरंपरा.—श्रीशंकराचार्य—हस्तामलक—भास्कर—लयानंद—सिद्धानंद—आनंदानंद—परमानंद—काशिराज—निरंजन समाधि १६४९ त नामलगावीं शिष्य—वगळ (गणेशपुराण करणारे) गोपाळ, रामनोशी, विंशुदेव, भवानदास व जीवनदास महानुभाव सम-कालीन—वृष्णदयाणव, गोसाविनदन (महानुभाव ?), कोकिळ, विद्वधन, वामन, उद्बोध उद्भव सुल्हेकर यांचे गुरु काशिराज (रामानुजसंप्रदायी) ते व यांचे गुरु हे एक काय ?

ग्रंथ — गणेशगाथा (१६१४)

निरंजनदास

ग्रंथः— पदे

निरंजननाथ

वि. माहिती — याचे शिष्य विश्वभरनाथ होते असे दिसते विश्वभरनाथाचे एक गोपीचंद्राख्यान आहे, त्यात शेवटी निरंजननाथाचा उल्लेख आहे तसेच “अमोल काया जादल बाया ” या पदावरून याचे गुरु गोविंद होतेसे दिसते

ग्रंथः— पदें

निरंजनप्रभु

ग्रंथः— निरालक्षप्रकाशबोध

निरंजनमाधव

वि. माहिती — याचे मूळ नाव बनाजा. पहिले याजारावसाहेब पेशवे याचे वेढे हे होते बाळबोधकार त्रिवेकराय (योगी) याचेपासून याची गुरुपरंपरा आहे अतः समजते

ग्रंथः— श्रीज्ञानेश्वरविजय, सङ्क्षतमुक्तावलि, देवीअष्टक, सावाशिवाष्टक, भगवतमंत्र-ध्वजदश-मंत्रा-श्रीराममंत्र-बिम्ब-महालक्ष्मी, स्तोत्रे, श्रीगुरुस्तेव, सायशिवप्यान.

निरंजनरघुनाथ

ग्रंथ — अमृतानुभवटाका, पदें

निवृत्ति अवधूत

वि माहिती — यांना व परमानंद चैतन्य यांनी आपापल्या मथात आनंद-चैतन्य किंवा अनंत चैतन्य या एकाच गुरूचा नामनिर्देश केलेला आहे तेहा निवृत्त अवधूत व परमानंद चैतन्य हे एक तरा असावेत किंवा गुरुबधु असावेत. बहुधा गुरुबधु परंतु कालाचा उल्लेख नाही तथापि १७ वे शतकातील हे असावेत असे दिसते. पहा — परमानंद चैतन्य, अवधूत मत्स्यावृत्ति

ग्रंथ. — परमप्रकाश, दशनामटीका (ले श १६९९), वृत्तिबोध

निवृत्तिनंदन

टीप — हा बहुधा मानभाव असावा

ग्रंथ — पांडवगीता

निवृत्तिनाथ

वि. माहिती — जन्म आपेगावी (११९१), समाधि — यवकेवरी (१२२०).

ग्रंथ — उत्तरगीताटीका (अ को कार ' श्रुतिबोध ' याचा म्हणून देतात).
हरिपाठ (?) नमन (?)

निळोवा

वि माहिती — तुकारामशिष्य

ग्रंथ — अभंग

नीतिनाथ

ग्रंथ — इद्रजाल (ले श १७९०)

नीलकंठ

ग्रंथ — पदे

नृसिंह

ग्रंथ — जनकयोगि (ना) सदाद

नंददास

ग्रंथ — भ्रमरगीत, पदे

नंदानंदन

ग्रंथ — पदे

पद्मनाथ

ग्रंथ — उद्योगपर्व

पद्मनाथ यतींद्र

टीपः— हे य मार्गील एक च काय ?

ग्रंथः— पद, धर्मग (दत्तगटाचे)

परमहंस स्वच्छंदानंद

वि. माहिती.—(भ म) हे गोपाळनाथचे शिष्य झणून घागतात, परंतु हे कोणते गोपाळनाथ ते देत नाहींत. परमानंद चैतन्य यांनी एका परमहंसाचा उल्लेख केला आहे, ते का हे ?

ग्रंथ — देवीविजय

परमानंद चैतन्य

वि. माहितीः—यांनी आपल्या गुरुवरपरेचा उल्लेख केला आहे तो कसाः—
गुरुेश-आनंदचैतन्य-परमानंद चैतन्य पदा —निवृत्ति अवधूत.

ग्रंथः— तारकमंत्र, आत्मानुभव

परमानंद (प्रेमानंद)

वि. माहिती —शिवकल्याणाचे आग्नेगुरु परमानंद होते, ते तर हे नाहते ?
बे शंकराज-हरिदास-परमानंद-नित्यानंद-शिवकल्याण
पदा.—चिंतामणिमुक्त.

ग्रंथ.— पदें

परमानंदसुत

वि. माहिती.—शिवकल्याणाचे वडाल म्हणजे परमानंदाचे सुत ते हे असल्यास
याचें मूळ नांव त्रिमल व चतुर्थार्थमी नांव नित्यानंद ते च का हे ?
शिष्य असल्यास दुसरे कोणा भिन

ग्रंथः— पदें

परशुराम

ग्रंथः— पदें, आनंदभूर्तिवर्णन, गुरुचरित्र (आर्ग्य), गुरुचरित्रसार.

परसदास

ग्रंथः— पदें

परसा भागवत

वि. माहिती.—गुरु नामदेव म्हणतात.

ग्रंथ— पदें.

पंडितराम

ग्रंथ— पदें, भूषाजी

पांडुरंग

वि. माहिती.—याचे काव्यात 'हरहर महादेव' हा रणघोष असून सर्व आधुनिक उल्लेख आहेत.

ग्रंथः— पार्योभिमान, शिवनिशा, दशैश्वर्येश्वर, गयगधर्वाग्यान नारायणराव पेशवे-चरित्र, रामगौरव, रघालिपाक, पदें.

पांडोबा

पूर्णानंद

वि. माहिती:—याचे पूर्वाश्रमाचे नाव नारायण.

गुरुपरंपरा.—आदिनाथ—दत्त—सदानंद (३५१६) तप केलें)
रामानंद—गर्भारानंद—ब्रह्मानंद—सहजानंद—पूर्णानंद (१५३२).
या पूर्णानंदाचे शिष्य चिदानंद म्हणून होते त्यांचे पूर्वाश्रमांचे नाव
बगळ. त्यांचो पितृपरंपरा—गणेश—गोविंद—बलाळ. वत्सगोवी
सुसंक्षेपांचे राहणार. या चिदानंदाकरिता पूर्णानंदांनी गीतासार हा
प्रय केल.

ग्रंथ:— अवधूतगीता (१५३२ सांगारण), गीतासार

प्रभुनन्दन

ग्रंथ:— श्रीसुखाचरित (१६६३).

प्रल्हाद (लक्ष्मीनंदस्वामि)

पदा.—प्रल्हादयागी.

प्रल्हाद बाबा

वि माहिती:—कन्हाडनजीक तांगवे गावच नृसिंह व लक्ष्मा यांचे पुत्र. ज्योति-
पत महाभागवत याच्या कीर्तनाने उपरति झाली

गुरुपरंपरा.— दीनानाथ—आनंदबाबा—प्रल्हादबाबा,

समाधि:—१७४० कार्तिक व ११, हे च वडवे असे दिसते.

ग्रंथ:— श्रीअमृतानुभव (स.) आहिल्योद्धार, सात्तास्वयंवर, पांडुरंगमाहात्म्य.

प्राण

ग्रंथ:— बावनी छंद

प्राण गोपाळ

टीप:— प्राण व हे बहुधा एक च असावेन

ग्रंथ:— वारामासा, नामयामनैवेद्य, भवानास्तुति.

प्रेमावाई ।

वि. माहिती:—(अ. को.) शक १५८० वा सुमार.

ग्रंथ:— पदें. अभंग,

यकसन

वि. माहिती:—मागें गोविंद (यकसन) पहा.

यनाजी

वि. माहिती:—मागें ' निरंजन माधव ' पहा.

घयावाई

ग्रंथ:— पदें

बलवंत

ग्रंथ:— पदें.

बल्लव

ग्रंथ:— पदें

बल्लाळ

वि. माहिती:—पहा:—निरंजन. पूर्णानंद.

ग्रंथ:— गणेशपुराण.

वहिणावाई

वि. माहिती:—या समर्थसंप्रदायी म्हणून आजपर्यंत समजूत आहे. परंतु अलीकडे या चैतन्यसंप्रदायी होत्या असे बाहेर आले आहे; तेव्हा इतर संतचरित्रांप्रमाणे हे चरित्र हि अद्याप अज्ञातच आहे.

ग्रंथ:— पदे.

वाहिरम.

ग्रंथ:— सुदामचरित्र (हिंदी).

वाहिरवनाथ (भैरवनाथ)

ग्रंथ:— नाथलोलासूत (१६३५) हा ग्रंथ नर्मदेच्या उत्तरेस ' विठप ' नांवाच्या शेतात लिहिलेला आहे.

वाहिरा (जातवेद)

वि. माहिती:—हे पेंढणचे राहणार. मुसलमानांनी यांस पतित केले तेव्हा वडवाळ सिद्ध नागेश यांस शरण गेले. सिद्ध नागेश हे प्रत्यक्ष ह्यात होते असे धरल्यास (१३१३) जातवेदांचा काल १३२० चा सुमार येतो परंतु यांनी दशमस्कंद-टीकेत आपल्या गुरूंचे नां ' चिंतामणी ' असे दिले आहे. तेव्हा ' चिंतामणी ' हे वडवाळ सिद्ध नागेश की काय ? कित्येक हे एकनाथ, दासोपंत यांचे सम कालीन म्हणून देतात.

ग्रंथ:— दशमस्कंदटीका.

वापू वामन

वि. माहिती:—गुह वामन. (१५९५ सुमार).

ग्रंथ:— सुदामचरित्र.

वाबु सवाई

ग्रंथ:— पदवे.

बाबुसुत

ग्रंथः— गोमाउचरित्र.

वाल

वि. माहितीः—यांची परंपराः—श्रीसमर्थ—श्रीमत्स्वामी—गोविंदवाल.

ग्रंथः— श्रीभक्तमालिका.

वाल (मुद्रलांकित)

वि. माहितीः—यांनी महिपतीस नमन केलें आहे. महिपतिवाचा यांचा काल १६३७-१७१२; यानंतर यांचा काल. गुप्तः—पद्मनाभ.

ग्रंथः— शाक्तिविजय

वालकदास

ग्रंथः— पदें.

वालकराम

टीपः— पहाः—राम.

ग्रंथः— दामाजीची रसद, गजगौरीनोवसा.

वालकृष्ण

वि. माहितीः—गुप्तः—विश्वनाथ. पहाः—विश्वनाथ.

ग्रंथः— महावाक्यार्थसार, वाक्यार्थभवसार.

वालमुकुंद

ग्रंथः— पदें.

वाळा

टीपः— रामदासी.

ग्रंथः— अनुभवसिद्धि (ले. श. १६८६).

वाढ्याजी

ग्रंथः— मनन (ले. श. १७-५)

बोधला

वि. माहितीः—धामण्याचे पाटील माणकोजी जगताप. महिपतिबाबांनी, यास तुकारामाचे समकालीन म्हटलें आहे. यांच्या कुटुंबाचें नांव ममताई, पुत्र यमाजी, रान भारीरघो, नातू भगवतबाबा.

ग्रंथः— अभाग, पदें धगैरे,

ब्रह्मगिरि

वि. माहितीः—चिदंबर-ब्रह्मगिरि-वैद्यनाथ (१५७३)

पदाः—वैद्यनाथ.

ब्रह्मगिरि

वि. माहितीः—अमृतरायांचे शिष्य एक ब्रह्मगिरि हांतें असें त्याच्या पदा-वरून दिसतें.

ग्रंथः— दामाजीपताची वखर

ब्रह्मदास

वि. माहितीः—गुह्यपरपरा—श्रीशंकराचार्य-वरसिंहसरस्वति-माधवेंद्रसरस्वति-अमृतेंद्रसं०-गगनेंद्रसं०-माधवेंद्रसं०-येकनाथ-श्रीकृष्ण-ब्रह्मदास.

ग्रंथः— ज्ञानाब्धितरंग (१६३०).

ब्रह्मसिंधुमीन मुनि

ग्रंथः—वाक्यसुधा

ब्रह्मानंद

वि. माहितीः—हे सहजानंदशिष्य, असें ' वैरागर ' प्रघातांत एका ओर्वा-वरून दिसतें. परंतु वैरागरातील दुसऱ्या एका ओर्वांत अच्युता श्रमाचें नांव आलें आहे. म्हणून मन नि शक होत नाहीं तथापि

‘ प्रणवविवरणानि ’ गुरुबाल सष्ट उद्देश आहे. तेथे सहजानंद असे नांव आहे.

ग्रंथः— वैरागर (व्याकरण), ब्रह्मबोध, प्रणवविवरण, ब्रह्माहंविवरण.

टीपः— मला वाटते ‘ वैरागर ’ हा ग्रंथ अच्युताश्रमाचा असावा.

ब्रह्मानंद

वि. माहितीः—द्वितीय मुकुंद (एकनाथचरितकार) यांनी चतुर्थाश्रम घेतल्यावर त्यांचे नांव ब्रह्मानंद होते (१६४०-१६९७). यांचे चरित कोणी ‘ हरिदास ’ यांनी लिहिले आहे. समाधि पैठण येथे.

गुरुः—कोटिल गंगाधर.

ग्रंथः— १६.

ब्रह्मानंद

वि. माहितीः—हे आधुनिक; फूसवडेचे राहणार; मूळ नांव गणेश; विश्वामित्र-गोत्री. भ. भ. कारांची व यांची भेट भिलाडीस झाली होती; तेव्हा राजाराम प्रासादीचे समकालिन. समाधि ब्रह्मनाथ येथे.

ग्रंथः— १६.

ग्रही भूतोजी

ग्रंथः— प्रकाशदीप (ले. श. १७३१).

ग्रहेंद्रपति

वि. माहितीः—गुरु उद्धव. हे बहुधा मुन्हेरकर असावे (१६३२ सुमार).

ग्रंथः— प्रबोधचंद्रिका (गीताटीका).

भगवंत

वि. माहितीः—गुरु विदानंद.

ग्रंथः— विदानंदसिंघुदक (१६२३), सचिदानंदविलास (१६३२), निजमुख (१६३२).

भागीरथी

ग्रंथ — अभाग, पदे

भार्गवस्वामि

वि. माहिती — बृहद्वाक्य दुधेवाडीच्या जमदग्नी व रेणुका यांचे पुत्र राजोरीस अनुष्ठात गुरू — गानेद्वयति.

समाधि — भावदशी काळ १६८८ सुमार.

ग्रंथ — अभाग

भानुदास

वि. माहिती — नाथांचे आज्ञे यांनी विद्यानगरच्या राघराजापासून पादुरंग-मूल परत आणली विद्यानगरचे राज्य १४८९ त बुडाले, त्यापूर्वीची ही गोष्ट, तेव्हा १४२० चा सुमार

ग्रंथ — अभाग

भास्कर

वि. माहिती — भाषेवरून हे शक १४०० मधील असावे— म्हणजे नाथापूर्वी असावे— असे अनुमान बांधता येते.

ग्रंथ — भागवत (दशम) गणपतिस्वयंवर

भिका

ग्रंथ — पदे.

भिक्षुकवि

वि. माहिती — गुरुसरपरा — आत्माराम—योगेश्वर—भिक्षु यांचा संप्रदाय हा निरंजनपथ, परमहंसदीक्षा.

ग्रंथ — द्रौपदीवस्त्रहरण, भक्त्यनुभव (१६१६), लावण्या परमार्थपर

टीप.— ‘ भक्त्यनुभव ’ हा ग्रंथ गुरेमाजी (?) रचित आहे

भीम

वि. माहिती — श्रीसमर्थशिष्य

ग्रंथ — पदे, अभाग

भीमराज

ग्रंथः— पदे.

भीष्ममुनि

ग्रंथः— गयराज.

भुजंगनाथ

वि. माहितीः—नागनाथाच्या हित्याचे दादनाथ व काशीवाई यांचे पुत्र.
समाधि १७४५. एक रंगनाथशिष्य 'भुजंग' होते.

ग्रंथः— पदे.

भंगी

वि. माहितीः—एक इयंक भंगी म्हणून मागे आले आहेत तेच तर हे
नव्हत ?

ग्रंथः— पदे

भैरव

ग्रंथः— रघुमंजिरि.

भैरवनाथ

टीपः— पहाः—बहिरवनाथ.

भोज

ग्रंथः— पदे.

मर्छोद्र कुमार

ग्रंथः— शिवरात्रिकथन (ले. श. १७०१)

मच्छेंद्र नाथ

वि. माहितीः—नांवावरून मल्लदेशाचे अधिपति असावेत. यांची समाधि
नगरजिल्ह्यातील वृद्धेश्वर (म्हातारदेव) जवळ पूर्वेकडे डोंगरावर
आहे. नरहरि मालो यांनी यांचा समाधिशक १००० दिला आहे.

श्रीनिवृत्ति दे या परंपरेंतील, मत्स्येंदनायापासून ६ वे पुरुष; यावरून हा शक अयुक्तिक वाटत नाही.

ग्रंथः— पदे

मधुकर

ग्रंथः— कयाकल्पतरु

मधुसूदन व्यास

ग्रंथः— विक्रमचरित (१ वर्ष १४१६ हे सवत्सर घरले तर शक १२८०, भाषा जुनी)

मध्वमुनि

वि. माहितीः—नीराकाटी कळबोळी म्हणून गांव आहे तेथील राहणारे, मूळनाव महादेव, जांबूळवर्मा ६ महिने तप केल्यावर श्रीदत्तप्रसाद, नेहमी राहणें बरगाव, जन्मशक शुक्र १६७१ परतु हा शक शुक्ला असावा कदाचित् १६११ असावा कारण, अमृतार्याचे (१६२०-१६७५) हे मार्गदर्शक होते असे प्रसिद्ध आहे, याचा काल (१६११-१६५६) हा असावा असे दिसते. महिपतिबाबा म्हणतात याचे मूळ नांव लिंबक नाशिककर किल्ले-काव्या मते हे लिंबक मध्वनाथाचे शिष्य होते.

ग्रंथः— प्रल्हादचरित, धनेश्वरचरित, सखुचरित, मत्स्येंद्रचरित, गणेशाष्टक, गंगाष्टक, बिल्वाष्टक, व्यकटाष्टक, गणेशस्तुति, वाराणसीस्तुति, अमग, पदे.

मन्मथ शिवलिंग

वि. माहितीः—(अ को) हे लिंगार्द्धधर्मी जगम होते. याचे गुरुचे नाव एका पदावरून ' नागो ' नापेश असे होते

ग्रंथ — १ पदे

मयूर

ग्रंथः— पदं.

मरुतसुत

ग्रंथः— पदं.

मरुद्वण (श्यामजी)

वि माहितीः—याचे माहितीवरून वटेश्वर व मुधेश यांचे चरित्र महिपति-
बाबांनी लिहिले आहे
परंपराः—मुयेश—विठोबा—बांगदेव—पिलाजी—नरहरी—जनार्दन—
मुषोजी—कोनेरी (महिपतिसमकालिन)—श्यामजी.

ग्रंथः— बांगदेवचरित्र,

मळगीर (अतीत)

टीपः— पहाः—अतीतानंद.

मलुकदास

ग्रंथः— पदं

मल्हारी (मल्लह)

वि. माहितीः—राजीवचे मल्लारीनाथ यांनी आपले संपुष्ट निर्जन (गाणपत्य)
यास पूजेकरिता म्हणून दिले यावरून याच्या काल १५५०—१६१०
(ल का) यावरून सिमळ व चंदा ही याचा मातापित्याची नावे,
अनंत हे बंधूचे व कदाचित् रघुनाथ हे गुरुचे नाव असावे असे
दिसते.

ग्रंथः— भरतभेट

महादेव

ग्रंथः— मूलस्तव

महालिंगदास

टीपः—पचोपाभ्यानात यानी आपला घोडीशी माहिती दिली आहे (ओ. २२६।२७) तीवहन हे सूर्यवंशी विप्र होते राहणार खानदेशात गिरजेकाठी महाळजबळ वाडेगावी.

ग्रंथः— पचोपाख्यान, शालिहोत्र, सिंहासनवृत्तिशी (र. श. १४८७)

माहिदाससुत

ग्रंथः— पदे

महंमद (शेख)

ग्रंथः— शोपसग्राम

महंमद (बाबा)

ग्रंथः— पदे

माहिपति

वि. माहिती.—माहिपति दोन होते असें दिसत एकाचे गुरु नरहरी, नाथ पथी दुसरे ताहाराबाद (नगर जिल्हा) येथील राहणार, बांस स्वप्नंत तुकाराम महाराज बाबा प्रसाद, सबब वेतन्यसप्रदायी किल्लेकचे मतें यास मोरोबा तांबवेकर बांचा उपदेश होता (१६३७-१७१२); दादोपत=गंगाबाई-माहिपति

ग्रंथः— कथासारासृत, भक्तलीलामृत, सतलीलामृत, पाडुरंगस्तोत्र, भक्ति-विजय, सतविजय, तुळशीमाहात्म्य, पदरीमाहात्म्य, गणेशपुराण, ऋषि ५ व्रतकथा, मुक्तामरण, अपराधाभिवेदन, विराटपर्व, भक्त-भजिरी, अनंतव्रतकथा, दत्तात्रेयव्रत, सारांस-ज्ञानेश्वरी, कृष्ण लीलामृत, रानिमाहात्म्य

महेश्वर

वि. माहिती.—गुरु-भारतीतार्थ

ग्रंथः— वाक्यमुधा.

माणक

ग्रंथः— आत्मविचार.

माणकेश्वर

ग्रंथः— हनुमताष्टक.

माधव (नारायणदास)

वि. माहितीः—माधव एकदर पांच आढळतात. १ माधव, २ रे राघवदास माधव, ३ रे नारायणदास माधव, ४ थे विठ्ठलदास माधव, ५ थे शैव माधव. नारायणदास माधवाचे ग्रंथः—योगवासिष्ठसार (१५१४), गीताटीका, अलक्षनिदान, भीष्मस्तवराज (?), लघुयोगवासिष्ठ (१५०७).

टीपः— ' लघुयोगवासिष्ठ ' कदाचिन् राघवदास (माधव) याचें असाबें-
तसें असल्यास र. श. १६२७.

माधव (राघवदास)

ग्रंथः— महाभारत (र. श. १६२५ ते १६२९) विनायकमाहात्म्य, अश्वमेध, रामायण (श्लोकवद्ध), रामायण (ओवीवद्ध), भगवद्गीता, योगवासिष्ठ, अनुगीता, रामरहस्य, विष्णुपुराण, निर्वाण, गणेश-पुराण, महाभारतमाहात्म्य, पदे,

माधव (विठ्ठलदास)

ग्रंथः— १६.

माधव (शैव)

वि. माहितीः—यांच्या प्रभावहून ' रत्नाकर ' (रत्नाकर ?) याचे गुरु असावे असें स्पष्ट दिसतें. एक रत्नाकर १६२७ मध्ये होते.

ग्रंथः— मूलस्तव.

माधव

ग्रंथः— गर्जद्रमोक्ष, सावित्रीआख्यान.

माधवदास

वि. माहिती:—गुरुपरंपरा:—उद्भवविद्घन-आत्माराम-धकर-माधवदास.

ग्रंथ:— अलक्षनिधान (१६९५).

माधवनाथ

टीप:— यांचे गुरु कदाचिन् प्रज्ञानंद असावे.

ग्रंथ:— पदे.

माधवसुत (-कुमार, -नंदन)

वि. माहिती:—हे रामदासीनंप्रदायी होते. उपनाव अद्वैती.

ग्रंथ:— रामामृततरंग, रामनामतारंग, दाक्षिणामूर्तिस्तोत्रटीका, (१६६३-१६८६), श्रीकृष्णपंचरत्न, श्रीरामपंचरत्न, भारत, हरिवंश, आत्मविद्याविलास, कलिविहंगन, त्यागराजपुराण, नामकल्पतरु, भागवत (१० स्कंद) भीष्मस्तवराज, विनायकमाहात्म्य, शेषधर्म, मुरलीवादन, पदे.

टीप:— यांनी १० स्कंदात आपले पिते माधव त्यांनी कोणकोणते ग्रंथ केले ते दिले आहेत.

माधोनंद

ग्रंथ:— भामाविलास, निर्गुणभूषाब्दी.

मानपुरा

वि. माहिती:—दौलताबाद (देवगिरी) येथे हिंद्याचे पायथ्याशी याची न याचे शिष्यपरंपरेतील ग्यानपुरी याच्या समाधि शेजारी आहेत. तेथे याचा मठ आहे. समाधिशाक १६५२ साधारण ज्येष्ठ शु०५ रविवार.

ग्रंथ:— पदे.

मारकीनाथ

वि. माहिती:—चंद्रभागेतीरां दर्यापूर म्हणून गाव आहे. तेथील काण्व शाखेच्या व वैद्यवृत्तीने उपजीविका करणाऱ्या बाबाजी नावाच्या

गृहस्थाचा वृद्धपणो झालेला एकुलता एक पुत्र वारल्यामुळे त्यास
उपराति झाली व शूद्रग्रामाजवळ पयोप्पोतोरीं खेडमारकी म्हणून
गाव आहे तेथे आले, आणि १२ वर्षे मौन धारण करून तप केले.
अन्न वर्ज्य होते. हे पूर्वीचे त्यांचे गुरुग्राम
गुरुपरपराः—श्रीगोविंद ? मगवत्पूज्यपाद—निवर्ण (शंकराचार्यांचे गुरुबंधु)
प्रबोध—उद्बोध—निगमबोध—प्रकाशमार्तंड—निरालंबकल्याण—पद्माकर—
पुरुंधर—सुधाकर—वडभ—श्रीधर—विश्वनाथ—महादेव—गोमदेव—नालकंड-
—(रुद्र ?)—मारकीनाथ यांचे शिष्य तीन, केशव (१६२३),
उद्भव, गोविंद

ग्रंथः— पदं.

मालो

वि. माहितीः—गुरुपरपराः—आदिनाथ—श्रीज्ञानेश्वर—रगनाथ—प्राणनाथ—गैरी—
गुप्तनाथ—उद्बोधनाथ—केसरी—रुद्रमी—शिवदिन—गोविंद—नरहर—मालो.
येथे शिवदिन व केसरी यांच्यांत रुद्रमीचे नाव येते. हे जरा हसणीय
आहे. (अ को)—हे शूद्रबोधनचे राहणारे. विजापूरच्या अकण्या
मादण्याचे हाताखाली राहत असत. प स वरून ' नरहरि ' हे गुरु
होते असे स्पष्ट दिसत.

ग्रंथः— नाथनामावलि, सतचरितें, भक्तिप्रार (१)

टीपः— या कवीसबधी मला अत्यंत अज्ञात आहे

मालो (धुंडिसुत)

वि. माहितीः—हे अगदीं अलिफडील. शक १७४० चा सुमार

ग्रंथः— नवनाथचरित्र

माळा हरदास

ग्रंथः— एवढावित्तय

मीराबाई

ग्रंथः— पद.

मुकुंद

वि. माहिती.—यहा.—कोकिल (गंगाधर)

ग्रंथ.— एकनाथचरित्र, रुक्मिणीस्वयंवर

मुकुंद

ग्रंथ.— सारिपात्र

मुकुंदकवि

ग्रंथ:— प्रवच.

मुकुंदस्वामि

व. माहिती —मुकुंद म्हणून एक रामदास होते. श्रीगुरुस्वामीचे शिष्य जे गोविंदबाबा यांचे हे पुतणे.

ग्रंथ — देवमत्तानुवाद, रामकृष्णविलास, गुह्याष्टपंचक, पदें

मुकुंद (दीन)

मुकुंदराज

वि. माहिती:—बैतुलकडे पयोष्णीतीर्थी अंवा नांवाच्या नगरांत यांनी ग्रंथ-रचना केली.

गुरुपरंपरा:—श्रीभादिनाथ-श्रीहरिनाथ-श्रीरघुनाथ-श्रीमुकुंदराज.

ग्रंथ:— परमामृत, पवनविजय, विवेकसिंधु (१११०), पंचीकरण, मूल-स्तव (?), पंचीकरण.

टीप:— यांचा एक संस्कृत ग्रंथ ' महामध्य ' उपलब्ध झाला आहे. विशेष महत्त्वाची गोष्ट अशी की, यांची व श्रीज्ञानेश्वरांची मेट झाली असावी असा पुष्कळ संभव आहे अद्याप या आद्यकवींची वरित्रे उपलब्ध नाहीत.

मुचकुंद

वि. माहिती:—हे स्वतःस ' शिवगुप्त ' म्हणवितात (११३० चा सुमार).

ग्रंथ:— श्रीमार्गवचरित्र.

मुक्ताबाई

वि. माहिती:—प्रापेगांवी जन्म, पैठणो यधूवरोवर (श्रीनिवृत्ति, श्रीज्ञानेश्वर, श्रीसोपान) गमन; तेथून नेवाशाच्या रस्त्यान श्रीअळदास वास्तव्य; वटेश चांगदेवास उपदेश; श्रीज्ञानेश व श्रीसोपान यांच्या समाधीनंतर (१२१८/१२१९) एदलाबादेनजीक जलसमाधि (१२१९).

ग्रंथ:— श्रीज्ञानेश्वरताटी, कल्याणपत्रिका, नमन, हरिपाठ.

मुक्तेश्वर

वि. माहिती:—महिपतिबाबांनी श्रीएकनाथचरित्र दिले आहे. त्यात नाथांस दोन मुली होत्या; एक गोदबाई व दुसऱ्या गंगाबाई; गंगाबाईचा मुलगा पुढोबा. यांत मुक्तेश्वराचे मातोप्रीत्ये नांव दिले नाही. (मुक्तेश्वर हे नाथांच्या मुलीचे मुलगे अशी समजूत आहे). परंतु म. लीलामृतांत महिपतींनी त्याचा उल्लेख करून 'चातुर्याची खाणी' ' प्रसिद्ध जनी '

विशेषणें दिली आहेत. कदाचित् त्याचे हे समकालीन असणे हि
संभवनीय आहे तेन्ना जे 'प्रसिद्ध जनी' ते जर नाथाचे नातु
असते तर त्याचा उल्लेख महिपतिबाबा नाथाचे चरित्रात कां न
करते ?

ग्रंथः— भारत (आदि, सभा, वन, विराट, सौप्तिक), श्रीएकनाथचरित्र,
शुक्रभासवाद, रामायण (बाल, अयोध्या, भरण्य, किष्किंधा,
सुंदर, युद्ध, उत्तर) भागवत, शतमुखशक्ववध, अपरोक्षानुमृति (?)
हनुमनचटक, सुदामचरित्र, हरिश्चंद्राष्टक

टीपः— 'शाहुलतपत्याष्टक' म्हणून एक अष्टक मुक्तेश्वराचें उपलब्ध आहे,
पण हे ते मुक्तेश्वर नव्हेत शाहुलतपतीचे गुरू ज्याचे मुक्तेश्वर नाव
होतें त्याचें हें असावें.

मुद्रल (चिंतामणिसुत)

ग्रंथ — १६.

मुद्रल (महा)

वि. माहिती — मुद्रलसुत हारगज यांच्या टीकेंत मुद्रलची घोडीशी माहिती
मिलते ती अशी — गे हातीरी मुद्रल जोरात उपनावें शेंदे, गोत्र काढ्यप
होवे त्याचा मुलगा हरिराज गयोवसक

ग्रंथ — (श्रीरामावर) आर्षा.

मुद्रल (अनंतसुत)

ग्रंथ — रुक्मिणीदासवर (ले. श. १६५८), नामदेवचरित्र, टिटवार्शन,
दशरथसार

मुद्रल (कृष्णदास)

टीप — १६:—कृष्णदास मुद्रल.

ग्रंथ — रामायण (युद्धकांड-ले. श. १६६५)

मुद्रल (दादोसुत)

ग्रंथः— अश्वमेध.

मुद्रलदास

ग्रंथः— पदें

मुरारी

वि. माहितीः—कोल्हापूरच्या श्रीकृष्ण-राधा यांचे पुत्र. वडील बंधूचें नाव केशव (क. च.).

ग्रंथः— चंद्रफळां (१६७६).

मृत्युंजय (ब्रह्मणि)

वि. माहितीः—रंगनाथस्वामींनीं यांचा उल्लेख केला आहे (ल. का. भा.) !-
उद्धवचिदुचनानीं ' संतमालिकेंत ' यांचा उल्लेख केला आहे. बेद-
रचे शाहाम (महंमद) यांनीं विवेकसिंधूची पोथी दिली. हे सातार-
प्रांतीचे राईणार म्हणून म्हणतात. गुढः—सहजानंद. कालः—१४२५(?)

ग्रंथः— सिद्धसंकेतप्रबंध, अमृतसार, अद्वैतप्रकाश, प्रकाशदीप, स्वरूप-
समाधान, अनुभवसार, गुरलीला, विवेकोत्पत्ति, अनुभवामृत.

मृत्युंजय (आनंद)

ग्रंथः— कर्मविपाक.

मेरु

वि. माहितीः—श्रीसमर्थ-अनंतमौनी- मेरु.

ग्रंथः— मीमोपदेश, आत्मसाक्षात्कार, मगवद्गीता, अवधूतगीता, खानंद-
लहरी, मानसपूजा, अनुभवसार, मेरुबोध, तत्त्वपट, पूर्णामृत पोद्दा-
कला, रामसोद्बद्ध, समर्थश्रुति, श्रीरामपंचरत्न, संतमाला.

टीपः— मेरु, मेरुफवि, मेरुस्वामी, मेरु अनंत हे सर्व एकच आहेत. असे
त्यांच्या मंत्रेक्यावरून व गुरसादयावरून दिसते.

मेल्या श्यामदास

ग्रंथ — पदें

मैना

वि. माहिती — भारद्वाजगाना जनपदेत याचे ।चरन व आशानीपत त्याची
 भार्या ससुवाइ याचा कन्या मैना
 गुप्तरपरा — श्रीशंकराचार्य-हं मलक-नोटकाचार्य-नारायणाश्रम
 चेतन्याश्रम-आनंद राम-भोग

ग्रंथ — छळखुळा

मैनानाथ

ग्रंथ — भागमनिसम

— ग्रंथ — मैना व मैनानाथ एक च आहत काय ?

मैराळ

टीप — विराट्पर्व

मैराळ (सतिदास)

ग्रंथ — हरिवंश

मोरतनय

ग्रंथ — पदें

मोरयागोसावी

वि. माहिती — पुरंदर तालुक्यात भोगवला यथाला चाशा उपनाव शाळिग्राम
 तप-मोरगावा कः समावि चिचवड यथे हयत-१५५०

ग्रंथ — पदें, गणशुपराण

मोरेश्वर

ग्रंथ — उद्योगपर्व

मोरेश्वर

ग्रंथ — चंद्रावळीचरित्र, पदें

मोरोपंत

वि. माहितीः—आडनाव पराडकर, गोत्र जामदग्नि, वाडवडील कोंकणांत राजापुराजवडील सैंदळचे राहणारे; जन्म पन्हाळगढी शक १६५१ मध्ये; तेथेच केशवगणेश या पाथेःवधूरुडे काव्याध्ययन; विशी उलटल्यानंतर वारामतीस आगमन व पुढे पुराणिक या नात्याने वावूजी नाईकाचा आश्रय; यानीं बहुतेक महायात्रा केल्या; कायारम पन्हाळगढी झाला, मृत्युशक १७१६; याचे विस्तृत चरित्र रा. ल. रा. पांगारकर यांनी लिहिले आहे, व मूळ प्रतीवरून समग्र कविता छापण्याचे काम याचे च वंशज रा. रा. द. पराडकर हे करित आहेत.

ग्रंथः—आर्याभारत, हरिवंश, मंत्रभागवत, कृष्णविजय अष्टोत्तरशत रामायणेंः—मंत्ररामायण (म), मंत्ररामायण (म.), निरोष्ठ, परतु, घनाक्षर, दंडक, सवाया, त्रिभुवनप्रिय, मंत्रमय, मत्तमयूर, पंचचामर, पुढिनाम्रा, श्रीप्रिय, प्रिय, रमणीय, हररमणीय, सु, श्री, विविध, सद्रक्तसर्वस्व, प्रहर्षण, श्रीगुह, सीता, हनुमत्, पंचशती, अनुपुव, त्रिःसप्तमंत्र, वन्द्यारत्न, कन्याण, श्रवणामृत, वरद, कथामुवा, दोहासोरठा, सद्गल, पद्मी, श्रग्विणी, सद्गित, पीयूष, भाव, सच्छाय, सौम्य, एकश्लोकी, गदन, सु (सूरा), सत्सन्, मन्त्री, नामांक, सद्गर्भ, शिव, सनामगर्भ, मात्रा, शिव (२ रे), उमा, काशी, गंगा, प्रयाग, तीर्थ, ऋषि, राज, सप्तमंत्र, दिव्य, मुक्क, स्तोत्र (१ ते १०), पूत, तन्वी, आचार्य, मंच, सार, रम्यमंत्र, दोहा, चालमंत्र, मंत्रगमे, छंदो, रामचरितभरित, चयक, गीतामुक्तामाला, रामावतार, मुद, हर्ष, रामायणाष्टक, रामप्रार्थना, शुद्ध, रत्न, मधु, पुण्य, दाम, भीर, धर्म, हय, हृ (मुदरामायणापासून हृपर्यंतचीं रामायणें शत परतु अनुपलब्ध आहेत), सवाई, रम्ब (१७१ पद्यांचे) धन्य, आर्यामुक्तामाला (गी.), ओज्या, रामनामाष्टोत्तरशत, कविप्रिय, मंजु, शशधाटी एफुट काव्येंः—कुशलवाग्दान, ब्रह्मोत्तरखंड,

अनतत्रतकथा, हरिश्चन्द्रायन, ग्रन्हादविजय, भीष्मभक्तिभाष्य,
 विनायकमाहात्म्य, गुरुस्तव, दुर्गास्तव, सशरत्नावलि, रामदासस्तुति,
 रत्नमालाटीका, मुरलीनवरत्नमाला, स्फुट श्लोक, स्फुट अभग,
 पदे, तुकारामस्तुति, मदालसोपाख्यान, मदालसामाहात्म्य,
 इष्टकाप्रार्थना, गिरिनमोक्ष, पादुरगस्तुति, रामप्रभुप्रार्थना,
 केकावलि, कृष्णामाहात्म्य, आर्याकमवालि, चषक, नामरसायन,
 पादुरगपुरीप्रार्थना, विद्वत्स्तोत्र, गगाविज्ञप्ति, अश्वधाटीदशक,
 रामप्रार्थना, स्फुट सवाया (स. प्रा) वैकुण्ठप्रार्थना, नामार्या,
 दुरलपचक अमृतमधन, हरिहरप्रार्थना (स) हरिहरप्रार्थना (प्रा.),
 वामनचरित्र, साधुसंस्कार, सम्मनोरथराजि, मयूरेशप्रार्थना, द्विच-
 त्तारक्षणयात्रा, भगवत्प्रसादमहिमा, विष्णुपदविकली, गगाविकली
 गुहस्तुति, दुर्वासभिक्षा, श्रीकृष्णस्तुति (स), ग्रन्हाद-
 विरचिता भगवत्स्तुति, सत्त्वविघातमितिश्लेष्मणीका, सावित्र्या-
 ख्यान, पादुरगस्तुति (स), स्मरणी, भगवद्गीतास्तुति, कृष्णास्तव,
 महिषतिप्रार्थना, रामकृष्णस्तुति, पृथुकोपाख्यान, सम्मणिमाला,
 प्रातःप्रार्थना, श्रीमद्भगवद्गीताश्रीका, नयदानकौले, सिद्धेश्वरस्तव,
 ज्ञानेश्वरस्तव, एकनाथस्तव, वामनस्तुति, नामदेवस्तव, नरसीमेह-
 तास्तुति, कबीरस्तव, तुळसादासस्तुति, माधवदासस्तुति, अम्लान-
 पकजमाला, पादुरगस्तात्र (स २) मन प्रार्थनाष्टकम्, श्रीशङ्करस्तोत्र,
 आर्यामुण्डुप हरिहरप्रार्थना, गदाधरस्तुति, विदुमाधवस्तुति,
 विश्वेश्वरस्तवन, प्रयागस्तुति, काशीस्तुति, अहल्यास्तव, विठलस्तुति-
 दोहा, देवीमाहात्म्य, मत्तरीविजय, ध्रुवचरित्र, नारदाभ्युदय,
 वाङ्मन-प्रार्थना, दत्तचरित्र (साक्या), सद्गर्जनदोहा, विद्वत्भक्त-
 स्तुति, अवरापचरित्र (साक्या), हविमणीगीत, मणिकर्णिकास्तुति,
 गोपीप्रेमोद्धार, रामस्तव (स), पतिव्रतासर्कोर्तन, माधुरीति, मह-
 दिहापना, काशीप्रार्थना, काशीस्थप्रार्थना (स), पादुरगपुरप्रार्थना,
 सज्जनसुखार्थ आर्या, गुहस्तुतिमुक्तावलि, हनुमन्नुति, गगास्तुति,

पुंडरीकप्रार्थना, विह्वलविज्ञापना, धीमःमगीति, गंगाप्रतिनिधित्थं-
कीर्तन, गोपीगोदवा, दशमस्कंधमुख्यार्थगीतिः (सं.),
अवतारमाला, पांडुरगदंडक, कृष्णास्तुति, गोदावरीस्तव, तुळजा-
स्तव, करवीरनिवाशिनीस्तुति, म्हाळसावरस्तुति, गणपतिप्रार्थना,
रेणुकास्तवन, तुळसीस्तव, गंगाप्रार्थना, धाशंसाष्टक, तेजस्तव,
साधुस्तव इत्यादि इत्यादि.

मौनी

वि. माहितीः—नाशिकचे रघुनाथाचार्य यांचे चिरजीव. अ. को. कार ज्यांची
समाधि १७९८ मध्ये झाली असे एक शिस्तरचे भिन्न वाजसनेयी
मौनी देतात.

ग्रंथः— लघुबोध (कोणते मौनीचा ?).

मंगीश

ग्रंथः— राधाविलास.

यदुमाणिक

वि. माहितीः—याची वशावळ अशीः—पद्माकर-यदुमाणिक-विश्वनाथ-दिगंबर
-जगनाथ-बाळकृष्ण-वावाजी-मोहनिराज-बळराम (इयात १८३०).
चाळिसगाव (खानदेश) येथे. गुरुपरंपराः—आदिनारायण-विधि-
आत्रि-दत्त-जनार्दन-एकनाथ-बाळकृष्ण-वावाजी.
याची समाधि वेरुळ येथे. यांनी अजठ्याचे डोंगरात उभ्या गणपती-
जवळ तान येथे तप केले. (तोंडी माहिती).

ग्रंथः— देवीमाहात्म्य (१६२१), गीतगोविंद, कृष्णाची आरती, पदे.

यशवंत

ग्रंथः— चंडुफळी, कालियामर्दन.

यादव

वि. माहितीः—रंगनाथस्वामींचे वधु यादव. यांचे चतुर्थांशमींचे नांव ब्रह्मानंद.
हे च ते को काय हा ग्रंथ आहे.

ग्रंथः— रुक्मिणीस्वयंवर, पदे.

पादवसुत

ग्रंथ — पदे

योगानंद

ग्रंथ — पदे

योगी (दामोदर)

ग्रंथ — पदे

रघुनाथ

टीप — रघुनाथपण्डिताहून भित्त

ग्रंथ — निजवैभव, सोमवारकथा

रघुनाथ (पण्डित)

वि माहिती — अरणी या गावीं चार कवि बाल १ आनंदताय, २ रघुनाथ-पण्डित, ३ सुभानराव व ४ गोसावामदन हे आनंदतनयाचे व्याही

ग्रंथ — नलदमयन्तीआद्यान, रामदासवर्णन गजेंद्रमोक्ष

रघुनाथ (दास)

ग्रंथ — जन(चल) जसदत्त बाचें चारित्र

रघुनाथ (शिवात्मज)

ग्रंथ — वैदेहातिजनासवाद

रघुनाथ (शेष)

ग्रंथ — भागवत (दशमस्कंध) (ले. श. १५६०)

रघुनाथ (श्यामसुंदर)

वि माहिती — शानोदयसिंधूत शब्दार्थ “ इति आगन् शानादयसिंधो श्यामराय्य विरचिते ” अस असल्यावरून हे व श्यामराय्य एक च दिसतात.

ग्रंथ — कैवल्योपनिषद्टीका, शानोदयसिंधु

रत्नाकर

वि. माहिती.—गुरुपरपराः—मुक्तावार्—चाणदेव—विमलानंद—जनकानंद—नृसिंह
—पुष्पोत्तम—मुक्तानंद—एकानंद—विद्वानंद—रामानंद—रत्नाकर,
(१६४१ चा सुमार)

वशावळ.—महातया छी गंगावार् पुत्र हिराजी, त्याचे हरिहर छी
अनुवार् पुत्र रत्नाकर, त्याचे जयदेव, त्याचे एकनाथ, त्याचे शिवनाथ
पुत्र कृष्णनाथ, त्याचे रामनाथ, रामनाथाच भय्याबुवा (बहाणपुरी
हयात १८२६)

ग्रंथ.—विश्वरूपनमन, रत्नाकरनेथ, उपदेशरत्नाकर, ब्रह्मानुभवस्तोत्र, सद्गुह-
अष्टक, गुरुपरपरा, रत्नाकर ईडराज, प्रकाशरत्नाकर, सगमचरित,
ॐकार-क-वार-तिथि-मासवर्णन, भरताचें पद, निश्चयरत्नाकर,
नि.सदेहरत्नाकर, रत्नाकरउपदेश, ज्ञानरत्नाकर, विचारपंचविशी,
अविचारपंचविशी, निश्चयपंचविशी, मानसपूजा, अरळ, प्रसादरत्ना-
कर, जातरत्नाकर, अनुभवरत्नाकर, भागवत, मामळभट, पूतना-
शोषण, नामकरण, नमस्काराष्टक, मनोबोध, एकादशीव्रतकथा,
भोजन, निरजनाष्टक, रत्नमाळ, दळणाच्या ओण्या, निवृत्ति नांवाचा
अर्थ, पत्र, निर्णयरत्नाकर, बुद्धिरत्नाकर, गीता

रत्नाकर

वि. माहिती.—नामलगावकर निरजन याचे चिरंजीव

ग्रंथः— पद

रत्नाकर (विश्वंभरदास)

वि. माहितीः—निरजननाथ (१५७९-१६२०)—विश्वंभरनाथ (१६२०-
१६४५ सुमार)—रत्नाकर (१६४५-१६७० सुमार)

ग्रंथः— पदे.

रमणतनय

वि. माहितीः—प. स. वरुन यांचे गुरु ' हरि ' म्हणून होते

ग्रंथः— पदे

राविदास

ग्रंथ — कुबेरगर्वहरण

राघव

ग्रंथ — सदेहहरण

टीप — श्रीरामदामसप्रदाय

राघव

वि माहिती — यांना व्यापल्या दोन ग्रंथात 'शिव' यास व गुरु म्हटले आहे
ग्रंथ — चित्रदास, कृतस्थदास, तत्त्वविवेक, पंचभूताववेक, द्वैतविरक्त विद्यानंद,
महावाक्यविवेक

राघव

वि माहिती — अगदा आधुनिक १७६२ चा सुमार वऱ्हाडाताल एका
बाडात 'कृष्णकौतुक' म्हणून एक पकरण आहे त्याच शेवटा
'दास राघवें' असें आहे यावरून हे राघवराय अमात्रेव 'रघुनाथ
राय' एक मागे गेल व आहेत, त व हे असाव.

ग्रंथ — वारमणाकथा, कृष्णचरित्र शिवचरित्र दामाजीच चरित्र

राघवचिद्घन

वि माहिती — पहा — राघव यय याडा सहाय आहे यास राघवरक
हे हि नाव शर्ते म्हणतात यथे गुरुचा उत्रस्त मग हिमलनाथ
एसा । तामाथर सांगितला असो कथा आहे चिद्घन गुरु तर
हे आणगा काण ? तहा या गाथाचा सुलासा अद्याप होणे आहे

ग्रंथ — सदेहहरण (१८११ अश्विन शु १०)

राघवदास

ग्रंथ — अध्यात्मरामायण

राजाई

ग्रंथ — अभंग

राजाराम

ग्रंथः— पदें, अभंग.

राजाराम (मासादि)

वि. माहितीः—यांनी तुक्काविप्राचा उल्लेख केलेला आहे तेव्हा १७०० नंतर.

ग्रंथः— भक्तमजिरीमाला

राम

वि. माहितीः—पुढे एक विश्वभरनाथ जाले आहेत त्याचें नांव राममुतात्मज होते, तेव्हा ते राम हे असावेत असें वाटतें. निश्चित नाहीं.

पदाः—विश्वभरनाथ (१५३४) राममुतात्मज

ग्रंथ — श्रीनृसिंहलक्ष्मीवत्पलता, गजगौरीव्रत

टीपः— गजगौरीव्रतात 'देवटा बालराम हो' अशीं पदें आहेत. तेव्हा बालकराम म्हणून एक कवि आहेत त्याचें तर हें काव्य नाह?

राम

वि. माहितीः—आधुनिक.

ग्रंथः— बोलहापूरवर्णन

राम (कोकिल)

ग्रंथः— रामगीता (ले श १६१५)

टीपः— मथान्तीं रामकोकिलचा जरी उल्लेख आहे तरी पुढे गिरधरस्वामि-शिष्य नागेंद्राचा हि आहे हा लेखक तर नव्हे?

रामकृष्ण (पाण्डित)

वि. माहिती — एक श्रीपतिसूनु रामकृष्ण यांनी ससृष्ट पद्यात श्रीमहिपासुर-मर्दिनीची स्तुति फार बहारीची केली आहे तेच हे असावेत.

ग्रंथः— पदें

रामकृष्ण (यति)

चि. माहिती:—याचे ग्रंथ येथेहळी येथील रामदासी मठों आहेत
गुह —विद्यारण्य ?

ग्रंथ:— चित्रदीप (पञ्चशतं वर टीका ले. श. १६९९), तत्त्वविवेक.

टीप — ग्रंथांनी ' विद्यारण्यमुनिक्रिकरेण रामकृष्णेन ' असें आहे

रामचंद्र

चि. माहिती —रत्नपुरातील (?) ऋतुवेदपारगत कोणी ' कुड ' होत त्यानी
केलेल्या ' निर्माण ' ग्रंथाची यांनी टीका केली आहे

ग्रंथ — कुडनिर्माण (१५०६ हा सवत्सर म्हणून दिला आहे ते हा शक
१३७० येतो)

रामचंद्र

चि. माहिती —वरच्याहून हे भिन्न असावेत असें धावत.

ग्रंथ — सुदामचरित्र, पारजात रंगान

रामचंद्र (बुवा)

ग्रंथ — महाभारत

रामचंद्र (मल्हार)

ग्रंथ.— सुमद्राहरण

टीप —हे आणि वराल दोन एकच असावेत असें वाटते

रामदास (श्रीसमर्थ)

वि. माहिती:—जाय येथे जन्म १५३० चैत्र शुद्ध ९; नाशिकाजवळील टाकळीस तपश्चर्या; दोन तपे सांगीटन; नंतर कृष्णार्तारी भागमन; १५७१-८१ प्रयत्नमन; १५९४ श्रीशिवछत्रपतीस उपदेश; १६०३ समाधि सज्जनगड येथे.

ग्रंथ:— श्रीदासबोध, १४ शतके, आत्माराम, मनोबोध, पंचीकरणयोग, चतुर्थयोगमान, मानपचक, पचमान, स्फुट, रामायण, पट्टरिपुवर्णन, रामगीता, कृतनिर्वाह, चतु समासी, सप्तसमासी, अक्षरपदसंज्ञा, रामकृष्णस्तव, दासप्रबोध, सगुणध्यान, गोसावी, अभंग, भूपाळ्या, आरव्या वगैरे. [पुढे पुरवणी पहा].

रामदास (गोविंद)

ग्रंथ:— सत्त्वकाश.

रामनाथ

ग्रंथ:— पदे.

रामभट

ग्रंथ:— विठ्ठलाची लावणी.

रामसुतात्मज

वि. माहिती:—‘ वसुपुं (?) ’ च्या तळी ‘ तुळा ’ ग्राम आहे तेथे यांचा वास होता. याचे आज्ञे राम, पिते विनायक, माता यशोदा व स्वतःचे नाव विश्वभर असले, आपस्तंब, भगुगोल

ग्रंथ:— द्रौपदीवल्लहरण (१५३४ परिधावा)

रामाजनार्दन

वि. माहिती:—एकनाथाचे गुरुवधु,

ग्रंथ:— श्रीज्ञानेश्वरांची आरति.

रामान्मज

वि. माहिती:—हरिवंशावरून आपणास प्राप्तची स्फूर्ति झाली असे म्हणतात.
याचे नांव नारायण असे समजतात.

ग्रंथ:— कृष्णदान, तुकार्दान.

रामानंद

ग्रंथ:— ब्रह्मोत्तरखंड, कार्तिकमाहात्म्य, राधाभाधवावेलीस, भारत, भागवत, रामायण, पदे.

रामा (पण्डित)

ग्रंथ:— रामामृत.

रामा (रमा) बल्लभदास

वि. माहिती:—जन्मसक १५१० (अ० २२) अ. को. कर म्हणतात इ.स. (१८०१) सोलापुरास जे राय रासकर म्हणून आहेत त्याचे मुख्य देशस्थ, आश्रमनाथन, कृष्णापासक
गुरुपरंपरा:—श्रीशंकराचार्य—आनंदाश्रम—श्रीलक्ष्मीधरदास—
श्रीरामाचरण.

ग्रंथ:— दशकनिर्धार (१५५५ गीमुक्त मार्ग, शु १४ शुष्यार), वैष्णवगति, प्रबोधचंद्रिका, बृहद्रामय्यवृत्ति, चमत्कारी, शुक्राष्टक, श्रीकृष्णजयतीकथा-प्रबंध, अभंग, गुरुवळी (१५५८ घातृसत्वर).

रामी रामदास

वि. माहिती:—सक १५२७ मध्ये जन्म. समाधि १५९९ दहिकठ येथे.
धर्ममर्त्याचे ज्येष्ठ बडु. पदः—ज्येष्ठ.

ग्रंथ:— भक्तिरहस्य (१५९०), सुगमोपाय, स्फुट प्रकरणे

रंगनाथ (निगडीकर)

वि. माहितीः—नाझरे येथील पिते बाबाजी (बापाजी) पत व ध्यावाई याचे चिरजाव; जन्म (१५३४), वधु विठ्ठल (१५३८), यादव (१५३९), गुरुः—प्रत्यक्ष पिते (चतुर्थीश्रमी निजानंद). कन्हाडास उपदेश. गुरुपरंपरा—नारायण—दत्त—सहजानंद—रामानंद—अमलानंद—गभीरानंद—ब्रह्मानंद—सहजानंद—पूर्णानंद—निजानंद—रंगनाथ. समाधिः—१६०६ मार्गशीर्ष १० १०.

ग्रंथः—बृहत्पात्रयुगांत, भगवद्गीता, योगवासिष्ठ, गुरुगीता, निजानंदसाधन, सुदामचरित्र, भानुदासचरित्र, शुकरभासवाद, रामजन्म, गजेंद्रमोक्ष, रंगाष्टक, मार्तण्डाष्टक, वरुणाष्टक, क्षीरपत्रक, पचीकरण, मिथ्या-मायाम्बरूप, एकाखंडी, ब्रह्ममोक्षविशरण, गहवसत्यमामागर्वपरिहार, सतमालिका (१). पदं वेगेरे

टीपः—सतमालिकेसवर्धो आत दिलेच्या काशिराज व विश्वनाथ यांचे नाम-निदशावरून सशय उत्पन्न होतो की, हे रंगनाथ भिन्न असावे. पहाः—काशिराज, विश्वनाथ

रंगनाथ (मोगरे)

वि. माहितीः—वशावळ —अनंत त्यांचे आपराज, त्यांचे रंगनाथ गोन कवि, देवन नृसिंह.

गुरुपरंपराः—चामुदेवानंद (भिद्वानंद) यांची समाधि काशीस. शिष्य परमानंद यांची समाधि गंगातीरी. त्यांचे शिष्य बैकुण्ठानंद हे वदरकेदारी समाधिस्थ झाले त्यांचे कृष्णानंद—रंगनाथ (१५३०). शिष्यपरंपराः—रंगनाथांचे काशिराज—विश्वनाथ

ग्रंथः—पंचरत्नीगीता (१), योगवासिष्ठ (र. श. १५३०) विद्व-सरानंदलक्ष्मी.

लक्ष्मण

ग्रंथः— गणेशशृङ्ग.

टीपः— शिवदिन केसरीचे नातु एक लक्ष्मण (लक्ष्मणनाथ) होते.

लक्ष्मणनाथ

वि. माहितीः— वामुदेवकृत ' उपदेशसार ' म्हणून एक ग्रंथ आहे त्यांत परंपरा दिली आहे ती अशीः— नारायण-विधि-नारद-व्यास-गौडपाद-गोविंद-विदर्भ-प्रबोध-उद्बोध-निगमबोध-प्रकाशमार्तंड-निरालंब-कल्याण-पद्माकर-सुरंधर-सुधाकर-बलम-भ्रंघर-विश्वनाथ-महादेव-गोमदेव-नीलकंठ-मारकीनाथ-गोविंद-लक्ष्मण-वामुदेव.

ग्रंथः— योगवासिष्ठसार.

लक्ष्मणात्मज

ग्रंथः— पदे.

लक्ष्मी

ग्रंथः— कामिनीसंग.

लक्ष्मीनंदास्वामी

टीपः— पहाः— प्रल्हादबाबा.

लिंगदास

टीपः— पहाः— महालिंगदास.

लिंगेश्वर

टीपः— यांस लिंगाप्पा म्हणत.

ग्रंथः— पदे.

सुखनाथ (सोळांखी)

वि. माहितीः— शहादस्त-सदानंद-सुखनाथ.

ग्रंथः— तापीमाहात्म्य (र. प. १६२४).

टीपः— या धंपाजी स्वनाम चंरानगर (खानदेश-चोपडे) येथे झाली.

लोकनाथ

ग्रंथः— गोपीकृष्णाख्य न.

लोलिवराज

वि. माहितीः—(अ. दो) जुन्नरचे दिवाकर भट यांचे चिरंजीव. सप्तशृंगी
शक १५५० त सप्त केलें.

ग्रंथः— भागवत (१० स्कंध), हरिविलास (स.) वैद्यजावन (१५५५ सं.)

वडवाळ सिद्ध (नागेश)

ग्रंथः— संकटहरिणोशिवग्रंथ (मार्गशीर्ष व. २ शक १३११)

वरद नागेश (अज्ञान नागेश)

वि. माहितीः—याचे गुरु नागनाथ (नागेश).

ग्रंथः— वरदनागेश, गुह्यशिष्यसंवाद.

वरदसुत

ग्रंथः— गुह्यचरित्र (र. घ. १६९०).

वरदास

ग्रंथ — गजगौरित्रित.

वल्लभानंदन

ग्रंथः— पद.

वामन

वि. माहितीः—या कवीसंबंधीं अत्यंत अनिश्चित माहिती मिळते. वामन शेष,
वामन पण्डित, वामन पार्थसारथी व वामन अशीं चार नावे उपलब्ध
होतात. ' साम्राज्य वामन ' हें आणखी एक नाव आहे; परंतु येथें
साम्राज्य हा वामनाशीष्य असावा.

१ 'काव्यालंकार' कते वामन हे जयापीठाचे दिवाण होते,
१ वे शतकात झाले व काशिकाश्रुति ही यांची च असें अ. के
कार म्हणतात.

२ मूळ कोरेगावचे राहणारे व ज्यांनीं वार्द्धजवळ पाडववाडी येथें
समाधि घेतली (१५९५, वैशाख शु ॥ ६) ते वामन पंडित दुसरे

३ समर्थेशी टीका गीनेर करणारे वामन पार्थसारथी होत 'पार्थ
सारथी' हें उपनाव मद्रासेकडे उपलब्ध आहे तेव्हां हे कदाचित
तजावर प्रार्थीच्या 'महाराष्ट्रकवी' पैकीं असावे. याचें दैवत वरदराज
होत व गुरु 'कृष्णाध्रम' म्हणून कोणी होते यांचा 'शास्त्रदीपिका'
म्हणून संस्कृत ग्रंथ उपलब्ध आहे (३)

४ श्रीसमर्थशिष्य वामन होते म्हणून माहिती उपलब्ध होते."

५ एक सीतास्वयंवर उपलब्ध आहे त्याचे १२०।१२३ श्लोकांत
'वामन' 'रघुनाथस्वामि', व 'नारायणारमज' अशीं तीन नावें
आली आहेत; ते हा रघुनाथशिष्य नारायणात्मज वामन हे कोण ?
पूर्ण चारन उपलब्ध शास्त्रावाचून हे प्रश्न संदिग्ध व राहणार.

ग्रंथः— राजयोग, अररोक्षनुमृति (ले. १६९७), निगमनार (र. १५९५),
गजेंद्रमोक्ष, यथार्थदीपिद्य, रामगीता, हरिविलास, सीतास्वयंवर,
धार्वाटीका, कसवध, रामजन्म, कात्यायनीजन, सीतालोकासुदा-
सवाद, रुक्मिणीविलास, भरतभाव, गोपीगीत, रुक्मिणीसवाद,
सत्यभामाविलास, सप्तश्लोकी पत्रिका, गगालहरी, प्रियमुधा, कस-
वध, वामनचरित्र, चिन्मुषा, राधापीठा, सप्तश्लोकी गीता, जयद्रवध,
अभ्युत्थान, चिन्हरी, मत्स्यपुरावध, मुद्गदविलास, दूतिकाप्रहरण,
सप्तश्लोकी गीता, चरमगुरुमजिरी, नाममुषा, नृहरिदर्पण, मद्रासान-
निकरण, ध्रुवचरित्र, अजामिलव्याख्यान, अनुभूतिलेश, अदित्यो-
द्धार, उखलबधन, सपदेशमात्रा, उपादान, ऊषास्वयंवर, कर्मतत्त्व,
कल्याणक, कालियामर्दन, कृष्णजन्म, गीतार्णव, गीतार्णवमुषा,

गोरसशिष्य, चतु श्लोकी भागवत, अष्टायुस्तुति, जलप्रीडा, तत्त्व-
माला, तुकारामस्तुति, दत्तात्रेयस्तव, दधिमघन, दपत्यचरित्र,
दशावतार, द्वारकाविजय, ध्यानमाला, नाममहिमा, पार्षभाग्य, प्रेम-
सरी, बालक्रीडा, बोध, ब्रह्मबोध, ब्रह्मस्तुति, भक्तिमहिमा, भक्ति-
माहात्म्य, भगवत्स्य, भगवत्स्तुति, भामाविलास, भीष्मयुद्ध, भीष्म-
शरपत्र, भूगोलवर्णन, मनाचे श्लोक, मनोबोध, मृत्तिकामक्षण,
यज्ञपत्न्याष्टयान, योगशास्त्र, रसनास्तुति, राधाविलास, बेंडुफळी,
वनमुधा, वामनबोध, विराटपर्व, विश्वासवध, विष्णुध्यान, घेणुमुधा,
व्याघ्राष्टयान, शतवन्धव, शिवस्तुति, शुक्रभासवाद, शुकाष्टक,
श्रुतिकल्पलता, सकलित रामायण, सिद्धान्तसर्वाद, सुदामचरित्र,
स्थालिपाक, हनुमतस्तव, सिद्धान्तविजय, गोरसहरण.

वामनशिष्य

वि. माहिती:—मागे वामनशिष्य बापू म्हणून दिले आहेत ते अथवा पुढे
' साम्राज्य ' म्हणून दुसरे शिष्य आहेत ते तर नव्हत ?

ग्रंथ.— ध्रुवचरित्र-आर्यो.

वासुदेव

टीप — गोसाविनदन यांचे नाव वासुदेव होते गुरु निरजन.

वासुदेव

वि माहिती:—याचे गुरुपरपरेकरितां ' लक्ष्मण (नाथ) ' पहा

वसावळ.—नागराजपाडित—नारायण = लक्ष्मी यांचे पुत्र वासुदेव.
नाथपंथी यांनी या पंथास ' वैष्णवसंप्रदाय ' म्हणून म्हटले आहे.
ये श्लोकहृदिस्तव शिष्यजन । हा नाथसंप्रदाय म्हणोन । गुरुनामी
नाथाभिधान । आवडाने योजितो ॥ पार हा भागवतसंप्रदाय ।
परपरा श्रीनारायणा-वय ॥

ग्रंथ — उपदेशसार, आत्मबोध, अभय

वासुदेवस्वामी

टीपः—दुसरे रावबाजीचे वेळीं होते.

ग्रंथः—

विक्रमबालु

ग्रंथः—भक्तियोग.

विठ्ठल

वि. माहितीः—माधुनिक देविदास व जयती यांचे पुत्र विठ्ठल यांचे गुरू
मुकुंद (दुसरे)

ग्रंथः—सतचरित

ग्रंथः— सौतास्वयंवर (१५९९), हकिमणीस्वयंवर (१५९९), सक्-
चरित्र, गजगौरीव्रत. भानुदासचरित्र, कवीरकथा, द्रोपदीवस्त्र-
हरण, नौकानयन, बिल्हणचरित्र, विद्वज्जीवन, भगवद्गीता, पांचाळी,
रसमंजिरी, वामनचरित, शबरीआख्यान, शुकभ्रातृवाद, सज्जन-
प्रार्थना, कूटसंग्रह, पंढरीमाहात्म्य.

विठ्ठल

वि. माहितीः—हे ज्येवकांचे पुतः; व यांचे ग्रंथावरून जी गुरुपरंपरा दिसते ती
अशीः—वामुदेव-विठ्ठल-रामचंद्र-ज्येवक-विठ्ठल.

ग्रंथः— सद्गजस्थितिबिलास.

विठ्ठलदास

वि. माहितीः—गुरु-धुडि.

ग्रंथः— रासकीडा.

विठ्ठलदास सोम

ग्रंथः— एकादशीमाहात्म्य, पदे.

विठ्ठल नरसी

ग्रंथः— पदे.

विठ्ठलनाथ

वि. माहितीः—वरील विठ्ठल (नाथ) व हे विठ्ठलनाथ भिन्न असावेत; परंतु
कालाचें साम्य दिसतें. यांचे गुरु ' गणेशनाथ ' हे सारशांत रहात
होते. (१५३०) पदाः—गणेशनाथ.

ग्रंथः— अश्वमेध, गजगौरीव्रत, पदे.

टीपः— गजगौरीव्रतांतील एका ओवावरून यांनी संप्रथ भारत केले असोवे
असे वाटते.

विठ्ठलनंदन

ग्रंथः— सप्तशतिचंद्रिका.

विठ्ठल पुरंधर

वि. माहिती:—यास कर्नाटकत नेमणूक होती असें थ क. कार म्हणतात.

(१६४०)

ग्रंथ:— बारा मास.

विठ्ठलरुद्र

ग्रंथ:— तुळशीमाहात्म्य.

विठा

वि. माहिती:—मालो-नरहरि-माधव-विठा.

ग्रंथ:— अभंग

विठ्ठ कानढ्या

ग्रंथ:— पद.

विनायक

ग्रंथ:— गणेशलीलामृत

विमगिरी

टीप:— पहा:—गिरी.

विमलानंद

ग्रंथ:— विमलानदी.

विरा

टीप:— शाहूमहाराजांची दासी ' विठ ' म्हणून एक होती ती तर ही विरा नाहीं ? पदा—कचेधर.

ग्रंथ:— अभंग.

विवेकपरमहंस

ग्रंथ:— मकरिस्तावलि.

विश्वदास

ग्रंथः—पदे.

विश्वनाथ (कृष्णदास)

टीपः— याचें दुमरें नाव ' कृष्णदास ' असें होतें. पदाः—कृष्णदास.

ग्रंथः— अभिमन्युविवाह.

विश्वनाथ (कानडा)

ग्रंथः— रुक्मिणीस्वयंवर.

विश्वनाथ

टीपः— विश्वनाथ (कृष्णदास), विश्वनाथ (कानडा), विश्वनाथ (विप्र) व विश्वनाथ ह्यांपैकी कांही व्यक्ति अभिन्न असणें असभवनीय नाहा.

ग्रंथः— गणपतिस्तोत्र, नैकानयन, मृदामचरित, महिपामर्दिनीस्तोत्र (अं. ४५), द्विगलाजग्नकथा.

विश्वनाथ (विप्र)

टीपः— यांचे ग्रंथांत खोरासानचे वर्णन आहें.

ग्रंथः— महाभारत.

विश्वनाथ

चि. माहितीः—श्रीशंकराच र्ये—यानुदेवानंद—परमानंद—चैकुठानंद—कृष्णानंद—रंगनाथ (१५३०)—काशिराज—विश्वनाथ. रंगनाथ जे या मुह-परंपरेत आहेत ते नाशिकचे रंगनाथ; निगडोकर नव्हत. हे विश्वनाथ विजापूरचे.

पदाः—उद्धव, काशिराज, निरजन, रंगनाथ,

ग्रंथः— उपदेशरहस्य.

विश्वंभरनाथ

वि. माहिती—यांना केव्हा गोपीचंदाच्यानाचे दुसरे अध्यायाचे अखेर बने-
रच्या रत्नेषावरून असें दिसते की, याचे गुरु नाथ निरंजन असावे.
पदाः—निरंजननाथ (राममुतामज).

ग्रंथः— गोपीचंदाख्यान

विश्वलिंगाचा दास

ग्रंथः—मुलोचनाख्यान.

विसोबा खेचर

वि. माहितीः—व. को कार यास बाशींचे राहणारे म्हणतात
गुरु —सापानदेव

ग्रंथः— हरिश्चंद्राख्यान, सतमणिमाला

वीरेश्वर (वल्लभदीक्षित)

वि माहिती —हे चनापट्टग येथील नृसिंहदीक्षित व रमाबाई यांचे पुत्र. याचे
गुरु शंकरनाथ.

ग्रंथ-- लेखनप्रथपचपट्टा (हे लिखितपासट्याचें गद्य), अनुभवामृत
(गद्य १७१७), पुढलीकचरित, पारावतचरित, होमवारचरित,
सिताकल्याण, क्षेमिणीस्वरवर, पचाक्षरीमाहात्म्य, चंडेश्वरकथा,
उपमन्युचरित, गजमुखचरित, प्रथमालिका.

वेढा

ग्रंथ.— गोविंदबाबाचें चरित्र

वेणाराम

वि माहिती.—काशीच्या देवज्ञ ' राम ' याचे पुत्र.

ग्रंथः— शृंगारतरंगिणि

वेणीस्वामी

वि. माहिती:—रामदासी गुह-असनर्थ, मिरज येथील देशपांडे यांची बाळ-विधवा कन्या. १५४८-१६००. चेत व. १४; समाधिस्थान आसमर्यासमोर सज्जनगडी.

ग्रंथ:— कौल, सीतास्वयंवर.

वेदसज(न)

ग्रंथ — झडालाख्यान.

वैकुंठनाथ

ग्रंथ:— सारासारविवेकदर्शन.

वैद्यनाथ

वि. माहिती:—याचे गुरूंचे नाव यांनी एका ओवांत ' ब्रह्मगिरी ' असे दिले आहे परंतु पुढील ओवांत ' लिंबक ' म्हणून हि म्हाटले आहे तेव्हा ब्रह्मगिरीचे पूर्वीचे नाव लिंबक असावे असे वाटते गुरुपरपरा:— चिदर्बर-ब्रह्मगिरी-वैद्यनाथ याम् कुशावर्ती उपदेश झाला.

ग्रंथ:— सिद्धान्ताचिदंबर (१५७३ फाल्गुन व १२) ही अष्टावक्रावर टीका, चिदंबरजयती.

व्यंकटेश

टीप:—हे आत्मारामशिष्य असावेत असे वाटते.

ग्रंथ:— शातादुर्गास्तुति, वेदस्तुति, रुद्रिमर्णापनिर्वेस उत्तर, योगवासिष्ठ, उत्तमीता.

व्यंकटेशसुत

ग्रंथ:— रामाभ्युपेक्ष, शाक्तिनिर्धारणकथा, बोधनेत्रवाचें चरित.

राहाजी

टीप:— हे उपेकर

ग्रंथ:— १८.

शानलिंग

वि. माहिती:—हे जगम जाताने. जि. मरपरा:—शानलिंग-कृष्णाप्पा स्वामी-
जयराम स्वामी वडगावकर

ग्रंथ:— पदे.

शाम

वि. माहिती:—हे ' बाळकृष्णमुन ' म्हणवितात.

ग्रंथ:— ब्रह्मसूति (र. द. १६५९ पिंगल).

शामदास (मेल्या)

ग्रंथ:— पद.

शामसुंदर

ग्रंथ:— पदे.

शामनारायण (रामदासी)

ग्रंथ:— गणेशस्तवन.

शामराज

टीप:— शांगदेववंशीय.

ग्रंथ:— पद.

शामाराध्य

टीप:— पदा:—रघुनाथ (श्यामसुंदर), श्यामाराध्य.

शाहामुनी

टीप:— शाहामुनि व शाहासेन हे एकच मुनी हे याचे गुरु अक्षयामुळे हे
स्वतःस शाहामुनी म्हणवीत. याचा ग्रंथ मिद्रातन्बोध, त्यात शांग
हे श्यष्ट केले आहे

शिष्य:—भगवत नारायण चौडरकामे; राहणार पाडवी घायगुदे.

शाहवेग

टीपः— केशवाचा उद्गस्य पदान्ती केला आहे गुरु की देव ?

ग्रंथ — पद

शिव (शिवकल्याण ?)

ग्रंथः— पदें

शिवकल्याण

वि. माहितीः—हे मूत्रचे अंयापुराचे राहणार तेथून हे पयोष्णांतीरीं आले.

वंशावतः—कमलाकर-चिंतामणि-त्रिमल-शिवकल्याण त्रिमल
यांचे चतुर्थाधर्मी नाव 'नित्यानंद' होतें व हे च शिवकल्याणाचे गुरु.
थानीं अच्युताश्रमशिष्य गोपाळ याज्ञवल्क्य याचे विनतीवरून 'नित्या-
नंददेविका' नांव ची धर्मभनुभाराम्तावर टीका देवगिरीस रचिली.
आरंभ मानापुरी, समाप्त पट्टपुरी

१ ग्रंथ.— अपरोक्षानुभूतिविवरण (४) भागवत (१० स्कंध), जैमिनी-
अश्वमेध, अमृतानुभव (१५५७), चतुःश्लोकी भागवत

शिवगुरु

ग्रंथः— पदें.

शिवदास गोमा

ग्रंथः— काशीखंड.

शिवदिन

वि. माहितीः—पैठणचे जोशी (३५) नाव छान्दास, यजुर्वेद पित्याचे मरणा-
नंतर आईने केसरीनाथाजवळ सेवेस ठेविले होते

पदाः—केसरीनाथ. समाधिशक १६९६ साध व. १३ सोमवार.

शिष्यपरपराः—नरहरिनाथ-रक्ष्मणनाथ (समाधि अळदीस).

ग्रंथः— विवेकदर्पण (१६९२) ज्ञानप्रदीप, भक्तिरहस्य (?), पदें.

शिवनाथ

ग्रंथ.— भीष्म व द्रोण पर्व (यांना बहुधा सर्व भारत रचिले असावे).

शिवराम (अकोलकर)

ग्रंथ.— चैतन्यचंद्रिका

शिवराम

ग्रंथ — अष्टात्तरामायण (१६०७), नि सदेहदिवाकर, बोधवासष्टी, अपराधस्तोत्र, दक्षिणामूर्तिस्तोत्र, आर्यांगिका, भिल्लीचरित्र, प्रबोध-मुखाकर, शंकराचा धावा, लघुवाक्यवृत्ति, रमकल्लोळ

शिवरामस्वामी

वि. माहिती.—नूलस्थान कल्याणी, नारायण व पत्नी लक्ष्मी यांचे पुत्र नारायणांना सग्यास घेतल्यावर त्यांचे नांव पूर्णानंद यांनी व शिवरामात उपदेश दिला आहे. मातेचे मरणानंतर शिवराम विजापुरी गेले तेथे श्रीहक्मिणीची उपासना केली नवर यात्रेस गेले असता पूर्णानंदाचा उपदेश झाला याची व रंगनाथस्वामी निगडीकर यांची पूर्णानंदापावेतो गुरुपरंपरा एक च

शिवरामस्वामी, शिवरामबुवा, शिवराम मुनीश्वर व शिवराम अष्टे चार शिवराम उपलब्ध होतात, परंतु या किती व्यक्ति होत्या याबद्दल निश्चय नाही, व त्यामुळे ग्रंथांबद्दल हि अनिश्चयता आहे शिवराम स्वामाचे एकदर १००० वर ग्रंथ आहेत, व ते भागानगरीं मठात सुस्थित आहेत

शिवरामबुवा

वि. माहिती:—गणेशनाथाचे शिष्य एक शिवराम व पूर्णानदाचे दुसरे, भडे दोन (गुह्यदृष्ट्या) भिन्न शिवराम माहीत आहेत; परंतु नाम-दृष्ट्या तीन आहेत. हे कोण? व यांचे व असे ग्रंथ कोणते ?

ग्रंथ:— मुद्रिका, रामजन्म, मार्तण्डविजय, सत्योद्धार, शिवगाथा, संतमानिका.

शिवराम मुनीश्वर

टीप:— निःसंदेहदिवाकराच्या शेवटी असें आहे:—बोलिला शिवराम मुक्ते (ने ?) श्वर । सक्ष्मीवरु प्राप्तीशी ॥ ९० ॥

ग्रंथ:— निःसंदेहदिवाकर (?).

शिवाजी महाराज

वि. माहिती:—महाराष्ट्राज्यसंस्थापक. शिवनेरी ज.म १५८९. छद्मशुक्र-पदेश १५९४. राज्याभिषेक १५९६ समाधि रायगडी १६०२.

ग्रंथ:— पद.

शिशुमुनि

ग्रंथ:— पद.

शुकदेव

ग्रंथ:— रामपाठ.

शुकसागर

ग्रंथ:— स्वरितान्ध्यान

शुकानंद

ग्रंथ:— पद.

शुभानंद

ग्रंथ — महाभारत (१६८८)

शेख महमंद

वि माहिती — चाभारणोंडाहून ८ कोस ' रुद्रवाहिरे ' नावाचे खडे आहे हे

मूळ गाव येथील मुलगा १६ वे वर्षी उपरतिशाली मठ श्रीगोंदे
गुरु — चंद्र अथवा चांगवोथले यास कवीराचा अवतार समजतात

ग्रंथ — योगसुप्राम (१६१८ पार्थिव), निःकलकप्रबोध, पवनविजय,
ज्ञानसागर (यात ' हजुत भीरा पर जाहिद ' असा उल्लेख केला
आहे) खुट्ट अमन

शंकर

ग्रंथ — समर्पाष्टक

शंकर

टीप — धानदत्तनयाच विर्जव एक शहर हाते नूपामालाने (१)
चिखले गाव यास इनाम दिलेले आहे

ग्रंथ — प्रल्हादचरित्र, सुलोचनाख्यान

शंकरदास

ग्रंथः — शिवपार्वतीपरिणय, पदे (शिवपार्वतीपरिणयात ' शंकरदास '
' सहजानंदशिष्य ' अशी नावे आली आहेत हा ग्रंथ सहजा-
नंदाचा विवा सचिछण्याचा असावा)

शंकर निरजन

टीप — निरजनचे एक विरजाव बबल नावाचे होते हे मागे दिलेले आहे.
ग्रंथ — पदे.

शंकरसुत (तनय)

टीपः— हे आनंदतनयांचे नातू अशी समजूत आहे.

ग्रंथः— पद.

शंभुदास

ग्रंथः— महाभारत, त्रिविधा.

श्यामक

ग्रंथः— हस्तप्रज्ञापन, कल्याणस्वामिचर्जन.

श्यामजी गोसावी

वि. माहितीः— विठ्ठल-चागदेव-पिलोबा-नरहरी-जनार्दन-सुधेश-गोपाळ-
काणे गोसावी-श्यामजी

ग्रंथः— चागदेवचरित

श्यामसुत

वि. माहितीः— श्यामजीसुत हे देन हाते, कृष्ण व माधव, ते हा या दोनी
व्यक्ति एक व का वधु ?

ग्रंथः— श्यामतकोपाख्यान, वेताळपंचविशी (कृष्णकृत), दशावतारवर्णन
(मूढमाधवकृत).

श्यामाराध्य

ग्रंथः— गीता, भागवत, रामायण, भगवद्गीतापदार्थ (ले. श. १६५९).

श्रेष्ठ

टीपः— पदाः— गगाधरबाबा, श्रीसमर्थी ज्येष्ठ बंधु.

सखा

टीपः— सखोवानार्ईक व हे एक च का ?

ग्रंथः— पदे.

सखारामतनय

ग्रंथः— रुक्मिणीस्वयंवर.

सखोवा नार्ईक

वि. माहितीः— का. स. कार म्हणतात याचे गुरु नारायण; परंतु एके ठिकाणी यांनी ' भोगूदकाशि ' असा उल्लेख केला आहे. गोमांत-
कांतील राहणार. हे व सखा एक च काय ?

ग्रंथः— गोपांचदास्यान, मयशक्तिचरित्र, ऊषास्वयंवर, महाबळभट्ट.

सगनभाऊ

ग्रंथः— बापु गोपले.

सच्चित्सुख

ग्रंथः— पदे

सच्चिदानंद

ग्रंथः— पदे.

सज्जनरंजन

टीपः— अ. को. कार याचे मूळचे नांव ' गोविंद ' इंदोपूरचे राहणार
म्हणून देतात १६९८-१७२६.

ग्रंथः— पदे.

सत्यामलनाथ

टीपः— श्रीशानेश्वरशिष्य. काल १४ वे नंतर असावा

ग्रंथः— नवरत्नमास (श्रीशानेश्वरचरित्र).

सदानंद

वि. माहिती:—यांनी आपले प्रयात आत्मचरित्र थोडेंसे दिले आहे. खान-
देशात धरणगाव म्हणून शहर आहे तेथील मधुसूदन बितामणी
धर्मोपदेशी होते, त्याचा पुत्र सदाशिव त्याचे गुरु आत्माराम;
त्यांनी सदाशिवाने 'सदानंद' असे नांव ठेविले.

ग्रंथ:—आनंदबोध, पराविद्या, आनंदप्रकाश (र. श. १६३२ आश्विन),
भूषोत्कर्षण, आत्ममार्गप्रकाश, सुतमालिका, पद्मसादिप्रकरण,
आनंदसार, वेदान्तसार (स. ले. १६८८).

सदानंद

वि. माहिती:—म्हमबडचे यशवंत यांनी टिपणत जल्मनाथ घेतली (१७४३
चैत्र शु. ८) ब्रह्मनंद म्हसळकर समकालीन (भ. मं.).

ग्रंथ:—पद.

सवाई ब्राह्मण

ग्रंथ — द्रौपदारथहर्षण.

सहजानद

वि. माहिती — याचे परंपरेकडिता पूर्ण रंगनाथ पहा व्रजनि मृत्युजयाचे
गुरु ब्रह्मानंद त्याचे व हे शिष्य काय ?

ग्रंथः— ज्ञानप्रदीप (ज्ञानदीपिका)

सहजानंद

वि. माहिती — श्रीअनुभवासृतावरील भरवृत टांकित यांनी आपली गुरुपरंपरा
दिली आहे ती बरच्या सहजानंदाच्या गुरुपरंपरेतून भिन्न आहे,
तेदा हे भिन्न होते बसावट - बागडोपन-शिव-सहजानंद पार्थ
पुरी (?) येथील राहणार

ग्रंथ.— सहजानंदा (संस्कृत), सादर्थलहरी

सामराज

टीप.— याचे प्रधान धाटणी वामनासारखी बनवून आहे, परंतु वाम
नाचा उल्लेख नाही सहजानंदशिष्य

ग्रंथ — रुक्मिणीहरण (१६८६) स्वामसुख

सामराजशिष्य

ग्रंथ — भाग्यश्रीता (१ ख १८९३)

साम्राज्य वामन

वि माहिती — याचा आपले भ्राता जो उल्लेख केला आहे त्यावरून हे जाणीव
वणी वसावे असे वाटते याचे गुरुगुरु वामन व विनाथ गुरु वामन.

ग्रंथ — सुशमचरित, राजयोग

सांवतामाळी

वि. माहिती:—अक्षयभेडीचे राहणार असं शिवदिन म्हणतात. याचें कवित्व
काशिबा गुरव लिहित असे

ग्रंथ:— कृष्णलाला (अभंग).

साळ्या रसाळ

ग्रंथ:— रसाळ रामायण

टीप:— अ. को. कार याचा काळ १६९० देतात.

सिद्ध चैतन्य

टीप:— याच्या सतमाळेंत कोनेर गंगाधर, प्राणगोपळ, मृदुजय वामन,
अज्ञानसिद्ध, दहवाळसिद्ध यांचा उल्लेख आहे

ग्रंथ:— सतमाळ.

सिद्धनाथ

ग्रंथ — सिद्धान्तसार, अभंग.

सिद्धपाल केसरी

ग्रंथ — मंगरीमाहात्म्य

सिद्धा

ग्रंथ:— १६.

सिद्धेश्वर

वि. माहिती — वेरूळजयर्जाल यावरीं येथील रामभट व गोदावरी याचे सिद्धे-
श्वर मोरोपतांनीं याचा उल्लेख केलेला आहे.

गुह्यरपरा:—आरायण-दस-सनक-व्यास-नारद-पूर्णानंद (नाशिक
येथील)-शानानंद-अमृतराय-सिद्धेश्वर. समाधिस्थक — १७२३
वैशाख व ६ इंद्रासार.

ग्रंथ.— अद्वैतसरणी.

सुभोराव (बाबा)

टीप — तुमरे रावरा चाणे वेळचे

ग्रंथ — पदें, भाषादापक

सुभानराव

टीप — अरणा जेथाल बराठ व हे एक च काव?

ग्रंथ — सातारामावय ह

सुरश्वर

ग्रंथ — पदें

सूर्ये

टीप — लालेंगराचा-या ससृजन हारवशात सूर्यपडिताच नाव आलें आह्म
परंतु ते व हे एक च असें मना वान्त नाहें

ग्रंथ — गुहस्तुत

सूरदयाम

ग्रंथ — पदें

सेवक

ग्रंथ — पद

सदहुसेन

ग्रंथ — टुभीवध

सोपानदेव

वि माहिती — आपेगावां जन्म (११९९) पैठण आगमन नवत्याहून
थोळळदास प्रवण, समाधि मासखंडा १०१८/१९

ग्रंथ — सोपानद्वय, पंच करण (१०१५), नमन (१०१९) हरिपाठ,

सोभावदास

ग्रंथ — पदें

हरि

वि. माहिती.—अमळ्यापर येथाल पुनभट व लक्ष्मा याचा पुत्र हरि. याचे
दीक्षागुरु काशीनाथ व विद्यागुरु गिरमाजी उद्धव

ग्रंथ.—कार्तिकमाहात्म्य (ले. १७१०), हरिवोध, ज्ञानबोध-सागर
(१६९५ विजय), आत्मनिरूपण, पदं

हरि

वि. माहिती —कवेश्वर (आशाढुडपति याचे दासीने गुरु) याचा पुत्र
(१६७०)

ग्रंथ — (आशाढुडपति याच्या राण्या सगुणाबाई व सनुबाबाई यांचेवर
श्लोक

हरिजन

ग्रंथः— ब्रह्मसाक्षात्कार (ले. श १, ४८ पराभव), नक्षत्रकाव्य, मंगली
हनुमन्भट

हरिदास

वि. माहिती —अचरे येथाल राहणारे याचा कुलदैवता रासिनची दुर्गा गुरु-
परंपरा —दत्त-पूर्णानंद-नारायण-योगानंद-आत्माराम-हरिदास
शिष्या—कान्हा मित्रा कट्टया

ग्रंथ.— योगवासिष्ठ, विक्रमचरित्र कविलीला (१६७०)

हरिदास गोविंद

वडीस याच्या गादीवर गुलीचा वस्त्र आहे. एक गाव इनाम असून राजिन्त्यांतून ७०० रु. नफा नेमणूक आहे. हरिनारायणांनी येन-वडीस देह टेंबिला त्या घेई जवळच्या मंडळीना आपले शव मोंग-साईतोल एसा गांवच्या लापण्या शिंप्याकडे नेण्याविषयी सांगितले. मंडळी त्याप्रमाणे करू लागली अगता एसा हद्दींताल प्रेत दुसऱ्या हद्दीत नेण्याविषयी वाद उपस्थित होऊन अडथळा झाला. तो हरिनारायणांचे शव ताटावर उठून बसले ! अखेर आपल्या शिंप्यास दर्शन देऊन त्यांनी देह टेंबिला. मोंगलाईत शिंप्याच्या गांवी त्यांची गरी समाधि आहे व तेथे शिंप्याचा वस्त्र जहांगीर भोगीत आहे. शाहूमहाराज व निगाडर यांना गुरू मानीत असं म्हणतात.

ग्रंथः— पदे, नामामृतलहरी.

हरिपुरुषोत्तम

ग्रंथः— पदे.

हरियुवा

वि. माहितीः—हे जातीचे शिंपी बेरेभर व वयाई याचे चिरंजीव. पत्नी गोडाई, राहणार पारनेर. समाधि नारायणगांवी (शक १६९९) गुरुपरपराः— रामदास-माधवदास-नेत्रवदास-गुरुपुत्तम-शिवराम-हरि.

ग्रंथः— शानसागर (पारनेरी शक १६९५ विजयवत्सर मार्ग, व. ११ शुक्रवार) हरिवोध (१६९०), पंचाकरण, ससारतोडा, स्वरोदय, रुद्र अभंग.

हरिराज

ग्रंथः— (मुद्रलक्ष्म) चार्योटीका.

हरिवल्लभ

वि. माहितीः—याचे गुरू ' ब्रह्मानंद ' असावेतसे वाटते.

ग्रंथः— संगीतदर्पण, पदे

हरिसुत

ग्रंथः— अमरगुह्य गीता (सुमारे २८ श्लोक अमरगुह्य), पञ्चरामचरित,
छत्तीस श्लोकी गीता.

हरिहरेंद्र

ग्रंथः— वेदान्त.

हेमाडपंत

ग्रंथः— लेखनपद्धति.

हैयतराव

ग्रंथः— वेदान्तप्रकरण

होनाजी

ग्रंथः— सावण्या.

हंस

ग्रंथः— पदें

हंसनाथ

ग्रंथः— वैराग्यशातक.

हंसदास (राज)

ग्रंथः— वेदेश्वरी (शिवगोताटीका), कथाकल्पलता, आगमसार, सदाचार-टीका, लघुसाक्ष्यवृत्तिटीका, नृनाट्यप्रधान (२२ शतके) संस्कृत-कुवडी, ईशायास्योपनिषद्-टीका, तन्त्रशास्त्र (गद्य), अनुभवामृत-टीका (समश्रोत्र), वाक्यशृति (र. श. १७७१ मोम्य विजया-दशमी) हंसकोश, वेद नांवाने लिहिलेली पदे, अभग.

ज्ञानदेव निरंजन

चि. माहितीः—‘ अनुभवासिद्धि ’ म्हणून एव प्रथम आहे तो ‘ बाळा ’ रामदासी यांचा आहे अशा समजूत आहे; परंतु त्याची १५२ ओवी अशी आहेः—

म्हणे ज्ञानदेव निरंजन । ज्ञानारुणां हे अजन ।

होळिपंत होळी पालून । मुमर्गपत्र तुझ केला ॥ १५२ ॥

महाराष्ट्रीय संतकवि

पुरवणी

श्रीधर

ग्रंथ.— आदिमहिआख्यान, कृष्णचन्माख्य, काशेखड, गयासुराख्यान,
नलख्यान, नलोपारख्यान, बनुवाहनारख्यान, ब्रह्मोत्तरखड, सावि
त्र्याख्यान, हृदिधाराख्यान, रामसगुणाख्यान, दासोपतचरित्र, पदें.

श्रीधर किंकर

टीप— यानां कृष्णलीलामृतानि गुरुचें नाथ 'नहानंद' दिल आहे.
यावरून हे स्वतः श्रीधरच होत

ग्रंथ — ब्रह्मज्ञानाचा धडा, अमृतसजावनी (ओ १३), गुरुपद,

अच्युत

ग्रंथ — गोपालचैतन्याष्टक

अच्युताश्रम

ग्रंथ — रामत्रोविया

अनंत

ग्रंथ— गडडारख्यान, निर्वाणयन्त्र, पांढणे, भूपाळ्या, हनुमंताख्यान,
चक्रचूड

अनंत (महर्षे)

पि. माहिती — गुरु गोपाळ

ग्रंथ — मेघारिमाहात्म्य, भारताख्यान, शिवरात्रिमाहात्म्य, प्रदोषमाहात्म्य.

अनंतदास

ग्रंथः— वेताळपंचविशी.

अनतफंदी

ग्रंथः— चेंडुफंदी, विट्ठलस्तुति.

अमृत

वि. माहितीः—गुरु निरंजन.

ग्रंथः— सिद्धान्तबोध.

अमृत

वि. माहितीः—याचा गुरु विन्मयकृष्ण अगर गणेश भारधी.

अमृतराय

ग्रंथः— कृष्णध्यान, पूतनावध, भोगप्रतिज्ञा.

अवधूत (ज्ञानसागरेंद्र सरस्वति)

वि. माहितीः—विटे येथील वृत्ति; संप्रदाय चैतन्य; पूर्वीचे नाव भैरव; ज्योतिर्लिंग व यमुनापाई याचे पुत्र, आडनांव ज्ञानसागर; चुलतपास दत्तक दिले होते.

गुरुपरंपराः—कृष्णचैतन्य-तुच्छो-अद्वय-चिद्घन (हे अद्वयाचे पुत्र व शिष्य)-नागेश (पुत्र व शिष्य) बांची चहीण निसाचार्ड, त्याचा पुत्र शिवचैतन्य. बांचा बंधु ज्योतिर्लिंग शिवलिंगाचा दत्तक पुत्र व शिष्य अवधूत (१७३४ चे पूर्वी). कुलदेवत क्षेत्रपाल; गोत्र विश्वामित्र, विट्याचे कुळकर्णी.

ग्रंथः— ज्ञानसागर (र. श. १७३४), ज्ञानसागरानंद (र. श. १७६४).

अंबुदाससंन्यासी

ग्रंथः— भक्तिज्ञानवैराग्यनिरूपण (स)

आत्माराम

ग्रंथ — अपरोक्षानुभूति, पदें, लावण्या

आनंदतनय

ग्रंथः— आरति, पूतनावय, सवाया, कुटुणीचरित्र, रामायण (श्लोक), पदें
(स व हि.)

उदासदास (समर्थ ?)

ग्रंथः— महाप्रभुचरित्र

उद्धव चिद्मन

ग्रंथ — श्रीज्ञानेश्वरचरित, मित्राशंकरमवाद, जागकीवर्णन.

उद्बोधनाथ

ग्रंथ — सिद्धान्तसार (१ च. १-२८ दुर्मुल बे चतुर्दशी गुरुवार, प्रकरणें
१०, या १ श्रीज्ञानेश्वरास ' ज्ञाननाथ ' असें स्पष्ट म्हटलें आहे).

उद्धवदास

ग्रंथ.—सतमाल

टीपः—उद्धवाची न म्हणता ही माची मावे देतात

एकनाथ

ग्रंथः—नामसारासार, अर्जुनसूक्त

कविकिंकर

वि. माहितीः—गंगातीर्था ' नैजापूर ' हें मूल्यान (१६१६ बे पूर्व)

कल्याण

ग्रंथः— शुक्लान्वान, आरति, पडे

कान्हो पाठक

वि. माहितीः—वशावट —पिला-त्रिमल-कान्हो-हरि-नामा पाठक. पिळावा
गुरु वडवाळसिद्ध नागेश (१३१३) यामुलें याचे श्रीज्ञानेश्वर-
समकालिन रायदूळ थोडो सका येले

गिरिधर

वि. माहिती—श्रीसमर्थशिष्या नेणावाई याचे हे शिष्य.

ग्रंथः— छंदोसामायण, सुंदरसामायण, गुरुवाक्यमाला, हकीमतवाका, मंगल-
सामायण, करुणाराम, अभंग, गुरुदेवनमन, काशीयात्राकथन, स्फुट
श्लोक, व्याकरण, अक्षरसामायण, गुरुमार्ग, शिष्यभावार्थ, समर्थोची
आराति, गणेशरामस्तोत्र, सरस्वतस्तोत्र, समर्थसंगुरुस्तोत्र, सीता-
स्वयंवर (हिंदी), अष्टक, जनस्वभाव, काशीखंड, आत्मानुभव,
शिवरहस्य (नाममाहिमा), करुणाद्वय, लोकस्वभाव, श्रीसमर्थस्तोत्र,
ग्रंथभारार्थ ग्रंथतत्त्व, भवराजभारार्थ, गुरुगाथा, गुरुदीक्षा, गुरुरूप,
गुरुआज्ञा, गुरुमंत्रोक्त्यन, सुभक्तो, नवोदशाक्षर अभंग, करुणाकर
निर्याणप्रतिज्ञा.

गिरिधर प्रभु

ग्रंथः— सुशामचरित्र.

गुरुदास

वि. माहितीः—एक ठिकाणी यार्न गुरु नागनाव असा उल्लेख केला आहे.

गोपाळदास

वि. माहितीः—मानभन.

ग्रंथः— सत्त्वसारोपनिषत्

गोपाळनाथ

वि. माहितीः—पदात गुरु आत्मर म अस नांव आहे, व गोपाळपुत्रा असे
म्हणत अस म्हणत आहे

ग्रंथ — १२

गोविंद अष्टावधानी

वि. माहितीः—गुरु चरित.

ग्रंथ — गुरुचरित (श्लोक १२, व. न १९५८ नल भाष)

गोविंददास

वि. माहिती:—गुरु-शिवदाम. या शिवशस्त्रींनी श्रीशनेश्वर महात्म्याचे मनाधीची सेवा केलीचि दिगंत. व त्यांना त्यांचे मायाकाण्डी मातेला दिगंतो

ग्रंथ:— अभाग व शिवदामाची आरति.

गोविंदसुत

ग्रंथ:—गोपायिल स (दि.), रत्नमणीरवधर.

गोसावीनंदन

वि. माहिती:—गुरु(परा):—जानगोद्वान सुप्रल गुरु व कृष्णेश्वर यांचा उल्लेख आहे, व तेथे च ' गुरुगोपाळधर्म गजानन ' असाहि उल्लेख आहे; यावरून कृष्णेश्वर अथवा गोपाळधर्म गुरु असावेत, अ. को. फार म्हणतात त्याप्रमाणे निरज्जन नाहीं

ग्रंथ:— व्यवसायक, ध्यान

गंगाधरशास्त्री

वि. माहिती:—वाप विहल, आई व दिमणां, गुरु विश्वनाथ.

चिन्मय

वि. माहिती:—देवत विहल, गुरु दत्त

ग्रंथ:— योगशास्त्र.

चेटोहरदेव

टीप:—हा फार मूर्खीन (इ स. १८८८) आहे.

चैतन्यस्वामी

ग्रंथ:— पद, अभंग.

जगजीवन

ग्रंथ:— रामकथ, कुमरकथ, रामदाससावा

जगन्नाथ (रामदासी)

ग्रंथः—नवकथा.

जगन्नाथ

ग्रंथः—सहजावस्था.

जयरामात्मज

ग्रंथः—रासमंडळ.

जयरामस्वामी

ग्रंथः—गोपाळकाला.

जोजारनागेश

ग्रंथः—भारोत्पदीयूष.

ठाकूरदास

ग्रंथः—एकनाथाची आराति.

तानाजी

ग्रंथः—अश्वपरीक्षा.

शिमलमुत

अर्थः— चिदंबरराष्ट्र.

दत्तचिन्मय

अर्थः— योगवासिष्ठ.

टीपः— हे चिन्मय मे गुरुदत्त.

दत्तशिष्य

अर्थः— सुंदरदास.

दत्तात्रेय

अर्थः— गर्मावलि.

दामादर

वि. माहितीः— न २० व.

अर्थः—

दास

वि. माहितीः— गुरु— वाटकुल्ल.

अर्थः— ईश्वरविवाह, पुनरावृत्ति (हा प्रथम सत्यवा अनादिसं सत्य
वाटते.) परे.

दासगोसावी

अर्थः— रामगोता.

दासोपंत

दिवाकर कपाटे

वि. माहिती:—माननाव,

ग्रंथ:—मतिरनाकर (२, छ. १६१७),

देवनाम

ग्रंथ:—रामायण (चतुर्विंश).

देवेंद्रकीर्ति

ग्रंथ:—कालिकामाहात्म्य.

धुंडिकुमार

ग्रंथ:—ज्ञानलहरी.

धुंडिराज

ग्रंथ:—स्वामिबोध.

नरसिंह

वि. माहिती:—गुरुरंपरा:—सातसिंग-कृष्णाप्पा-जयरामरुमी-नरसिंह.

ग्रंथ:—हृदयनिवास. (ओ. ५५४).

नरहरि

वि. माहिती:—गुरु रंगनाथ हे जे रपते, वंशावळ:—कदाच-हनुमंत-ईशनाथ-

नरहरी. मातोश्री राधा ही वासिष्ठगोत्री आत्माहमाचो कन्या.

विद्यागुरु स्वतःजे साम्राज्याचे हे. अशु नामन, गोज्ञ ज्ञानि,

आडनांव नामदे.

ग्रंथ:—रामलीलामृत.

नरहरि

ग्रंथ:—गमारतनमाला.

टीप:—याचा चू चकूनवले अथ असल्याने हे 'सोनार' असावे.

नरहरि (राघवात्मज)

वि. माहिती:—सर्वज्ञ सौंदर्य प्राची तट्याने; श्रीय अग्नि; लघुनाम नाफडे;

माला आनंदी; प्रिया राघव; इव व सायनाथ;—श्रीमहालक्ष्मी.

ग्रंथः— समश्लोकी गीता (या गीतेची "शके १६९५ विजयसंवत्सरे कार्तिकाया घवलिंगे सप्तम्याया भृगुनासरे दिवागत घटि २६ एतत्समये लेखन समाप्त" झालेली एक श्रुत कविवर्य पंताच्या दप्तरात आहे बरील "विशेष माहिती" या समश्लोकीचा कवीने १५० पद्यांचा जो उपसंहार केला आहे त्याच्या आधारे दिली आहे नरहरीच्या वाणीचा नमुना पहा:-समानवृत्त हे टीका पदार्था यमकादिकां । पाहावी हे देशवाणी गुणज्ञतोपकारिणी ॥).

नरहरि मालो

ग्रंथः—शानलहरी, भक्तिकयासार (१२७०० ओवी)

नागेंद्र नागनाथ

ग्रंथः— पदें.

नागेश

ग्रंथः— कविवर्णन

नागेशकेत

वि. माहिती—तिमार्जापत केत हे मूळ पुरष असावेत, व काळ्यागिरि हे गुरू अथवा उपास्य दैवत असावे, असे करुणारसावरून दिसते

ग्रंथ — करुणारसस्तोत्र, संतास्वयंवर, दोहरे, साम्ना

नामा

ग्रंथः— चंद्रहासान्धान, भ्रमरगर्भत, भारत (आदि व स्वर्गारोहण पत्रे).

नारायण

वि. माहिती —चिद्रत्नमालाकार नारायण याचे गुरू निरंजन, 'ज्ञानसागर' या पयांत यांनी अशी गुरुपरंपरा दिली आहे.—हंस-ब्रह्म-अग्नि-दत्त- (निरंजन)—नारायण (हे स्वन स तपस्वी नारायण विप्र म्हणवीत).

ग्रंथः— वाणासुराख्यान (या च नारायणाचे काव्य ?), ज्ञानसागर.

परशुराम

वि. माहिती:—हे स्वतःच रामात्मजेषुत्र अथवा 'रामनातु' म्हणवितात.

ग्रंथ:—आनन्दमूर्तिवर्णन, गुह्यकरप्रसार, गुह्य रित.

पांडुरंग

वि. माहिती:—याचें उपास्य अगर यांचा गुरु 'श्रीरंग' असावा.

ग्रंथ:—नारायणराव पेशवे याचें चरित, रामगौरव, स्थालिपाक.

पूर्णदास

वि. माहिती:—गुह्यरपरा:—नारायण-विधि-अर्चि-दत्त-गोपालनाथ-पूर्ण-
दास (१७३६).

धनाजी

ग्रंथ:—विद्योधरामायण.

टीप:—या ग्रंथांत 'निरंजनशामी' म्हणून ग्रंथकार स्वतःच म्हणवितात.
तेही हे च (निरंजनमाधव) निरंजनशामी असावेत.

बल्लाळ

वि. माहिती:—हे स्वतःच 'निरंजनदास' म्हणवितात. मूळचे राहणारे
गोदावरीचे दक्षिणतीरांत अमलाधम

ग्रंथ:—गणेशगीता (र. सं. १५६१ ज्येष्ठ कृष्ण ३१४)

टीप:—हे च 'गणेशपुराण' कर असावेत.

ब्रह्मानंद गोविंद

ग्रंथ:—धीकृष्णजन्मकथा.

भास्कर

वि. माहिती:—मानभाव.

ग्रंथ:—दशम व एकादश स्कंध.

भीमस्वामी

ग्रंथः— श्रीसमर्थचरित्र, संतुचरित, अनन्तव्रत.

भुजंगनाथ

ग्रंथः— पद.

मधुकर

वि. माहितीः—कृष्णयाज्ञवल्क्य यांनी ' कथाकलत्ररुचे ' पूर्वीस सात स्तवक धीक्षेत्र नाशिक येथे रचिले. नंतर त्यांचा काल झाला पुढील उत्तरार्धे सात स्तवक मधुकरांनी केले (शक १५४५)

बागलाणांतील मधुर पर्वताजवळील वाटेका नगरीचे राजे नारायणशहा यांचा पुत्र प्रतापशहा त्यांचा यहिरामशहा यांचे आश्रिने महादेव उर्फ मधुकर यांनी ग्रंथ (कल्पतरु) रचिला. यहिरामशहा हे सोमवंशी राठोड गोत्र वासिष्ठ. महादेश हे खैरकार सोमवंशी. यांचे वडिलांचे नाव शिवराम व मातोश्रीचे चाहिजी. गुरुः— कृष्णबाह्मश्चक्र. परंतु काही ठिकाणी चिंतामणी व काही ठिकाणी गोपाळ (कृष्ण यांचे पुत्र) म्हणून दिले आहे शक १५९५ सुमार १४ वे स्तवक १६८० सवन् अथवा १५४५ शक रुधिरेश्वरी विजयादशमी सोमवारी संपूर्ण.

मध्वमुनी

ग्रंथः— गणेशाष्टक

मरळसिद्ध

वि. माहितीः—गुरु निरंजन

ग्रंथः— निरंजनभेदशास्त्र.

महिपति

ग्रंथः— तुकारामचरित्र.

माधव

ग्रंथः— सखुचरित.

माधवदास

वि. माहिती — हे 'नारायणदास', स्वतः स आपलें मूळ नांव कृष्ण होतें म्हणून
कृष्ण हि म्हणवितात

माधवनंदन

ग्रंथ — नारदलीला

माधवानंद

वि. माहिती — हे व वरील एक च

मालुचंद्र

ग्रंथः— आदिपुराण

मुकुंद

वि. माहिती — पिते गोविंद माता सावित्री. विश्वावल् मुकुंद लिहितान—
'ज्याची सत्कविता प्रसिद्ध झाली सताचिया मंडळी ॥' यावरून
गोविंद हि कवि च

मुक्तेश्वर

ग्रंथ — आदिमाहिरीक्षधवच, भक्तमिरी, नलोपाख्यान, विश्वामित्रमोजन,
भगवद्गीता १८ अध्याय ओवावद्ध

मुद्रल

ग्रंथ — अभंग

टीप — हे चिंतामणिसुत

मुरारी

वि. माहिती — मानभाव,

ग्रंथ — दर्शनप्रकाश

मोरोपंत

ग्रंथ — आर्याओवीस्तोत्र

१३७

मौनी

वि. माहिती:— गुरु:—श्रीरघुनाथाचार्य. याचे स्वतःचे नाव नारायणेंद्रसरस्वति.
यांनी आपला ग्रंथ (बोधग्रंथ) हा १७४० मध्ये रचिला.

यशवंतसुत

ग्रंथ:—सीतास्वयंवर, द्रौपदीस्वयंवर (श्रु. ८७)

रघु

वि. माहिती:—गुरु:—गोपीनाथ

ग्रंथ:— ब्रह्मोत्तरस्तुत (शिवस्तुति २५ प्रसंग, २१ अ. लेखनशक
१६६४, मुद्राम चाफळ)

रघुनाथ

ग्रंथ:— शुकाष्टक

रमावल्लभदास

वि. माहिती:—देवागेरी येथील राजाचा दिवाण अबरखान याचा कारभारी
अराजपण. याचे पुत्र तुकापत उकरमावल्लभदास मौजीवधन ७ वे वर्षी.
सम १२ वे वर्षी १८ वे वर्षी कारभारी लढाईवर गेले असता छुडून
एकादशस्थ नाथंठाकेसह अ ३१ सापडला नंतर कारभार सोडून
यांनी पारायण केले, व गोदातटाकी अमरनाथ (लक्ष्मीधरदास)
भेटून त्यांनी यास उपदेश दिला. नाव रमावल्लभदास ठेविले
गुरुपरंपरा — नारायण — विधि — नारद — व्यास — गौडपाद — गौर्विंद —
श्रीशंकर — हस्तामल्ल — शुक — धाधर — विज्ञानाश्रम — आनंदाश्रम — लक्ष्मी —
धर — रमावल्लभ उपासना — आगोपालकृष्ण, गुरुधनु: — रमावल्लभ —
दास शिष्या — अवढावार्द उभयकर

ग्रंथ:— गुरुकवी (र. श. १५५८ घातू) याच्या बृहद्राज्यवृत्तीचा आरंभ
वार्दस होऊन शेवट कोंकणात दाल्भ्यपुरी येथे झाला.

राघवदास

वि. माहिती:—राघवस्वामी, राघवदास व राघव चिदम्बन हे सर्व एकच
असतातसे दिसते. याचे ग्रंथ अष्टात्मरामायण व सदेहहरण;

आणि कदाचित् विप्रदीपकार राघव (तंजावर) हि हेच होत.
हल्लीचे राघवदास हे रमावज्रभदासपरंपरेतील. गुरुपरंपरा:-रमावल्लभ-
अमृत-नरहरि-गणधरस्वामी-निजानंद-राघवदास.

ग्रंथ:- रमावज्रभदासबेहदावलि, रमावज्रभदासमहिमा, दत्तस्तुति, गुरुबोध
(कानडी), पदे.

राघवव्यंकटेश

ग्रंथ:- सोळासोमवारकथा

राघवसुत

ग्रंथ:- सवाया

रत्नाकर

ग्रंथ:- दोपरस्तावर.

राजाराममासादि

ग्रंथ:- पदे

रामचंद्र

वि. माहिती:- हे दिनकर रामदासी याचे विरजीव.

ग्रंथ:- सांतारामसवाद, पदे, श्लोक, आरति.

श्रीरामदास समर्थ

ग्रंथ:- कल्याणक, स्फुट ओवी, मीमरूपीस्तोत्रे, रघुपमायण (श्लोक
३०), पचाध्यायी (सं.), स्फुट समास, राजकारण-पत्र, सभाजी-
महाराजास पत्र, अष्टाक्षरी, वीसाक्षरी, रचिते, एकादशसमासी
(ओ. ३५४), अतर्माव, पंचप्रमाण, पूर्वार्म, एकवसिसमासी,
निर्गुणध्यान, पंचकरण-अष्टाक्षरी, मानसपूजा, गजेन्द्रमोक्ष, ह्याल,
पदे, मुलाना उपदेश (१० श्लो.), जुनष्ट पुरुष, बहुधागोसावी, गुरु-
गीता, तत्त्वबोध (१९ श्लो.), निर्वाह, उरसाह, सवाया, सप्त-
समासी, डपगणी, मुसलमानी-हिंदी-मराठी श्लोक वेगळे, चौदा
शतके, आत्माराम, मनोबोध, पंचीकरणयोग, चतुर्थयोगमान, मान-
पक्क, पक्कमान, स्फुट प्रकरण, स्फुट श्लोक, रामायण, पद्मिपुवर्णन,

रामगीता, कृतनिर्वाह, चतुःममासी, सप्तसमाधी, अक्षरपदसंज्ञा,
रामकृष्णस्तव, दासप्रबोध, भूषण्य, आरत्य, गोसाधी, सगुणध्यान.

रामाजनार्दन

ग्रंथः—(विठ्ठलाची) आरति.

रामानंद

ग्रंथः—स्थालिपाक, मुचकुंदचरित्र, भरन, मामवत, रामायण.

रंगनाथ निगढीकर

वि. माहितीः—रंगनाथस्वामी व श्रीधरस्वामी यांचो वंशावळः—

राधोपत

चंद्रराव

दत्तात्रेय

रंगोपत

दत्तोपत

११३
ब्रह्माजीपंत

श्रीधर

दत्तात्रेय

मनोहर

रामचंद्र

अवधूत

मनोहर

बाप्पाजी

विठ्ठल

बापाजीपत

रंगनाथस्वामी

योगीराज

विठ्ठल

दत्तात्रेय

रामचंद्र

विष्णु

गणेश

अनंत

ग्रंथ — मलारीअष्टक.

रंगेशात्मज

ग्रंथ — सयोगशास्त्रांशर श्लोक.

लक्ष्मण

ग्रंथ — पचीकरण (प्राकृत अभगामक ले शक १७५३)

लालदास

ग्रंथ — सोळासोमवारकथा (र श १६९१ विरोधा)

वामन

ग्रंथ — द्वारकाविजय ध्यानमाला

विश्वनाथ

वि. माहिती — मानभाव

ग्रंथ — ज्ञानप्रमोघ (र श १७५३ प्रज्जरति)

विष्णुदास (नामा ?)

ग्रंथ — लहुकुशाख्या भगवद्गीताई सीतास्वयंवर

शारंगधर

वि माहिती — स्वतः स महामायेचा उपर ' म्हणवितात

ग्रंथ — कालिकापुराण (ओ १७३४)

शहामुनि

वि माहिती — गुरु मुनि

ग्रंथ — सिद्धान्तबोध (र श १७०० चावळ्या ग्रामाकडे पठारीमठण.

लेखक शहामुनशिष्य भगवत नारायण पांडरकामा, वास्तव्य पाडळ्या घायगुडे)

शातचनवसर

ग्रंथ — शातकर्गहस्तका (हा ग्रंथ चनवसर गर्भात बोलला होता, त्याचा टीका)

शिवदास

वि. माहिती—थ्रीज्ञानेश्वरांनी मार्ग द'खविला, व हे च आपले गुरु म्हणून हे वर्णन करितात राहणार शिंगणापूर. पिल्याचें नाव कौण्डिन्य. शिष्य गोविंद शैवमार्गा (शुक १७०४)

ग्रंथः— सोमवारव्रतकथा (र. श. १७०४ शुभकृत्), शिवगाथा.

शिवलिंग

वि. माहिती—गुरु निरंजन (काशीराजशिष्य).

ग्रंथः— वृक्षगाणें

शुकदेव

ग्रंथः— स्वमतकोपाख्यान.

शेखमहंमद

वि. माहितीः—चाभारगोदे तालुक्यातील ८ कोसावरुंल रुई पाहिरें' हें मूळ गाव वृत्ति मुलाण. उपरति १६ वे वर्षी मठ श्रीगोंदे येथें गुरु चंद्र अथवा चागबोधले स्नेही तुकोरा देहुबर, जयरामस्वामि वडगाव. कर हे पूर्ण अद्वैतवादी निर्गुणोपसक श्रीगोंदात याचे समकालीन प्रदादयाचा (गृहस्थाश्रमी), दाउठरावा, बोधठरावा, शेरा महंमद, हे गृहस्थाश्रमी होते. पुण्यतीर्थ—फाल्गुन शु॥ ९ याच्रावडल त्या प्रांती खालील म्हणी आहेत.—ज्ञान्यान्ना, एका, नष्ट्याचा तुला, कवीराचा शेका तिकडे भजन असें आहेः—चागबोधले—शेखमहंमद—तुकाराम

ग्रंथः— योगसंग्राम (पाचिव १६१८ पौर्णिमा अधिक अथवा सोमवार).

श्याम

ग्रंथः— वसुवाहनख्यान.

दशमा

टीप.— हे य इनाम एक म्हाय है

अर्थ:— दसम जाखान.

सच्चिदानंद

वि. माहिती:—सदानंदसिंह सच्चिदानंद.

अर्थ:— अनुभवसार (४ प्रकरणे)

सदाशिवनाईक जोश

वि. माहिती:—राहणार औरंगाबाद, शक १२८५ चे पूर्वी.

अर्थ — नरहरिवोव.

साम्राज्यवापन

સંતરાજ

ગ્રંથ:—ચિંતાનિવારણ.

સ્વરૂપાનંદ

વિ. માહિતી:—શુભ સાચ્ચિદ્રાંદ. ચાંચે એક અનુષ્ટુપ ચ્ચક્ષીત ટેવિખ્યાસારસે
બાદે. તે બાદે:—વાસુદેવેન ચચિતમ્ વાસદવ વિશ્વદયે । લિલિતે
વાસુદેવેન લલિત્ત્રાનંદસૂત્રા ॥ ચાચ્ચસ્ત ચાચે પૂર્વેચ નોચ વાસુદેવ
હોતેસ દિવતે.

ગ્રંથ:— (ઉત્તર-) મીનાકાર, હરિશ્ચંદ.

હરિરાજ

વિ. માહિતી:—ભાટનાંચ કોટે. વૃત્તે બે ત્રી. મોદાલીયે ' તિગજ ' ચ્ચરચે;
પિલાચં નાચ મ તિજ.

ગ્રંથ:— મરુનામુરાટગન, રાચાવળે .

હરિહરરાય

ગ્રંથ:— હરિગીતા.

संतग्रंथसूचि

अस्तरणं
 अग्रस्तोत्र
 अग्रगण्यिणी
 अजामेढाख्यान
 अत्रिपंचक
 अद्गजद
 'अद्यापि' ज्ञानबोध
 अद्वैतानुरूपण
 अद्गजप्रकाश
 अद्वैतसरणी
 अनुगीता
 अनुगीता

एतादृश
 मुकुंद
 भनाम
 बावन
 दामोदर
 सोद्विरोध
 तन्मयानंद
 श्रीशानेश्वर
 मृगजय
 सिद्धेश्वर
 दामोदर
 माधव

अत्राणांशेन

अनुमंरत्नाकर

अनुमंघरामायण

अनुमंघरतक

अनुमंघसार

अनुमंघसार

अनुमंघसार

अनुमंघसार

अनुमंघसिद्धि (ले. ग. १६८६)

अनुमंघानंद

अनुमंघाभूत (निदानंददीपिका) र. ग. १६५७ शिवकल्याण

अनुमंघाभूत

भनाम

रत्नाकर

कान्हा (हरिदास)

उ. विद्मन

दामादुदास

सच्चिदानंद

मेरु

मुमुक्षु

एकनय

एकनय

निजान (रघुनाथ)

सो.	अनुभवामृत (सम्कृत)	प्रह्लाददास	म. क.
ठा.	अनुभवामृत	श्रीज्ञानेश्वर	सां.
त.	अनुभवामृत (गय)	चंरेश्वरदास	का. स.
सं.	अनुभवामृत	मृयुञ्जय	छा.
का. प.	अनुभूतिरेण (म. ३२५ टीका ४८३)	वामन	दे.
का. सं.	अनुभूतिरेण (टीका १५५)	वामन (मा)	का. स.
ठा.	अनुभूतिरेण	मैरोपत	भा.
बां.	अनंतमृत	नामा (१)	चा.
बो	अनंतमृत	त्रि. नामा	छा.
ग. रा.	अनंतमृत	भिम (सद्यस्तुन)	का. स.
ठा	अनंतमृत	मैरोपत	भा.
भा.	अनंतमृत	मंदिपति	चा.
त.	अनंतमृत	मैरोपत	का. स.
त.	अनंतमृत	भ्रंजानेश्वर	गं.
त.	अनंतमृत	मंदिपति	मा.
त.	अनंतमृत	विंदरसस्वामी	न. को.
त.	अनंतमृत	भारतमृत	

म. क.	अपरोक्षानुभूति	जयरामस्वामी
सां.	अपरोक्षानुभूति (अपूर्ण प्र. ४)	मुक्तेश्वर
का. स.	अपरोक्षानुभूति (स. श्लो.)	वामन
छा.	अपरोक्षानुभूति	गिरिधर
दे.	अपरोक्षानुभूति	इयबक
का. स.	अपरोक्षानुभूति	विश्वनाथ (कृष्णदास)
भा.	अपरोक्षानुभूति	नरहरिदास
चा.	अमरनाथसंघाद	श्रीगेरक्ष
छा.	अमृतमयन	मैरोपत
का. स.	अमृतमयन	मृयुञ्जय
गं.	अमृतमयन	मैरोपत
मा.	अमृतमयन	भ्रंजानेश्वर
न. को.	अमृतमयन	पादोम
	अमृतमयन	रसादेव

छा.	अर्जुनक्षेत्रे	एकनय	का. द. घ.	अथपाटी दशक	आर्जुनक्षेत्रे
का. मं.	अर्जुनक्षेत्रे	मुकुन्द		अथपाटी दशक	मोरोपत
का. घं.	अर्जुनक्षेत्रे	अथपाटी	दे.	अथपाटी दशक	माधव
चो.	अर्जुनक्षेत्रे	अथपाटी	छा.	अथपाटी दशक	दृष्टदश (मु.)
भा.	अर्जुनक्षेत्रे	अथपाटी	छा.	अथपाटी दशक	श्रीधर
का. रं.	अर्जुनक्षेत्रे	अथपाटी	दे.	अथपाटी दशक	जगदीश्वरनम
छा.	अर्जुनक्षेत्रे	अथपाटी	दे.	अथपाटी दशक	द्वितीय
तं.	अर्जुनक्षेत्रे	अथपाटी	भा.	अथपाटी दशक	नारायण
पं. मं.	अर्जुनक्षेत्रे	अथपाटी	चं.	अथपाटी दशक	नामापाठक
नं.	अर्जुनक्षेत्रे	अथपाटी	दे.	अथपाटी दशक	विष्णुनाथ
दे. मं.	अर्जुनक्षेत्रे	अथपाटी	छा.	अथपाटी दशक	शिवकृष्ण
शं.	अर्जुनक्षेत्रे	अथपाटी	दे.	अथपाटी दशक	मान
का. रं.	अर्जुनक्षेत्रे	अथपाटी	छा.	अथपाटी दशक	गिरिधर
नं.	अर्जुनक्षेत्रे	अथपाटी	दे.	अथपाटी दशक	एकनाथ
भा.	अर्जुनक्षेत्रे	अथपाटी	त.	अथपाटी दशक	शिवरामस्वामि
छा.	अर्जुनक्षेत्रे	अथपाटी	दे.	अथपाटी दशक	रामदास
			छा.	अथपाटी दशक	बोलेना

का. सं.	अदिमह दयान	अर्जत	ये. म.	आगमनिगम	शसैपंत
भा.	अदिमह स्यान	धीधर	भा.	आगमनिगम	मेनानाय
का. नं.	अदिरुयोद्धार	अनत	अ. बो.	आगमसार	हंसराम
भा.	अदिरुयोद्धार	प्ररुदशबाध	चौ.	आत्मचरित्र	मुकुंद
छा.	अदिरुयोद्धार	मोरोपंत	का. सं.	आत्मनिरूपण	हरि
का. नं.	अदिरुयोद्धार	वामन	दे.	आत्मयोध	अमृतेश्वर
छा.	अदिरुयोद्धार	मोरोपंत	छा.	आत्मयोध (र. घ. १७१२)	कोङ्क
छा.	अश्वयथोप (र. घ. १६७१)	सोदितवा	त.	आत्मयोधटोका	जगन्नाथ
दे.	अक्षरपरसंज्ञा	रामदास	नं.	आत्मयोध	शिवराम
दे.	अक्षरमालिका	आत्मराम	चौ.	आत्मयोध (विज)	माण्ड
का. इ. घं.	अंशानुति	नेत्रि (वृष्णदास)	चौ.	आत्मविद्यापिलास	माधवसुत
चौ.	अंकुशारण	गुरुद	दे.	आत्मशोध	गुंशिराम
चौ.	अंगददासई	गुरुद	छा.	आत्मसारप्रकाश	सदानंद
दे.	अंतर्भाष	रामदास	दे.	आत्मसाक्षात्कार	भेद
छा.	अंतरीय लगन	मोरोपंत	भा.	आत्मविधु	तुकावित्र
भा.	अथास्तय	सत्ताजी देवपुत्र		आत्मसुख	कोंट
भा.	शरिकाजवन	रूपर	दे.	आत्महित	आचाराम

दे.	आत्मनानुभव	गिरिधर
तं.	आत्मनानुभव	परमार्थनंदचैतन्य
छा.	आत्माराम	रामदास
मु. मं.	आदिपुराण	महचंद्र
छा.	आद्याचार्यमायण	मोरोपंत
बां.	आनंदमस्तार (१ श. १६११)	राधानंद
बां.	आनंदयोग्य	राधानंद
बां.	आनंदस्तार	सदानंद
का. सं.	आनंदलक्ष्मी	एकनाथ
बां.	आरति कीर्तनरंगाची	तुकावित्र
बां.	आरति (रुष्णाची)	यदुमानिक
दे.	आरोग्ययोग्य	ओझारनागेरा
छा.	आर्योक्तिकावल	मोरोपंत
बां.	आर्याटीका	वामन
बां.	आर्याटीका	नरहरी
बां.	आर्याटीका (२, श. १६५२)	नागेरा
का. सं.	आर्यटीका	हरिदास

ना.	आर्यानुष्टुभ्य हरिहरप्रार्थनां मोरोपंत	
छा.	आर्याभारत	मोरोपंत
छा.	आशसादक	मोरोपंत
दे.	औपधे ओवीबन्ध	मोरोपंत
छा.	आर्यमुक्तामाला	मोरोपंत
मा.	इंद्रजाल (हि.)	नानिनाथ
छा.	इष्टकाप्रार्थना	मोरोपंत
का. सं.	उत्तरलवणम	वामन
दे.	उत्तरकांड	जगन्नाथ
छा. म.	उत्तरगीता	श्रीशानेश्वर
छा.	उत्तरगीता	श्रीभित्तिसिनाथ
का. सं.	उत्तरार्थ ता	व्यक्तेरा
छा.	उत्तरपंचविशी	श्रीशानेश्वर
छा.	उत्तरपंचविशी (?)	बाणदेव
त.	उत्तरपत्रिका (?)	श्रीशानेश्वर
दे.	उत्तरसाह	रामदास
भा.	उत्तरपंचविशीकाद	गार्ग्यपंचाथ

क. घ. करुणामन्यार (२, घ १९०८) देवरास
 क. च. करुणानुन
 दे. करुणाराम
 दे. करुणारुद्र
 ए. करुणातक
 दे. करुणाष्टक
 न. करुणाष्टक
 क. घ. करुणाष्टक
 त. कलिविज्ञेयन
 दे. करुणानमन
 बा. करुणानप्रेक्षा
 बा. करुणागतिप्रका
 ए. करुणानाथन
 का. घ. करुणाग
 ए. करुणियरानाथन
 भा. करुणैर्जन
 का. घ. भ. करुणाएयन

का. छे. कात्यायनीव्रत
 का. इ. ग. कात्यायनीव्रत
 ए. कात्यायनीव्रत
 बा. कामायाईची आरति
 बा. कामिनीसंग
 त. कायाजीवलम (२, ग. १६२२) शसशुशस
 ये. म. कार्त्तिकमाहात्म्य
 बा. कार्त्तिकमाहात्म्य
 छ. कालभैरवस्तुति
 त. कालदात
 बा. कालिकापुराण
 उ. कालियामर्दन
 छ. कालियामर्दन
 मु. कालियामर्दन
 घ. स. कालियामर्दन
 भा. काचिरीमाहात्म्य (२, ग. १९९९) रंगनाथ (काचिरीतउत्थ)

नामन

व मन

नारद

वि. नामा

लक्ष्मी

रामानंद

हारे

मोरोपत

अज्ञानसिद्ध (नागेश)

देवेदकीर्ति

अनंतगुल

एकनाथ

तुकाचिप्र

यशवंत

धामन

५.	केशवचैतन्यकथा	निरजन
६.	केकेयीआदि	जगजीवन
भा.	वैराग्योपनिषत्	रघुनाथ (श्यामपुंजर)
चा.	कोल्हाटखेळ	भंतु (अनंत सोनार)
का सं.	कोल्हापूरवर्णन	राम
दे	फौल	वेणास्वामि
छा	कौसल्याखंवर	एकनाथ
का. सं.	कंठवध	वामन
का. सं.	कंसवध	वामन
दे.	द्युतनिर्वाह	रामदास
का. सं.	दृष्टान्तरिच	आनंदतनय
भा.	दृष्टान्तरिच	दृष्टानंद
का सं.	दृष्टान्तरिच	राघव
द.	दृष्टान्तम	दृष्टान्तास (गोविंद)
छा.	दृष्टान्तम	जनाबाई
का. सं.	दृष्टान्तम	देवनाथ
छा.	दृष्टान्तम	नामदेव

६.	फादीखंड	निरिर
भा.	फादीखंड	श्रीधर
छा.	फादीखंड	शिवदास योग्या
छा.	फादीप्रार्थना	मोरोपत
दे.	फादीयात्राकथन	निरिर
छा.	फादीरामायण	मोरोपत
छा.	फादीस्तुते	मोरोपत
	फादीस्थप्रार्थना (पं.)	मोरोपत
तं.	फादीकथ (१. श. ११२४)	दासानुदास
चा.	निमयागार	श्रीगोरक्ष
भा.	निमिन् रामायण	कादि
का. सं.	पुंरगद्वरण	रविनाथ
छ.	पुंरगद्वरण	मोरोपत
का. सं.	कुंजनीहोर	लमृदास
चा.	कुंजनिर्माण (१. श. ११७४)	रामचंद्र
तं.	कुंजनीहोर	राघव
छा.	कुंजनीहोर	मोरोपत

फ सं	कुल्याहन्म	धामन	कृष्णानुति	का. घ.	मे रोपंत
भा	कृष्णतन्मायया	ध्री २२	कृष्णस्तोम क. १		देवनाथ
उ	कृष्णतन्मोदत	रमानन्ददास	कृष्णमाहस्य		मोरोपंत
त	कृष्णदर्शनविलास	गुरुसव	कृष्णास्तन		मोरोपंत
वा सं.	कृष्णराग	रामा भज	क्रमसार		आत्माराम
ए	कृष्णदानयत	एकनाथ	सुपरंगदजारा दि.		नाथस्वामि
का सं	कृष्णराग (६) १ क	रागुरराय	खुल्लपुला		भैमा
बा. मे	कृष्णगुण क १	अमतराय	खंडेराय आवि		जगजीवन प्रभु
उ.	कृष्णप्रार्थना	मोरोपंत	ख्याल		रामदास
भा	कृष्णमुक्त	वि. नामा	गजगोरीमत		अनंत
वा सं.	कृष्णला क. ७ व दि १ भे. ४ अमतराय	वि. नामा	गजगोरीप्रत		अनंततून (विश्व)
उ	कृष्णली १	सांभामाळी	गजगोरीव्रत		यशस्विम
भा	कृष्णलामून	धोभर	गजगोरीप्रत		राम
का सं	कृष्णली १ गून	धोभरचिहर	गजगोरीजन		बरदाभ
वा सं	कृष्णली १ गून	मदेवति	गजगोरीव्रत		विठ्ठल
वा सं	कृष्णली १ गून	मदेवति	गजगोरीप्रत		विठ्ठलनाथ
भा. सं.	कृष्णवर्णन क. ५ व दि. २	आनुराग	गजगोरीप्रत		बालकृतम
जा.	कृष्णविनाय	मोरोपंत	गजगोरी घोवसा		

म. क.	गणमुगचरित्र	नैश्वर्यश्रम	का. सं.	गणेशोदा	आनंदरत्नव
तं.	गजेंद्रमोक्ष	एस्नाथ	दे.	गणेशगर्गता	अनूतेश्वर
न. स.	गजदनाथ	कचेश्वर	पु.	गणेशगर्गता	गणदाशम
त.	गजेंद्रमोक्ष	देवदास (रामदास)	चां.	गणेशगर्गता (र. न. १६१४३निहा पंडरापुरी) निरंजन	
म. क.	गजेंद्रमोक्ष	सारथण	छा.	गणेशगर्गता (र. स. १५६१ प्रमाथी) निरंजन*	
म. स.	गजदनेध (अपूणे)	गारव	चां.	गणेशपुराण	वडाळ
म. स.	गजदनेध	मुक्तेश्वर	भा.	गणेशपुराण	मदिरति
छा.	गजेंद्रमोक्ष	रघुनाथ	तं.	गणेशपुराण	गारव
का. सं.	गजेंद्रमोक्ष	ईगनाथ	दे.	गणेशरामस्तोत्र	गिरिधर
दे.	गजेंद्रमोक्ष	रामदास	भा.	गणेशलीलासूत्र	विनायक
का. म.	गजेंद्रमोक्ष	दाशन	छा.	गणेशरिहास	एस्नाथ
का. स.	गणपतिजन्म	अक्कुरगुरू	म.	गणेशाष्टक	दण्डमुनी
छा.	गणपतिप्रार्थना	मोरोपंत	भा.	गणेशाष्टक	एस्मन
या. सं.	गणपतीर्जन	अमतराय		गणेशस्तवन	रामनारायण
छा.	गणपतिर्जन	गो. नंदन			
चां.	गणपतिस्तोत्र	विश्वनाथ			
कां. सं.	गणपतिसंवर	मास्कर			

* हा प्रथम निरंजनसुत याज्ञिकाचा आहे. य वरील निरंजनाचा माहि. ब्रह्मव्यचे विवे भगर गुरु कोणी भिम अथवील,

उ.	गन्धराय दण	मोरोपंत	स ग.	गकट सुथान	अनंत
छा.	गदा गरुति	मोरोपंत	भा.	गदडाखान	देवीदास
भा	गदराज	भाष्ममुनि	म सा.	अंधराज	दासोपंत
भा.	गय गु गदराज	श्रीर	छा.	गयिनीरहस्य	श्रीरामेश्वर
का. से.	गयग राट गन	पुनदन	छा.	गिन्निमास	मोरोपंत
का. इ. से.	गभैर्गोना	अपतिदास	छा.	गीतगोविंद	चेटोहरदेव
म क.	गभैर्गोना	आनंदतनय	भा	गीतग विंद	दुर्जानगनाथ
भा.	गर्भगिना (१ श. १६२३)	देवदत्तग	ना	गीतगोपिंद	यदुमानिक
ए से.	गदगोविंदार (वा ६४)	अनंतरामदासी	ये. म.	गीतस्तोत्र	दासोपंत
का से.	गदगोविंदार (तो ६५)	अनंत बडे	ये म	गीत, चरित्र	निबसम
का से.	गदगोविंदार	मुक्तेश्वर	ये म.	गीतप्रबधस्तोत्र	द सोपंत
का से.	गदगोविंदार (१ श १६६०)	कवि कैकर	दे	गीतामहिमा	एकनाथ
म क.	गदगोविंदार	रमनाथ	तो.	गीतामाहात्म्य	वि नामा
रो	गकटचुमंतभेट	वि नामा	छा	गीतामुष्णमाला	मोरोपंत

* अनंताचा गदग विंदार छापलेला असा एकत्र ५९ श्लोकांचा आहे. नाट्यगदासी व आदिन.

भा.	गीतार्थसार	एकनाथ	दे.	गुरुदीक्षा	गिरिधर
बां.	गीताम्नार	श्रीज्ञानेश्वर	दे.	गुरुदेवचनमन	गिरिधर
बां.	गीतासार	वर्णेनंद	बां.	गुरुपट	श्रीशं नेश्वर
बां.	गिरिमाहात्म्य	श्रीधर	बां.	गुरुपरंपरा	रत्नाकर
बां.	गुरासमरू	श्रीज्ञानेश्वर	भा.	गुरुषोपपंचक	मुकुंद
बां.	गुरुकिछो (र. श. १६५८)	गोविंद नरहरी	तं.	गुरुगोच	गुरुदास
बां.	गुरुगीता (र. श. १६२३)	केशवनाथ	दे.	गुरुमार्ग	गिरिधर
म. क.	गुरुगीता	रत्नाथ	द	गुरुत्वर	गिरिधर
भा.	गुरुगीता	रत्नाथदीक्ष	भा.	गुरुगीता	मृ. युंजय
दे.	गुरुगीता	विद्वल	गो.	गुरुगुळो (र. श. १५५८ धाता)	माकाभदास
दे.	गुरुगीता	रमदास	द.	गुरुयाक्यमाला	गिरिधर
दे.	गुरुगीतार्थ	गिरिधर	त.	गुरुशतक	नारोपाढत
छा.	गुरुचरित	प. गंगाधर	का. सं.	गुरुशिवसंवाद	उ. चिदचन
का. प.	गुरुचरित	पद्मराज	त.	गुरुशिष्यसंचाद	वरदनांगदा
भा.	गुरुचरित्र (र. श. १७३०)	दत्त	छा.	गुरुस्तव	मोगपंत
भा.	गुरुचरित्रलीला (र. श. १६६०)	चरदमुत	छा.	गुरुस्तुति	मोरोपंत
का. सं.	गुरुचरितसार	पद्मराज (छास्वर्तिग०)	म. क.	गुरुस्तुति	बनजी

का. सं.	शुद्धं तुति	देवनाथ	छा.	गोपीगे देवा	मोरोपंन
भा.	शुद्धं तुति	मुकुंद	का. स.	गोपाचंद्राख्यान	चित्तानुशी
दे.	शुद्धं तुति	सुश	नो.	गोपीचंद्राख्यान हि. दो.	५० जगदीश
छा.	गुल्लुतिमुनाजति	मोरोपंत	मु.	गोपीचंद्राख्यान	देवदत्त (रामदासी)
भा.	शुद्धं तुति	दामोदर	चो.	गोपीचंद्राख्यान	र कमुतामज
दे.	शुर्पाहा	गिरिधर	चो.	गोपीचंद्राख्यान	विश्वभरनाथ
भा.	गुलाहाजी	पद्मदरवावा	का. स.	गोपीचंद्राख्यान	सखीवा
भा.	शुद्धं पंचक	एकनय	छा.	गोपीचंद्राख्यान	मोरोपंन
दे.	गूहकारख्यान	जग जीवनप्रभु	भा.	गोपीचंद्राख्यान (हिंदी)	गोविंदमुत
दे	गोर्कणमाहात्म्य	चंद्रमज	चो.	गोमाउन्नरित्र	पायुमुत
का. स.	गोचरण	अमतराय	छा.	गोरसईदा	आनंदतनय
छा.	गोदावरीस्तव	मोरोपंत	का. स.	गोरसविक्रम	वामन
का. स.	गोपट्टी	निरंजन	का. स.	गोरसहरण	वमन
नो.	गोपालचैतन्याष्टक	अभ्युन	चो.	गोरसकृत्य (भं.)	गोपक्षनाथ
का. स.	गोपीकृष्णहारा	लोकनाथ	न.	गोरक्षगीता (रा)	गोरक्षनाथ
का. सं.	गोपीमीन	वामन	चो.	गोरक्षशातक (स)	गोरक्षनाथ
का. र. स.	गोपीमीन	अनंद	नो.	गोरक्षसहस्रनाम (सं.)	गोरक्षनाथ

का. सं. गोराकुमारचरित्र
नं. गोप-गोखाराज
दे. गोन्नाचर
छा. गंग प्रनिनिषितीयेकौर्त्तन
का. इ. छं. गगालमात्र
छा. गंगाप्रभंता
छं. गंगारागमण
का. सं. गगालहरी
छा. गगाइकिली
छा. गगाइर्जन
छा. गंगाविहसिः
म. क. गगाटक
वा. गंगाएक
छा. गगास्तुनि
का. सं. गडिछाएन
दे. प्रंथराजभावाथं
६. प्रंथभावाथं

उ. विदुल
एकताय
रामदेस
मोरोपंत
नरहरी
मोरोपंत
मोरोपंत
वामन
मोरोपंत
महरी
मोरोपंत
मो नदन
मचमुरी
मोरोपंत
शिवराममन्नामी
गिरिधर
गिरिधर

श्रे. म.
दे.
मु.
छा.
वा.
तं.
वा.
दे.
दे
भा.
का. सं.
छा.
म. क.
छा.
का सं
त.
के. म.
ग्रंथसंग्रह
ग्रंथान्वय
घाईयाळे
घनाक्षररामायण
चक्रव्यूह
चक्रव्यूह
चक्रव्यूह
चतुर्थयोगमान
चतुःसमासी
चमत्कारी (गी. रत्ना)
चरमगुरुमजिरी
चयक
चागदेवचरित
चापदेवपामछो
चित्तनेतारण
चित्रवीप
चित्रदीप (ले. स. ११९९)

दासोपत
गिरिधर
ग्रवरमा. १३
मोरोपंत
अनंत
श्रीधर
वि. नामा
रामदास
रामदास
रमावल्गभ
वामन
मोरोपंत
क्षामजी
श्रीक्षानेश्वर
सतराज
राधा
रामकृष्णयति

बा.	गिद्धरत्न	निर्जनमाधव	ग.	चेंडुफळी (ले. श. १७१६)	कृष्णमुनी
भा.	निर्जनमाला	नारायण	नी.	चेंडुफळी (र. श. १६७६ सुमार)	मुरारी
स. गे.	निसुमा	शामन	नी.	चेंडुफळी (ले. श. १७४३)	यशवत
छा	निसुधानन्ददहरी (र. श. १५३० कालक)	रंगनाथ	मु	चैतन्यचंद्रिका	शिवराम
त.	चिदानंदमिधूतकस्तोत्र (र. श. १६२३ गार)	भगवत	छा.	चैतन्यविजयसंग्रह (र. श. १७०७)	निरंजनबुवा
ती.	चिरंगरत्नयौते	देवनाथ	भा.	चैतरानवरिद्र	आयद
बो.	चित्रंगपाटु	प्रियापुन	म. क.	चैतेश्वरकथा	चैतेश्वर वल्लभ
छा	चिद्रंगेशराम वण (पालकीट)	बनाजी	नी.	चंद्रहासकथा	नाम पाठक
का. सं.	चिरंजामद	एकनाथ	नी.	चंद्रहास अ.	वि. नामा
छा.	चित्याचरित्र अ. १४	दत्त	श. सं.	चद्रावलि	अनंतकंदी
भा.	चिहरी	वामन	का. सं.	चंद्रावलि	अमुनराय
भा	मुहालाभान श. १३	पेदराग	का. सं. म.	चद्रावलि	पुंड्रिकुमार
छा	चेंडुफळी*	अनंतकंदी	का. सं.	चद्रावलि	मोगेश्वर
छा	चेंडुफळी	अनंतकंदी	का. सं.	चद्रावलि	मयेश
		अनंतकंदी	का. सं.	चद्रावलि	नामश
			छा.	छा. सं.	अनंतकंदी
					मोरोपंत

* छ. भागे हा प्रप "अनंतकंदी" व "अनंतरामन" या दोर्पचाहि देतात,

चेंडुफळी (ले. श. १७१६) कृष्णमुनी
 चेंडुफळी (र. श. १६७६ सुमार) मुरारी
 चेंडुफळी (ले. श. १७४३) यशवत
 चैतन्यचंद्रिका शिवराम
 चैतन्यविजयसंग्रह (र. श. १७०७) निरंजनबुवा
 चैतरानवरिद्र आयद
 चैतेश्वरकथा चैतेश्वर वल्लभ
 चंद्रहासकथा नाम पाठक
 चंद्रहास अ. वि. नामा
 चद्रावलि अनंतकंदी
 चंद्रावलि अमुनराय
 चद्रावलि पुंड्रिकुमार
 चद्रावलि मोगेश्वर
 चद्रावलि मयेश
 चद्रावलि नामश
 छा. सं. अनंतकंदी
 छा. मोरोपंत

छत्तांसरोकी गीता

छा.

छेकाप-द्विति

हरिदुत

रामजीशी

छा स.

छेदामिबिरी

रामजीशी

चा.

छंदोरत्नाकर

मुहुंद

का. सं.

जगदबार्जन

अमृतदास

दे.

जटापुआस्यान

अमृतवन

का. सं.

जटापुद्विति

वामन

वां.

जनकयोगिनीसंवाद

सदानंद

जल(न) जसवतचरित्र

रघुनाथदास

दे.

जनदरभाय

गिरिधर

का. सं.

जलश्रीवा

वामन

दे.

जयद्रथवाध

जगजीवनप्रभु

का सं.

जयद्रथवध

वामन

का. द. घ

जगदशविद्वन

मुक्तेश्वर

वां.

जयबोध

अयराज

वा.

जातरत्नाकर

रत्नाकर

दे.

जालंधरास्यान

जगजीवनप्रभु

३

का. सं.

जांबूआस्यान

दे.

जांबूआस्यान

म. घ.

जांबूआबार्जन

दे.

जांबूमुक्ति (गीताप्रभाकर)

दे.

जांबूमुक्तिवाक्य (गय)

दे.

जुनाट पुरर

वां.

जिटगोरक्षण

भां.

दगपुराण

वां.

डंगरुथा

दे.

डफगाणी

वां.

डफगाण

दां.

दुंभीताबाध

दे.

तत्त्वज्ञाडा

दे.

तत्त्वज्ञाडा (गय)

का. सं.

तत्त्वज्ञा

त.

तत्त्वज्ञ

मा.

तत्त्वप्रकाश

श्रीधर

जगजीवनप्रभु

अमृतदास

जांबूमुक्त

जांबूमुक्त

रामदास

मुक्त (वनंतमुल)

पांडीया

सजीवन

रामदास

शिवकिंग

भोरपत

अमृतेश्वर

दसदास

वामन

मेरु

रामदास (गोविंद)

तत्त्वबोधिनी	अमृतेश्वर	छा	तीर्थशामाञ्ज	मोरोपंत
तत्त्वबोध (र श १५८२)	नागल	छा	तीर्थोर्वि	नामदेव
तत्त्वबोध	रामदास	का	नुष्टांदान	रामरसज
तत्त्वबोध	भट्टभाष	का	नुष्टाप्रमचरित्र	खडेराय
तत्त्वबोध	रामपुष्प	का	नुष्टाप्रमस्तुति	वामन
तत्त्वबोध	कृष्णदयार्जव	का	नुष्टाप्रमस्तुति	मोरोपंत
तत्त्वबोध	अनंतगुप्त (विद्वत्)	छा	नुराजास्तवराज (र श १७१७)	अमृत (चिन्मय)
तत्त्वबोध	आनंदतनय	भा.	नुराजास्तव	मारोपंत
तत्त्वबोध	मुकुंद	छा.	नुराजी-आनया	वि नामा
तत्त्वबोध	मुकुंद	छा	नुळशीची व्यासति	तानाजी
तत्त्वबोध (र श १६२८)	टुडनाव	बा	नुळशी-आनया	मुकुंधर
तत्त्वबोध	गुरुदास	बा	नुळशी-आनया	महिषते
तत्त्वबोध	परमानंदनेत य	बा	नुळशी-आनया	विद्वत्
तत्त्वबोध	जगदी कधीर	बा	नुळशी-आनया	मारोपंत
तत्त्वबोध	शनाकर	छा.	नुळशी-आनया	मोरोपंत
तत्त्वबोध	गोपाळ	छा.	नुळशी-आनया	मोरोपंत
तत्त्वबोध (ले. श १७५९)	दामोदरास	छा.	नुळशी-आनया	इयंतक
तत्त्वबोध	दामोदरास	छा.	नुळशी-आनया	इयंतक

का. स.	इयवकाष्ठक	गोसाक्षीवदन	ये. म	दत्तात्रेयद्वादशनाम	दासोपंत
भा	उषवकमाह रम्प	कृष्णकवि	वे. म	दत्तात्रेयमाहात्म्य	दासोपंत
वां	उयंबकरायाची आरति	गोसावीनदन	ये. म	दत्तात्रेयशतनाम	दासोपंत
वां	त्रिमलाची आरति	गोविंदलुत	वे. म	दत्तात्रेयपोडशनाम	दासोपंत
वां.	त्रिलोचन परिचरं (वि.)	दास सनत	ये. म.	दत्तात्रेयसहस्रनाम	दासोपंत
छा.	त्रि.सप्तमप्रमाण	मोरोपंत	का. स	दत्तात्रेयस्तव	वामन
वां.	त्यागराजपुराण	माधवमुत	का. स.	दत्तात्रेयाटक	नारायण
भा.	रसिताष्ट्यान	डुठसागर	छा.	दशकनिर्घोर (र. श. १५५५ श्रीमुख) शतवत्तम	
छा.	दत्तवीर्य (साक्या)	मोरोपंत	का. स	दशनामटीका (ले. श. १६९९) त्रि. अपभ्रूत	
दे.	दत्तजननोरसाह	कृष्णद्वयार्णव	छा.	दशमस्कयसुहृदयार्थगीतिः (स.)	मोरोपंत
वां.	दत्तजनम	मुकुंद	छा.	दामरासायण	मोरोपंत
भा	दत्तपठ	पद्मनाथ	वां	दशरथशाप	मुद्रन
वां.	दत्तस्तुति	जनादेन	वां.	दशावतार	श्याममुत
वां	दत्तस्तात्र	मुकुंद	छा.	दशावतार	मुकाराम
वे. म.	दत्तात्रेयनामावलि	दासोपंत	वां.	दशावतारचरित्र	वामन
	दत्तानयजनम	महिषति	वे. म.	दशोपनिषद् (सं.)	दासोपंत
वे. म.	दत्तात्रेयदशनाम	दासोपंत	वां.	दृळणाच्या ओघी	रत्नाकर

का. इ. सं. देशीस्तुति	कुण्डकेशव	चां.	द्रौपदीस्वयंवर	यशवंतस्तुति
छा. दोहारामायण	मोरोपत	भा.	द्रौपदीस्वयवर	पांडोबा
छा. रोहोरोठारामायण	मोरोपत	का. सं.	द्रौपदीस्वयवर	पांडुरंग
म. क. दंडकरामायण	मोरोपत	का. सं.	द्वादशमास	अमृतराय
का. सं. द्रौपदीचा धावा	जयरामात्मज	का. सं.	द्वादशविजय	वामन
का. सं. द्रौपदीचा घोवा	उ. चिदम्पन	छा.	द्विचत्वारिंशतिगयात्रा	मोरोपत
वां. द्रौपदीवल्लहरण (र. श. १५१४) अनंतस्तुत	अमृतराय	स. सं.	धनेश्वरचरित्र	मधुमुनि
का. सं. द्रौपदीवल्लहरण	तुकाराम	का. इ. सं.	धन्यरामायण (अनुप.)	मोरोपत
का. सं. द्रौपदीवल्लहरण (र. श. १६१७) नविकेकर	भिछु		धर्मरामायण (अनुप.)	मोरोपत
भा. द्रौपदीवल्लहरण	मुकाराम		ध्यान	गो. नंदन
का. म. द्रौपदीवल्लहरण	भिछु		घोररामायण (अनुप.)	मोरोपत
म. क. द्रौपदीवल्लहरण (र. श. १५३४ परिधावी) यमभुतात्मज	विट्ठल	छा.	दुधचरित्र	मोरोपत
भा. द्रौपदीवल्लहरण	सवाई माझण	का. सं.	धुवचरित्र	अमृतराय
भा. द्रौपदीवल्लहरण	सवाई माझण	चा.	धुवचरित्र	चितोराम
का. सं. द्रौपदीस्वयवर (चां. १०१) अनंत	काति	म. क.	धुवचरित्र	नरहरितनव
वां. द्रौपदीस्वयंवर	जनाबाई	का. सं.	धुवचरित्र	वामनशिष्य
स. द्रौपदीस्वयवर		भा.	धुवालयन	उ. बिड्पन

दे.	धुवारायान	जगज्जीवन्प्रभु	नवरत्नमाला	मत्स्यमलनाथ
का. सं.	ध्यानमाला	वयन	का. म.	आनंदतनय
वा.	नकाची लावणी	वि. नामा	का. इ. स.	उ. विद्युत
तं.	नमन	ध्याज्ञानेश्वर	तं.	गुरदास
वा.	नमन	बागदेव	का. इ. स.	मालो
वा.	नमन	मुष्णाबाई	भा.	आदिनाथ
वा.	नमन	श्रीमोषानेदेव	क. च.	बहिरवनाथ
अ. का	नररोष (गुजराथी)	जगज्जीवन	सा	रत्नाकर
छा.	नरसीमेहतास्तुति	मोरोपंत	तं.	माधवमुन
स. स.	नलदमयातिआस्थान	रघुनाथ	का. स.	महेश्वर
भा.	नलारायान	श्रीवर	वा.	मोविंद
भा.	नलोषायान	श्रीवर	वा.	रक्तसन
	नलोपाख्यान	मुत्तेश्वर	वा.	मुद्रल
भा	नमप्रहलीलामत	दृष्ण (कवि)	छा.	मोरोपंत
छा.	नवदानेकलि	मोरोपंत	वा.	पुरुनथ
छा.	नवनाथमफिसार (इ. द. १७२१) युटिरजमुल मालो		का. सं.	नामन
का. स.	नवरत्नमाला	श्रीपर	वा.	माधवगोपाळ

नामरत्नमाला

ते.	नामरत्नमाला	नामा पाठक
छा.	न मर्यादयन	मोरोपंत
बो.	नामस्तार	एकन्याय
पु. सु.	नममुखा	वामन
बा. सं.	मृदुरिदंभ	वामन
बो.	नामापाठकी	नामा पाठक
	नामामृतस्तोत्र	दासोपंत
भा.	नामामृतहरी	हरिनारायण
छा.	नामार्जुनाभाषण	मोरोपंत
प.	नामावलि	न्यबक बोडे
अ.	नामोदरामायण	मोरोपंत
अ.	नारदानुदय	मोरोपंत
पा.	नारदचरित्र	आत्माराम
उ. सं.	नारदाचो लावणो	आत्माराम
छा. स.	नारदाचो लावणो	घुडिराज
छा. सं.	नारदी	अमृतदास
छा. सं.	नारदीचरित्र	आत्माराम

भा.	नारायणराव पेशवे-निधन	पांडुरंग
	नारायणहृदय	अनम
बो.	नासिकेलाख्यान (र. क. १५९९)	बुकासुंदर
का. सं.	निगमसार (र. श. १५९५)	वामन
	निगममगन	तुकाराम
सो.	निजबोध	त्रिविक्रम बाल
भा.	निजवैभव	रघुनाथ
पं.	निजमुख (र. श. १६३२ विकृति)	भगवंत
बो.	निज्जातमवोध	चिदंबर
म. क.	निजानंदसाधने	रंगनाथ
भा.	नित्यपाठ	तुकाराम
छा.	नित्यानंदशेषिका (र. श. १५५७)	(अजुभवासुतरीका) शिवकल्याण
दे.	निर्गुणध्यान	रामदास
मु.	निर्गुणभूषणो	माधोनेंद
बो.	निर्णयरत्नकार	रत्नाकर
बो.	निर्याणपंचक	नारायण

दे.	निर्घोषपक्षिका	गिरिधर	चा.	निःसंदेह रत्नाकर	रत्नाकर
छा.	निरोधसमाश्रय	मोरोपत	भा	नीतिशृंगारदासक	नुका नागनाथ
ते.	निर्वोष	माथव	का. सं.	नीतिशतक	वामन
बां.	निर्वोषासार (ले. दा १६९१) दयतो शिददास	अनत	भा.	नृसिंहचरित	अवधूतदास
का. सं.	निर्वोषपटक	रामदास	बां.	नीकाक्रीडन	विश्वनाथ
दे.	निर्वाह	जनिज्जनार्दन	का. सं.	नौकाक्रीडा	वामन
दे.	निर्विकल्प	निरंजनप्रभु	म. कं.	नौकातथन	भानंतदत्तब
बां.	निरालंबप्रकारा	भरद्वसिद्ध	भा.	नौकातयन	विह्वल
बां	निरंजनभेदु	दत्त	ध्व.	नौकातयन	नरहरि
सासवहमठ	निरंजनाष्टक	रत्नाकर	का. सं.	नंदिकेश्वरजन्म (र. घ. १७४३) नागेरा कवि	
बां.	निरंजनाष्टक	रत्नाकर	का. १ सं.	नृहरिदर्पण	वामन
बां.	निवृत्तिनामार्थ	रत्नाकर	का. सं.	पतिव्रताख्यान	निरंजन (रघुनाथ)
दे.	निवृत्तिनाम	गिरिधर	छा.	पतिव्रतासकीर्तन	मोरोपत
बां.	निश्चयपचविशी	रत्नाकर	चां.	पृथ	रत्नाकर
बां.	निश्चयपरत्नाकर	रत्नाकर	छा.	पत्रिका	नुकाराम
का. सं.	निष्कलक्षप्रबोध	शेखमहमद	छा.	पत्रिका (७ भोकी)	वामन
भा.	निःसंदेहदिवाकर	शिखराम (मुनीश्वर)	का. सं.	प्रसिद्धोत्तर	दयकटेश

भा.	पाठ्ये	अनंत	चां.	पूतनाशोपण	रत्नाकर
चां.	पितास्तौति	सुहृद	ते.	पूर्णमृत	मेरु
छा.	प्रियरामायण	मोरोपंत	छा.	पूर्णसरी	मोहोरिया
का. म.	प्रियगुया	वामन	दे.	पूर्णरिभ	रामदास
छा.	पौयूरामायण	मोरोपंत	छा.	पूवर्वाभाषण	मोरोपंत
	पुष्करामायण (अनुप.)	मोरोपंत	छा.	पृथुकोपाटयान	मोरोपंत
चां.	पुत्र	मुकुद	दे.	पेटीची कथा	जगजोवन प्रभु
भा.	पुलोसाकथा	पांडोबा	का. सं.	प्रेमघर	वामन
छा.	पुष्पितामरामायण	मोरोपंत	छा.	पंचबागरामायण	मोरोपंत
छा.	पुटलीकप्रार्थना	मोरोपंत	मा.	पंचतंत्र	नामा पाठक
म. क.	पुडलीकचारिन	बोरेश्वरकृष्ण	चां.	पंचतंत्र	निर्मल पाठक
भा.	पुडलीकप्रताप	पांडोबा	मा.	पंचदशीविरह	रामकृष्ण
	पूतरामायण	मोरोपंत	चां.	पंचवटीव्याख्यान	जगन्नाथ
का. स.	पूतनाख्यान	पुडलीक	दे.	पंचमान	रामदास
का. त.	पूतनामोक्ष	वामन	त.	पंचमुद्रा	श्रीशनिभर
का. स.	पूतनावध	धर्मतराय	म. क.	पंचरत्नी	रंगनाथ
का. इ. सं.	पूतनावध	आनंदनय	छां.	पंचशतसामायण	मोरोपंत

नो	पंचसमासी (र श १७४०) जगदीश
दे	पंचसमासी
दे	पञ्चाध्यायी (स)
म	पञ्चाक्षरमाहात्म्य
न	पञ्चीकरण (ले श १६३०) श्रीधर
नो.	पञ्चीकरण
नो	पञ्चीकरण
द	पञ्चीकरण
नो	पञ्चीकरण (र श १७४०) जगदीश
नो.	पञ्चीकरण
ह.	पञ्चीकरण
दे	पञ्चीकरण (अष्टाधरी)
म	पञ्चीकरण
क.	पञ्चीकरण (गद्य)
नो	पञ्चीकरण
नो	पञ्चीकरण
का	पञ्चीकरण
नो.	पञ्चीकरण (ले. श १७४३) लक्ष्मण

दे	पञ्चीकरणप्रमेय (अत्रिग भाषा) अज्ञानसिद्ध नागेश
दे.	पञ्चीकरणयोग
नो	पञ्चीकृतविवेक
न	पञ्चीकृतविवेक (ले श १५७६) गैर्बोनाथ
म	पञ्चोपायान
छ	पट्टीमाहात्म्य
क	पट्टीमाहात्म्य
न	पट्टरीमाहात्म्य
भा	पट्टरीमाहात्म्य
भा	पञ्चाक्षरी
छ.	त्रियरामायण
दे	स्फुटसमास
म	चट्टमोक्षविवरण
क	चम्पुवाङ्मनाख्यान
का	चम्पुवाङ्मनाख्यान
छ	चम्पुवाङ्मनाख्यान
भा	चम्पुवाङ्मनाख्यान
का.	चम्पुवाङ्मनाख्यान

रामदास	पञ्चीकरणप्रमेय (अत्रिग भाषा) अज्ञानसिद्ध नागेश
गरीजमाय	पञ्चीकरणयोग
महालिंगदास	पञ्चीकृतविवेक
श्रीधर	पञ्चीकृतविवेक (ले श १५७६) गैर्बोनाथ
गोराळ	पञ्चोपायान
मदिरपति	पट्टीमाहात्म्य
विठ्ठ	पट्टीमाहात्म्य
विठ्ठ	पट्टरीमाहात्म्य
मोरोपत	पञ्चाक्षरी
रामदास	त्रियरामायण
रगनाथ	स्फुटसमास
अनंत	चट्टमोक्षविवरण
शाम	चम्पुवाङ्मनाख्यान
श्रीधर	चम्पुवाङ्मनाख्यान
चदुर दावाजी	चम्पुवाङ्मनाख्यान

का. सं.	शरिभटचीन	उद्धव विद्वत्	का. सं.	बालचरित्र	भानंदतनव
दे	बहुधा गोसावी	रामदास	चां.	वाघनी छंद	प्राणकवि
चां.	वागलाण साधु	मुकुंद	चां.	विल्लाष्टक	मधुमिनि
त.	वाणासुरवध	माधवसुत	भा. स	विन्दनचरित्र (र. घ. १५९९)	विट्ठल
छा.	बापु गोखले	मगनभाऊ	छा	विदुमाधवस्तुति	मोरोपत
दे.	बारमास	विट्ठल पुरंदर	चां.	शुक्तिरत्नाकर	रत्नाकर
चां.	बारमासी	प्राणगोपाळ	स. स.	बृहदाययति	रंगनाथ
बा	बारामासी	शबक नारिक	छा.	यूहदाययति	रमाकर्म
छा.	बालबोध (र. घ. १४९०)	शबक	छा	बोध	वामन
छा	बालमंत्रारामायण	मोरोपत	चां	बोधकलिका	उद्धव विद्वत्
का स.	बालक्रीडा	अमृतराय	चां.	बोधचोसष्टी	दामोदर
का स.	बालक्रीडा	एकनाथ	ये. म.	बोधपासष्टी	शिराम
	बालक्रीडा (दशमटीका)	एकनाथ	चां.	बोधरहस्य	उद्धव (मुन्हेकर)
भा.	बालक्रीडा	कृष्णदास (गोविंद)	दे.	बोधल्याचें चरित्र	व्यंकटेशमुत
छा.	बालक्रीडा	नामदेव	चां.	बोधधर्मय (र. घ. १६९४)	जगन्नाथ
का. सं.	बालक्रीडा	वामन	भा.	बोधगमन	नारायण
चां.	बालचरित्र	लक्ष्म (कृष्णसुख)	ये. म.	बोधामृत	शिवराम

चा.	बोधायक	नराधन	अलोपदेश	छा.	श्यामपदेश	श्या. वामन
त.	प्रहसकथा	अच्युताथम	अलोपदेश	मा.	अलोपदेश	अलोपदेश
दे.	प्रहसबोध	अलोपदेश	अलोपदेश	मा.	अलोपदेश	अलोपदेश
का. स.	प्रहसबोध	अलोपदेश	अलोपदेश	मा.	अलोपदेश	अलोपदेश
का. द. स.	प्रहसबोध	अलोपदेश	अलोपदेश	मा.	अलोपदेश	अलोपदेश
का. स.	प्रहसबोध	अलोपदेश	अलोपदेश	दे.	अलोपदेश	अलोपदेश
चो.	प्रहसबोध	अलोपदेश	अलोपदेश	मा.	अलोपदेश	अलोपदेश
मा.	प्रहसबोध	अलोपदेश	अलोपदेश	दे.	अलोपदेश	अलोपदेश
का. स.	प्रहसबोध	अलोपदेश	अलोपदेश	छा.	अलोपदेश	अलोपदेश
का. स.	प्रहसबोध	अलोपदेश	अलोपदेश	छा.	अलोपदेश	अलोपदेश
चो.	प्रहसबोध	अलोपदेश	अलोपदेश	छा.	अलोपदेश	अलोपदेश
त.	प्रहसबोध	अलोपदेश	अलोपदेश	छा.	अलोपदेश	अलोपदेश
छा.	प्रहसबोध	अलोपदेश	अलोपदेश	छा.	अलोपदेश	अलोपदेश
चा.	प्रहसबोध	अलोपदेश	अलोपदेश	छा.	अलोपदेश	अलोपदेश
मा.	प्रहसबोध	अलोपदेश	अलोपदेश	छा.	अलोपदेश	अलोपदेश
मे. म.	प्रहसबोध	अलोपदेश	अलोपदेश	छा.	अलोपदेश	अलोपदेश

सं.	अक्षरानाचलि	विवरणमहस	भा.	भगवद्गीता	भाष्य
छा	भक्तिसूत्र (२. श. १५९०)	भेष्ट (रामोदामदास)	का. स.	भगवद्गीता	मुक्तेश्वर
का सं	भक्तिराज	भोक्तेश्वर	त.	भगवद्गीता	मेव
चौ	भक्तिराजकवच	दासोपत	चा.	भगवद्गीता	रत्नाकर
छा.	भक्तविजय (२. श. १६८४)	महिपति	का. इ. स.	भगवद्गीता	रंगनाथ निगडीकर
चौ	भक्तिरहस्य	शिवदिन	का. इ. स.	भगवद्गीता (सप्तश्लोकी)	वामन
चौ	भक्तिज्ञानचैरग्यनिरूपण	अबुदास सन्यासी	छा.	भगवद्गीता (सप्तश्लोकी)	वामन
तं	भगवद्गीता (२. श. १६१४)	अर्युताग्रम	छा.	भगवद्गीता (यथार्थदीपिका)	वामन
का सं.	भगवद्गीता	उद्धवविद्वान	भा.	भगवद्गीता	विद्वल
दे.	भगवद्गीता	उद्धवलिंग	भा.	भगवद्गीता (भावार्थदीपिका)	भोक्तेश्वर
भा.	भगवद्गीता	कान्हो पाठक	भ.	भगवद्गीता (२. श. १६९३)	सामराजशिव
भा.	भगवद्गीता (ले. श. १६८०)	कृष्णनूत	चौ.	भगवद्गीता (सार्थ)	दासोपत
भा.	भगवद्गीता (२. श. १६१९)	गोपाळदास	छा.	भगवद्गीता	भोक्तेश्वर
भा.	भगवद्गीता	गोपाळसूनु	ये. म	भगवद्गीताभाष्य	दासोपत
चां.	भगवद्गीता (२. श. १६७३)	जगन्नाथ	चां.	भगवद्गीताभाष्य	विष्णुदासनामा
छा.	भगवद्गीता	तुकाराम	दे.	भगवद्गीतामहिमा	एकनाथ
भा.	भगवद्गीता	सुमोदर	चां	भगवद्गीताव्याख्या	सुकांतद

भा.	भगवद्गीतास्तुति	मोरोपंत	ची.	भागवत (१. छ. १४९५)	एकनाथ
दे. म.	भगवद्गीतास्तोत्र	दासोपंत	छा.	भागवत (चतुःश्लोकी)	एकनाथ
छा.	भगवद्गीतास्तोत्र	मोरोपंत	सा.	भागवत (दशम)	जयरामस्वामी
का. स.	भगवद्गीतास्तोत्र	वामन	रा. भ.	भागवत	वृष्णयशचरिङ्क
का. स.	भगवद्गीतास्तुति	वामन	का. स.	भागवत (दशम)	जयरामस्वामी
य. क.	भगवद्गीतास्तोत्र	वैताजी	ची.	भागवत (दशम)	बहिराजातवेद
का. स.	भरतभाव	वामन	दे.	भागवत	उपोतिपत
चा.	भरतमेष्ट (ले छ १५५६)	नामा पाठक	वा.	भागवत (दशम)	माधवसुत
का. स.	भरतमेष्ट	महादी	वा.	भागवत (?)	मुञ्जेश्वर
भा.	भरतमेष्टान	अनंत बडवे	ये. म.	भागवत	रत्नाकर
भा.	भक्तमेष्टारक भजनानन्दहरि	आनन्दस्वामी	ची. म.	भागवत	रामानन्द
वा.	भवानीस्तुति	प्राणगाथा	ची.	भागवत (दशम)	सौलिवराज
भा.	भक्तमेष्टारक	रुष्णदास (गोविंद)	का. म.	भागवत (दशम ले श. १६६०)	रघुनाथ शेष
का. स.	भक्तमेष्टारक	हरिराज	शी.	भागवत (चतुःश्लोकी)	व मन
वा.	भक्तमेष्टारक	नन्ददास	छा.	भागवत	शामाराध
चा.	भक्तमेष्टारक	वि नामा	सा.	भागवत (दशम)	शिवकल्याण
चा.	भक्तमेष्टारक	श्रीधर		भागवत (चतुःश्लोकी)	शिवकल्याण

दे.	भागवत (एकदश)	शिवराम	का. सं.	भारत (उ. भी. द्रो. कर्ण पर्व. ८. श. १६९०)
स. सं.	भागवतरामायण	वामन		नरहरि मोरेश्वर
बा.	भानुदासचरित्र	तुच्छादिप्र	चां.	भारत (शल्य व स्वर्गो०)
म. क.	भानुदासचरित्र	रंगनाथ	भा.	भारत (उद्योगपर्व)
का. सं.	भानुदासचरित्र	विठ्ठल	भा.	भारत
त.	भामायर्णन	देवदास	का. सं.	भारत (आ. सं. य. वि. सौ.) सुक्तेश्वर
का. सं.	भामाविलास	गंगपरशास्त्री	भा.	भारत
स. य.	भामाविलास	वामन	चां.	भारत
भा.	भामाविलास	यक्षहिंग	का. सं.	भारत
चां.	भामाविलास	माधवानन्द	भारत (वि.)	भारत
चां.	भारत (उद्योग ते सौमित्रिद्वितीय स्वर्गो०) वि. नामा			भारत
चां.	भारत (८. श. १६९०)	मोपळ	चां.	भारत
तं.	भारत	माधवयुत	चां.	भारत
ये. म.	भारत	रामानन्द	छा.	भारत
का. सं.	भारत (उद्योग)	मोरेश्वर	का. सं.	भारत
भा.	भारत (उद्योगपर्व ८. श. १६०४) चन्द्रमज		दे.	भार्गेचरित्र (८. श. १६३० सुमार) मच्छुंद
भा.	भारत	जगन्नाथ	छा.	भाष्यरामायण
				मोरोपंत

छा.	मनोयोध	रामदास	महापूजा	दासोपेत
का. म.	मनोमो र	वामन	महावज्रचरित्र	आनन्दतनय
छा.	मनःप्रार्थनाष्टक	मोरोपत	महाबलचरित	उदासदास
भा.	मयशक्तिचरित्र	सखोवा	महाबलभट्ट	उदास
छा.	मयूरप्रार्थना	मोरोपत	महालक्ष्मीस्तोत्र	सखोवा
चो.	महाराीअष्टक	रगनाथ	महालक्ष्मीस्तोत्र	गोपाळ (भतुरकर)
भा.	मगरीमाहात्म्य	अनंत वडवे	महावाक्य	बनाजी
का. सं.	मगरीमाहात्म्य	श्रीधर	महावाक्यविचरण	श्रीज्ञानेश्वर
त.	महाराीमाहात्म्य	माधव	महावाक्यविचरण	गुरुदास
भा.	महातोनाहारम्य	शिवदिन	महावाक्यविचरण	राघव
चो.	महाराीमाहात्म्य	निरजन	महावाक्यविचरण	माळकृष्ण
छा.	महाराीविजय	मोरोपत	महावाक्यविचरण	मोरोपत
चो.	महाराीस्तोत्र	दादो रंगनाथ	महावाक्यविचरण	मोरोपत
म. क.	महाराीस्तोत्र	बनाजी	महिम्नस्तोत्र	श्रीधर
छा.	महदनुभवेश्वरी	सोहिरोबा	महिम्नस्तोत्र	नारायणसुमि
छा.	महदिनापना	मोरोपत	महिम्नस्तोत्र	विश्वनाथ
का. सं.	महादेवप्रमाण	अष्टसराय	मातास्तुति	सुकुंड

छी.	माक्षारामायण	मोरोपत	मु.	माक्षतिभेट	विट्ठल
छा.	माधवप्रथ	अनतफरी	नो.	मालो तारण	धुंढिङ्गमार
वां.	माधवगुण	अनत	चो.	मित्र	मुद्द
छा.	माधवदासवृत्ति	मोरोपत	म. क.	मिथ्यामायास्वरूप	रगनाथ
वां.	मानपंचक	रामदास	छा.	मिराबाई	नामदेव
रा.	मानसपूजा	मेरु	चो.	मुष्णभरण	माद्विपति
चो.	मानसपूजा	रत्नाकर	दे.	मुद्गरराजचरित्र	नरहरिसुत
दे.	मानसपूजा	रामदास	झं. थ.	मुद्गरविलास	वामन
य. म.	मानसिक पूजा	दासोपत		मुद्गरामायण (अतुर)	मोरोपत
चो.	मामलभट	रत्नाकर	छा.	मुद्गाग्रकरण	अचलसुत
म. क.	मार्कण्डेयचरित्र	मरहरितनय	चो.	मुद्गाग्रकादा	श्रीरामेश्वर
स. स.	मार्कण्डेयाव्यान	आनंदतनय	भा.	मुद्राविलास	एकनाथ
मु.	मार्कण्डेयारायण	वृष्णदास	का इ. छ.	मुद्देग	विवराम
भा.	मार्तंडविजय	शिवरामयोगी	का. स.	मुमुक्षुभोजुभ (२. श १६१३)	केनेर रघुनाथ
म. क.	मार्तंडाष्टक	रगनाथ	भा.	मुरलीचरित्र	जयरामात्मज
का. म	मारतिजन्म	जगन्नाथ			(वस्वार्त्तम)
भा.	माधतिजन्म	जगदीश	छा.	मुरलीनवलमाला	मोरोपत

छा.	मुरलीपंचक	मोरोपंत	वे. म.	मंगलमूर्तिपूजा	दशोपंत
भा.	मुरलीगाहाभ्य	गोडोबा		मंचरामायण	मोरोपंत
चा.	मुरलीचिदान	माधवसुत	छा.	मंजुरामायण	मोरोपंत
भा.	मुराररामायण	देवमुरारी	छा.	मन्नगर्भ रामायण	मोरोपंत
बा. सं.	मूरस्तग	अवभूतनिर्जन	छा.	मत्तभागवत	मोरोपंत
छा.	मूलस्तंभ	महादेव	छा.	मन्नमय रामायण	मोरोपंत
बा.	मूलस्तंभ	माधव (शैव)	छा.	मत्तमय भागवत	मोरोपंत
भा.	मूलस्तंभ	मुद्रुदाज	छा.	मंत्ररामायण (म.)	मोरोपंत
बा.	मूलस्तंभ (१)	निर्जन अवधूत	छा.	मंछरामायण (छं.)	मोरोपंत
ग. सं.	मृगीचरित्र	आनंदलनय	छा.	मंन्त्री रामायण	मोरोपंत
झ. इ. घ.	मनुजयचरित्र	उ०विट्टयन	दे.	ममोदरिआदि	जगजीवनप्रभु
ण. सं.	मृत्तिप्रभक्षण	अमृतराय	चा.	यशोदागवळण	मुकुंद
झ. घ.	मृत्तिप्रभक्षण	वामन	का. सं.	यज्ञपन्याशान	वामन
ल.	मेययोध	मेरु	बा. सं.	युद्धवर्णन	अमृतराय
ः	मोरोधरआदि	जगजीवनप्रभु	चा.	येकादशीमाहात्म्य	एकनाथ
॥.	मोक्षयर्जन	रत्नाकर	चा.	योगराजतिलक (ले. घ. १६३०)	अमृतानेंद
ल.	मोक्षयर्ग	केशव	छा.	योगवासिष्ठ	श्रीशानेश्वर

चौ.	योगवासिष्ठ	• अतीतानंद	चौ.	रत्नाकरउपदेश	रत्नाकर
तं.	योगवासिष्ठ	माधव (राघवदास)	चौ.	रत्नाकरयोध	रत्नाकर
छा.	योगवासिष्ठ (र. श. १५८४)	रंगनाथ	छा.	रमणीयसमायण	मोरोपत
चौ.	योगवासिष्ठ	अनाम (रंगनाथ ?)	छा.	रम्यसमायण	मोरोपत
का. सं.	योगवासिष्ठ	वामन	छा.	रम्यमंत्रसमायण	मोरोपत
चौ.	योगवासिष्ठ	हरिदास	का. इ. सं.	रसचंद्रोद	गणधरसाखी
का. सं.	योगवासिष्ठसार	व्यंकटेश	भा.	रसकण्ठोद	शिवराम
छा.	योगवासिष्ठार (र. श. १५१४)	माधव (नारायणभुक्त)	का. सं.	रसनास्तुति	वामन
चौ.	योगवासिष्ठसार	शिवराम	म. क.	रसमञ्जरी	भैरव
मा.	योगवासिष्ठसार	सक्षमनाथ	का. इ. सं.	रसमंजरी (र. श. १६०१)	विट्ठल
का. सं.	योगसंग्राम	खेममहमद	चौ.	रसविदास	मोविंदराज
मु.	यंत्रपूजा	दासोपत	क. च.	रघाळ रामायण	साळ्या रसाळ
चौ.	योगिनी	श्रीशैलेश्वर	दे	राजकारण	रामदास
छा.	रत्नमाला	रत्नाकर	चौ.	राजयोग	नाथभुजग
	रत्नमाला	मोरोपत	का. सं.	राजयोग	वामन
	रत्नसमायण (अनुप.)	मोरोपत	का. सं.	राजयोग	सा. वामन
चौ.	रत्नाकरईंदराज	इनावर	छा.	राजसमायण	मोरोपत

का. सं.	राधाकृष्णविलास
का. सं.	राधाभुजंग
ये. म.	राधाभाधचविलास
का. सं.	राधागर्जन
का. ह. सं.	राधावर्जन
मु.	राधाविनोद
मु.	राधाविनोद
म. क.	राधाविलास
का. स.	राधाविलास
का. स.	राधाविलास
का. स.	राधाविलास
का. स.	राधाविलास
दे.	रामअंजनीसंचाद
चा.	रामअंवाया
चा.	रामकल्पद्रुम
छा.	रामकृष्णस्तुति
भा.	रामकृष्णविलास

दे.	रामकृष्णस्तव्य
का. सं.	रामक्रीडा
चा.	रामक्रीडा
क. च.	रामगीता
भा.	रामगीता
भा.	रामगीता
दे.	रामगीता
का. सं.	रामगोख्य
छा.	रामचरितभरितरामायण
चा.	रामचरित्र
भा.	रामचरित्र
का. सं.	रामचंदवर्णन
का. स.	रामजन्म
चा.	रामजन्म
का. सं.	रामजन्म
चां.	रामजन्म

रामदास
अमृतराय
विठ्ठलदास
वामन
एकनाथ
रामकौकिक
दासगोसावी
रामदास
पंडुरंग
मोरोपत
अनंत
आनंदमूर्ति
अमृतराय
अमृतराय
जयराममुत
नरहरि
नयनामज

छा.	रामजन्म	नौमदेव	छा.	रामप्रार्थना (२)	मोरोपत
म क.	रामजन्म	रगनाथ	म क.	राममन्त्रस्तोत्र	घनाजी
का स	रामजन्म	वामन	चौ.	रामरहस्य	माधव
का इ स	रामजन्म	शिवराम	चौ.	रामरक्षा	दासगमानन्द
ये. म	रामतुच्छी	शिवराम	छा.	रामलीलामृत	रंगनाथ
छा	रामदासचरित्र	आत्माराम	का. स	रामवर्णन	अमृतसाय
छा.	रामदासचरित्र	उ० विदयन	छा.	रामविजयस्तार (र. श. १६०४)	श्रीधर
छा	रामदासचरित्र	उद्भवसुत	भा	रामसगुणध्यान	श्रीधर
भा	रामदासचरित्र	पाडोबा	तं	रामस्तौहळा	मेरु
छा	रामदासवर्णन	रघुनाथ	का. स	रामस्तव	वामन
का. स	रामदासस्तुति	अनंत	श इ स	रामस्तुति	जनादन
दे	रामदासस्तुति	उद्भवसुत	चौ.	रामस्तोत्र	अनाम
छा.	रामदासस्तुति	मोरोपत	चौ.	रामजी गोसावी	मुमुद
तं.	रामनामतरंग	मधवसुत	भा.	रामाष्टन	रामा पंडित
भा.	रामनामाष्टोत्तरशतरामायण मोरोपत	शुक्रदेव	त.	रामामृततरंग	माधवसुत
	रामपाठ	मोरोपत	छा.	रामायण (भावार्थ)	एकनाथ
	रामप्रभुप्रार्थना		म. क.	रामायण (युद्धकांड)	मुद्रल

दे.	रामायण (मंगल)	गिरिधर	भा.	रामायण	शामाराध्य
दे.	रामायण (सुंदर)	गिरिधर	क. च	रामायण	मोरोपत
भा.	रामायण	केदारराज		रामायण	मुद्रल
दे.	रामायण (बा १ ड.)	जगन्नीवनप्रभु	छा.	रामायण	मोरोपत
दे.	रामायण (छ.)	गिरिधर	छा.	रामायण	अंकुशसुत
बा १. २. रामायण (चतुर्भुज)		देवनाथ	दे.	रामायण	जगन्नीवनप्रभु
भा.	रामायण	जगन्नाथ	का. स.	रामायण	चतुर साधजी
चा.	रामायण (सुंदर)	दत्तात्रेय	वा.	रामायण	मुद्रल
दे.	रामायण	दास	भा.	रामायण	अचल कैतव्य
वा.	रामायण (शोक)	माधव (राघवदास)	भा.	रामायण	वृष्णदास (गोविंद)
वा.	रामायण (ओली)	माधव (राघवदास)	भा.	रामायण	धुंडिराज
वा.	रामायण (सुंदर)	मुकुंद	का. स.	रामायण	अमृतराय
का. स.	रामायण	मुक्तेश्वर	का. ई. स.	रामायण	दासन
क. च.	रामायण	मुद्रल	वा.	रामायण	जयरामात्मज (चरवाहिन)
भा.	रामायण (अध्यात्म)	राघवदास (माधव)	वा.	रामायण	कृष्णयारुवालिक
दे.	रामायण (सुंदर व युद्ध)	रामदास	छा.	रामायण	मोरोपत
म.	रामायण	रामानंद	का. स.	रामायण	वासन

क. च.	लक्षोपलक्ष	नामदेव	का. सं.	वापयार्थभवसार	यादृक्कृष्ण
चां.	लिखित	श्रीज्ञानेश्वर	छां.	वाङ्मनःप्रार्थना	मोरोपत
का. इ. सं.	लिङ्गमाल	दामोदर	का. इ. सं.	वामनचरित्र	विठ्ठल
दे.	लेखनप्रबंध (गद्य)	वीरेश्वरवाल्म	छां.	वामनचरित्र	मोरोपत
भा.	लेखनपद्धति	हेमादपत	का. स.	यामनचरित्र	वामन
दे.	लोकस्वभाव	गिरिवर	का. सं.	वामनबोध	वामन
का. स.	लङ्काराङ्गन	भट्टतराय	छां.	यामनस्तुति	मोरोपत
	यज्ञपञ्जरक	दासोपंत	चां.	यारघर्णन	रत्नाकर
का. स.	वासलाहरण	भट्टतराय	का. सं.	वाराणसीस्तुति	मध्वमुनि
का. स.	वनमुधा	वामन	का. स.	वाल्मीकचरित्र	भट्टतराय
त.	वरदनामोदो	वरदनामोद	चां.	विक्रमचरित्र	प्रद्युम्न
छां.	वरदरामायण	मोरोपत	छां.	विक्रमचरित्र	हरिदास
चां.	यत्नहरण	अनंतसुत	दे.	विक्रमवत्तिशो	जगजीवन
	याम्यवृत्ति	दासोपंत	चां.	विचारचंद्रिका	कृष्णदयार्णव
अ. कां.	याम्यसुधा	जगताथ	चां.	विचारपंचविशी	रत्नाकर
का. सं.	याम्यमुधा	ब्रह्मसिधुमीन	का. इ. सं.	विचारमाला	नारायण
। :	वापयमुधा	मधेश्वर	छां.	विचारसागर	दादु पिंजारी

का. सं.	वापयार्थभवसार	यादृक्कृष्ण
छां.	वाङ्मनःप्रार्थना	मोरोपत
का. इ. सं.	वामनचरित्र	विठ्ठल
छां.	वामनचरित्र	मोरोपत
का. स.	यामनचरित्र	वामन
का. सं.	वामनबोध	वामन
छां.	यामनस्तुति	मोरोपत
चां.	यारघर्णन	रत्नाकर
का. सं.	वाराणसीस्तुति	मध्वमुनि
का. स.	वाल्मीकचरित्र	भट्टतराय
चां.	विक्रमचरित्र	प्रद्युम्न
छां.	विक्रमचरित्र	हरिदास
दे.	विक्रमवत्तिशो	जगजीवन
चां.	विचारचंद्रिका	कृष्णदयार्णव
चां.	विचारपंचविशी	रत्नाकर
का. इ. सं.	विचारमाला	नारायण
छां.	विचारसागर	दादु पिंजारी

का. सं.	विश्वस्यथ	वामन	ये. म	चैदपादाख्यानां	दासोपत
छा.	विश्वेश्वरवचन	मोरोपत	भा.	वेदस्तुति	गोविंद
का. सं.	विषयवचक	आनन्दतनय	मा.	वेदस्तुति	ध्यंकेदेश
छा.	विष्णुपदविक्रिती	मोरोपत	मा.	वेदांत	हरिहरेंद्र
च.	विष्णुपुराण	वामन	का. सं.	वेदांत	अमृतराय
भा.	विष्णुसहस्रनाम	कृष्णराव	भा.	वेदांतरूपण	एकनाथ
बा.	विज्ञानसागर	नारायण	मु.	वेदांतप्रकरण	हैबतराव
तै.	विज्ञापनाशतक	नारोपडित	भा.	वेदांतरहस्य	गोपाळनाथ
झ. सं.	वीरमणिकथा	रायव	चा.	वेदांतसार	सदानंद
दे.	वीरसाक्षरी	रामदास	छा.	वेदांतसर्व (र श. १६२५)	श्रीधर
का. सं.	शुक्तिबोध	निधुतिअवभूत	ये. म.	चैदिकपूजा	दासोपंत
भा.	श्रुतमुखा	रंगनाथ	दे.	चैवैहिजिजटासंचाद	रघुनाथ
छा.	व्यंकटेश्वरार्चना	मोरोपत	दे.	चैद्यकसार (ले श १५९९)	दिननारायण
चा.	व्यंकटपटक (ले श. १९५८)	गिरिआश्रम		चैद्यकसार	हेमाडपत
रा. स	वेणुमुखा	वामन	छा. को.	चैद्यजीवन (स.)	लोहिवराज
चा.	चेताळपंचविशी	अनंतदास	ये. म.	चैरागर	ब्रह्मानंद
मु.	चेताळपंचविशी	राममुत	का. सं.	चैराग्यशतक	वामन

छा.	शिवगा मा	शिवरामनुवा
भा.	शिवगीता	कोनेरीदास
चा.	शिवगार्थसिपारेण्य	शंकरदास
त.	शिवशेष	दत्तशब्दू
म. क.	शिवदान	बनाजी
का. सं.	शिवनिशी	पांडुरंग
का. सं.	शिवमहिम्नस्तोत्र	नारायण
दे.	शिवरक्षक	गिरिधर
भा.	शिवरात्रिकथा	अर्जुन वडवे
बा.	शिवरात्रिकथा	कृष्णपुत
मु.	शिवरात्रिकथा	गोपाळ
भा.	शिवरात्रिकथा	दशगणेशचर
छा.	शिवरात्रिकथा	नमदेव
का. सं.	शिवरात्रिकथा	नारायणमुत
चा.	शिवरात्रिकथा	शंभुदास
का. सं.	शिवरात्रिकथा	मत्स्येशकुमार
दा. सं.	शिवरात्रिकथा	कृष्णदास

का. सं.	शिवरात्रिज्ञांकथा
दे.	शिवरामचक्र
चा.	शिवरामस्तुति
छा.	शिवरामायण
छा.	शिवरामायण (२ रे)
छा.	शिवरामाष्टक
छा.	शिवलीलामृत (१. रा. १६४०) श्रीधर
भा.	शिवस्तुति
भा.	शिवस्तोत्र
	शिवस्तोत्र
म. क.	शिवामृत
चा.	शिवालयमाहात्म्य
म. क.	शिवारू
दे.	शिव्यभाचार्य
का. सं.	शक्तिज्वरनिवारणस्तोत्र
का. सं.	शुक्रपरित्र
का. सं.	शुक्रभासंबाव

आनंदतन्त्र
 शिवराम
 अच्युताश्रमशिष्य
 मोरोपंत
 मोरोपंत
 शिवराम
 (१६४०) श्रीधर
 यामन
 उपमन्यु
 दासोपंत
 शिवराम
 हनुमंतकवि
 धनाजी
 गिरिधर
 दासोपंत
 अमृतदास
 ८०. चिदम्बर

का. इ. सं. शुक्रभासंवाद (र. श. १६३६) कविकिरर	सुकेश्वर
सा. इ. सं. शुक्रभासंवाद	रत्नान
या. सं. शुक्रभासंवाद	रामन
का. इ. सं. शुक्रभासंवाद	विट्ठल
१. शुक्रज्ञानयोग्य (र. श. १६३१) दासादुदात्त	धर्मज्ञानेश्वर
का. सं. शुक्राष्टक	एकनाथ
का. सं. शुक्राष्टक	रघुनाथ
का. मं. शुक्राष्टक	धामन
का. मं. शुक्राष्टक	रमावधम
भा. शुक्राष्टक	शिवराम
दे. मं. शुक्राष्टक	उदव भववित
पां. शुक्राष्टक	विष्णुशम्भामा
चां. शुक्राष्टक	मोरोपंत
भा. शुद्ररामायण (जेजुर.)	वैणाराम
का. सं. धृगरतरंगिणी	लक्ष्मण
का. सं. भृगुराशनक	

शैशुरयात्रीचा गणपति	उदवलिंग
शेषधर्म	माधवसुत
संभुपचक्र	गोसाविन्दन
श्रवणास्तुरामायण	मोरोपंत
का. इ. म. श्रवणाष्टक	देवनाथ
का. सं. त्रियाळवरिन	जनत
चां. त्रियाळचरित्र	कृष्णराय
का. सं. त्रियाळचरित्र	आमदतनय
का. इ. सं. त्रियाळवरिन	उ. विद्घन
त. श्रीकृष्णपंचरत्न	माधवसुत
छा. श्रीकृष्णस्तुति (स)	मोरोपंत
दे. श्रीखंड्याचरित्र (र. श. १६६३) प्रभुतनय	वस्वलिंग
भा. श्रीसुब्बाएव न	मोरोपंत
छा. श्रीगुप्तरामायण	जयजीवन
दे. श्रीपानस्नानसंज्ञा	मोरोपंत
छा. श्रीद्विपराभायण	मोरोपंत
छा. श्रीमद्भगवद्गीताटीका	मोरोपंत

बां.	श्रीमन्नाारायणलक्ष्मीहृदय अनाम	माधवसुत	अनाम
ऐं.	श्रीरामपंचरत्न	वेद	मोरोपंत
उ.	श्रीरामपंचरत्न (सं.)	मोरोपंत	मोरोपंत
छं.	श्रीरामरीति	मोरोपंत	मोरोपंत
छं.	श्रीरामायण	मोरोपंत	मोरोपंत
छं.	श्रीशंकरस्तोत्र	मुद्र	मुद्र
बां.	श्रीशंकराचार्यस्तौति	राम	राम
बां.	श्रीलक्ष्मीनृसिंहकल्पलता	नामनवामी	नामनवामी
बां.	श्रुतिकल्पलता	वामन	वामन
बां.	श्रुत्युपदेश	वस्वर्णिग	वस्वर्णिग
मां.	श्रुतौदार	रगनाथ	रगनाथ
मं. कं.	श्लोकपंचक	दासोपंत	दासोपंत
मं. मं.	पद्गुरु	खद्वंर	खद्वंर
बां.	पद्मस्तोत्रादिप्रकरण	रामदास	रामदास
दं.	पद्मिपुवर्णन	दासोपंत	दासोपंत
पे. मं.	पोडशादलयंत्र	दासोपंत	दासोपंत
पे. मं.	पोडशास्तोत्र	दासोपंत	दासोपंत

पे. मं.	पोडशावतार	दासोपंत	दासोपंत
पे. मं.	पोडशावतारमाधुमांवि	दासोपंत	दासोपंत
सं. सं.	सत्पुत्री	मधुमुनि	मधुमुनि
का. सं.	सत्पुत्री	विद्वत्	विद्वत्
दे.	सगुणध्यान	रामदास	रामदास
चो.	सद्गुरुअष्टक	रत्नाकर	रत्नाकर
चो.	सद्गुरुनिजधामगमन	मुद्र	मुद्र
भां.	सद्गुरुकावलि	वनामी	वनामी
त.	सच्चिदानंदविलास (र. घ. १६३२)	भगवंत	भगवंत
छं.	गच्छस्वसमायन	मोरोपंत	मोरोपंत
मां.	सज्जनार्थना	विद्वत्	विद्वत्
छं.	सज्जनसुताथे आर्वा	मोरोपंत	मोरोपंत
चो.	सत्यवोध (र. घ. १६१८)	रामदास	रामदास
का. दं. सं.	सत्यभामाविनोद	वामन	वामन
मां.	सत्योद्धार	शिवरामबेला	शिवरामबेला
	सत्तर्भरामायण	मोरोपंत	मोरोपंत
छं.	सदानामायण	मोरोपंत	मोरोपंत

छा.	सदूर्णनदेश	मोरोपंत	तं.	समर्थोष्टक	शंकर
छा.	सद्विस्तरमायण	मोरोपंत	दे.	समर्थस्तोत्र (सं.)	गिरिधर
छा.	सद्भक्तवर्चस्वरामायण	मोरोपंत	छा.	समाधिचे अभंग	नामदेव
म. क.	सद्भक्तपुष्पावलि	मिर्जनमाधव (बजाजी)	भा.	समाधि प्रकारण	जनार्दन
छा.	सहस्रवन रामायण	मोरोपंत	दे.	सरस्वतीस्तोत्र	गिरिधर
छा.	सत्यविगानुमितिश्लोकटिप्पणी	मोरोपंत	छा.	सशार्दरामायण	मोरोपंत
छा.	सन्मणिमाला	मोरोपंत	छा.	सदाया	मोरोपंत
छा.	सन्मनोरथराशि	मोरोपंत	छा.	सहजबोध (र. श. १७२७)	ठाकुरदास
छा.	सन्मनगर्भरामायण	मोरोपंत	चा.	सहजस्थिति विलास	बिहल
छा.	सप्तमन रामायण	मोरोपंत	शो.	सहजानंदी (सं.)	सहजानंदर
भा.	सप्तशति	गोपाळनाथ	शो.	सहजापस्था	जगन्नाथ
भा.	सप्तशति चंडिका	विठ्ठलनंदन		सहस्रनामटीका	दासोपंत
दे.	सप्तसमाप्ति	रामदास	दे.	साधुमोहिमा	जगज्जीवनप्रभु
चा.	सप्तल्लहरी (र. श. १६८७)	नागेश	छा.	साधुरीति	मोरोपंत
छा.	समर्थप्रताप	गिरिधर	छा.	साधुप्राकार	मोरोपंत
दे.	समर्थसद्गुरुस्तोत्र	गिरिधर	छा.	साधुस्तव	मोरोपंत
दे.	समर्थोष्टक	मेह	चा.	सामुद्रिक (मे. श. १७२७)	नरसिंह

छा.	सारामायण	मोरोपत	का. स.	सिद्धांत	वामन
चा.	साराश ज्ञानेश्वरी	महिपति	चा.	सिद्धांत अजपा	देवदत्त
चा.	सारासार विवेकदर्शन	रेड्डनाथ	भा.	सिद्धांतकल्पलता	विनयनाथ
इ. इ. स. सारिपाट		मुकुंद	त	सिद्धांत चिदंबरी (ले. श. १५७३)	वैद्यनाथ
ग.	सामुस्वस	तान्हाजी देसमुख	चा.	सिद्धांतयोध	अमृत
। मा.	सार्थ गीता	दासोपत	छा.	सिद्धांतशेष	द्याहासेन
"	सायजाची कथा	जगजीवनप्रभु	का. से.	सिद्धांतविवेक (स.)	वामन
ग.	सावित्रीआह्वान	श्रीधर	भा.	सिद्धांतसागर	हृष्णार्णव
मा.	सावैलीआह्वान	माधव (नारायणदास)	छा.	सिद्धांतसर	केसरीनाथ
छा	सावित्रीआह्वान	मेरोपत	भा.	सिद्धांतसार	सिद्धनाथ
ये. म.	सिद्ध दत्तात्रय	दासोपत	का. इ. स.	सिद्धांतसहिता	साहिदेवा
का. स.	सिद्धबालचरित	तुकाराम	त.	सिद्धानुभव (र. श. १६२३)	दासानुदास
ये. म.	सिद्ध माला	दासोपत	छा.	सिद्धेश्वरस्नव	मोरोपत
चां	सिद्धयोगाष्टक	नारायण	का. स.	सिद्धचमत्कृत्यन	अनंत
नां.	सिद्धसंकेत	मृजुजय	चां.	सिद्धासनवसिंदी (र. श. १६८६)	महालिंगदास
	सिद्धसिद्धांतपद्धति (सं.)	गोरक्षनाथ	म. क.	सीताकृत्याण	विरेश्वरकर्म
का. सं.	सिद्धांत	र. विद्वान	रे.	सीतात्रिजटासंवाद	काजीपदमशु

दे.	स्त्रीतामिगोयणसंवाद	जगजीवनप्रभु
चौ.	स तामदेदरीषवाद	एकनाथ
छा	स्त्रीनारामयिवाह	सुयानराव
का.	सातारामायण	मोरोपत
का इ	सातामोयामुद्राखवाद	यामन
का ते.	स तामदेदरीषवाद	अन्त
का, ऐ	स तामदेदरीषवाद	अमृतताय
दे	स्त्रीतामयण्यर (हिंदी)	आनन्दनय
वा इ	स तामदेदरीषवाद	गिरिधर
का, ऐ	स तामदेदरीषवाद	गोमाविनदा
भा	रौनन्दनय	वित्तलनी
म क	सातामयण्यर (२ हा १६१५)	जयधामरक्षणी
चौ	सातामयण्यर (१)	गोमा
भा	स तामदेदरीषवाद	गोमेशकेव
चौ	स्त्रीतामयण्यर	प्र०टादबोवा
का, ऐ.	स तामदेदरीषवाद	यशवतसुत
		यामन

वा. इ. म	स्त्रीतामयण्यर (२ हा. १५९९)	विद्वल
छा.	स्त्रीतामयण्यर	वेणीस्वामी
छा	सुतामयण्यर	मोरोपत
छा.	सुतामयण्यर	मोरोपत
दे	सुअर्चो	गिरिधर
छा.	सुगमोपाय	श्रेष्ठ
दे.	सुगमोपाय	जगजीवनप्रभु
भा	सुगमोपाय	कामराज
का. म	सुगमोपाय	अमृतताय
का. स.	सुगमोपाय	अनन्दनय
का. स	सुगमोपाय	कंचन
का. स.	सुगमोपाय	कविर्कंदर
भा.	सुगमोपाय	गो० नदन
का. स.	सुगमोपाय	सुकाराम
भा.	सुगमोपाय	सुकाविप्र
चौ.	सुगमोपाय	दासअनंत
चौ.	सुगमोपाय	दासअनंत

सुगमोपाय (हिंदी)

छा	संस्कृतसामाज्य	धामन	दे	संतमालिका	रंगमुद्राभन
रे	संकेतसामाज्य	गिरिधर	म	सतमालिका	शिवराम
चो	संगमचरित्र	रत्नाकर	चो	संतमालिका	सदानंद
मो.	संगंत वर्णन	हृदयधर	म	सतमालिका	सिद्धदेवन्य
मो	संतचरित्र	विठ्ठल	छा	सतलीलामृत (र. श. १६८९)	महिपति
छा	संतचरित्र (र. श. १७१९)	मोम (यशवनमुन)	चो	संतविजय	विगवर
म	संतचरित्र	मोमो	छा	संतविजय (र. श. १६९६)	महिपति
म	संतमालिका	भ्रायर	चो	संतधर्मय (र. श. १६३४)	सतदास
चो	संतमाल	विद्यावेचर	छा	संतविद	सनाम
भा	संतमचो	उद्धव (मुल्लेकर)	छा	सतस्तव	रंगमुद्रा
म	संतमालिका	मेरु	रे	सदेदहरण (र. श. १६११)	तापवचिद्रूपन
म	संतमालिका	उ० विपुल	रे	समाजीस वद्र	रामदास
म	संतमालिका	उ० गुन	छा	समायायावलि	मोरोपत
म	संतमालिका	जयराम मज	का. य.	समायु सवर्णन	अमृतराय
का	संतमालिका (र. श. ११०८)	देवदास (योग्यदित)	चो.	स्त्री	मुकुंद
चो.	संतमालिका	पद्मार्जुन	का म.	स्त्रीवर्णन	अमृतराय
म.	संतमालिका	रंगनाथ	छा.	स्तोत्रसामाज्य (१०)	मोरोपत

छा.	हनुमन्तुति	मोरोपत	चा.	हरिपाठ	खोपानदेव
का. सं.	हनुमतस्तव	बामन	दे.	हरिबोध	हरि
दे.	पुत्रप्रोदकथा	जगज्जीवनप्रभु	त.	हरिमजन	गोविंद
छा.	दरभणी५ रामायण	मोरोपत	छा.	हरिवरदा (र. श. १६४९)	कृष्णदयार्जव
छा.	हरिगीता	हरिहरराव	छा.	हरिविजय (र. श. १६२४)	श्रीधर
भा.	हरिधद्रख्यान	श्रीधर	का. सं.	हरिविलास	बामन
वा.	हरिश्चंद्राख्यान	कृष्णदात (गोविंद)	चा.	हरिविलास	लोलिभराज
दे.	हरिश्चंद्राख्यान	जगज्जीवनप्रभु	दे.	हरिवंश	माधवमुत
का. सं.	हरिधद्रख्यान	मुक्तेश्वर	वा.	हरिवंश	मेराळ
छा.	हरिश्चंद्राख्यान	मोरोपत	छा.	हरिवंश	मोरोपत
वा.	हरिश्चंद्राख्यान	विसाखेचर	छा.	हरिहरप्रार्थना (घ.)	मोरोपत
का. सं.	हरिनामवर्णन	अमृतदास	छा.	हरिहरप्रार्थना (घ.)	मोरोपत
छा.	हरिपाठ	श्रीशानेश्वर	छा.	हरिहरधर्पणन	मोरोपत
वा.	हरिपाठ	चाणदेव	र.	हरिहरधर्पणन	उ० लिंग
छा.	हरिपाठ	मुक्ताराम	भा.	हरिहरसव द	स्वरूपानंद
छा.	हरिपाठ	न प्रदेव	का. सं.	हरिहरनायण (अनुप.)	मोरोपत
वा.	हरिपाठ	मुख्यबाई	का. सं.	हस्तामलक	एकनाथ
			का. सं.	हस्तामलक	शिवराम

चा.	हिमालाजम	विद्यनाथ	चा.	ज्ञानरत्नाकर	रत्नाकर
चा.	हूंगमाथण (अनुप.)	मोरोपंत	भा.	ज्ञानलहरी	पुट्टिकुमार
चा.	हृदयचिंतास	न मिह	तं.	ज्ञानसार (र.घ. १६२३)	दासानुदास
का.सं.	हृदयसामाथण (अनुप.)	मोरोपंत	भा.	ज्ञानसागर	शेराभट्ट
चा.	हृंगराजचरित्र	उ० चिन्मयन	छा.	ज्ञानसागरमृत	नारायण
चा.	हृंगराज	अनाम	तं.	ज्ञानसंन्यास (र.घ. १६३६)	दासानुदास
का.सं.	हृंगराजख्यान	सुम	भा.	ज्ञानगिधु	गोवट्टशिष्य
दे.	ज्ञानगोता (गु०)	जगजीवन	भा.	ज्ञानांतरंग (र.घ. १६३०)	प्रगुहास
चा.	ज्ञानदेवीची आरती	दीननाथ	छा.	ज्ञानामृत	रत्नभक्तूत
छा.	ज्ञानप्रदीप	शिरदिन	तं.	ज्ञानामृत (र.घ. १६३२)	दासानुदास
चा.	ज्ञानप्रदीप	सहजानंद	छा.	ज्ञानेश्वरआदि	नमोदेव
चा.	ज्ञानयत्तिश्री (र.घ. १६१६)	जगन्नाथ	छा.	ज्ञानेश्वरताटि	मुक्ताबाई
भा.	ज्ञानयोग (र.घ. १६१५)	हरि	छा.	ज्ञानेश्वरविजय	निर्जनमाधव
भा.	ज्ञानयत्तिबंध	जगन्नाथ	छा.	ज्ञानेश्वरस्तव	मोरोपंत
दे.	ज्ञानमूल	जगजीवन	छा.	ज्ञानेश्वराची आरती	राम जनादन
छा.	ज्ञानमोदक	गो० नंदन	भा.	ज्ञानेदयसिंधु	रघुनाथ

धि प्रिंटिंग एजन्सी, पुणे

कामकाजाचे स्वरूप

छापस्थान्यास लागणारे सर्व सामान पुरविले जाते.

कसल्याहि प्रकारच्या छपाईच्या कामाविषयी
सल्ला दिला जातो.

कसल्याहि प्रकारचे छपाईचे काम करून दिले जाते

लोकोपयुक्त विषयावरील लिहिलेले ग्रंथ 'याद्वय-
भूषणग्रंथावली'चे द्वारे प्रसिद्ध केले जातात

कोणतीहि पुस्तके कसोशीने व शोधपूर्वक
खरेदी करून पाठविली जातात.

विशेष माहितीसाठी म्यानेजर काजकडे पत्रव्यवहार करा
असता त्वरित यिनसर्ची उत्तर मिळते.

वाङ्मयभूषणग्रंथावलि

ह्या ग्रंथावलीसंबंधाने 'आनंद' कर्ते म्हणतात:—

हलक्या प्रतीच्या कादंबऱ्या व कथा यांच्या मालांसाठी ज्याचा जीव दडपून गेला आहे अशा मदाराधूला 'वाङ्मयभूषणग्रंथावली' सारख्या पुस्तकमालेने थोडेंसे तरो समाधान वाटेल. या ग्रंथावलीपैकी पहिले पुस्तक "संसारशास्त्र अथवा मानवी जीवितार्थ सूत्रे" हे भाषांतररूप आहे. मूळ ग्रंथ कोणा व हाणाने लिहिलेला तिबेट देशात सांपडला असे म्हणतात. प्रयत्नकार्याचा जरी पत्ता लागलेला नाही, तरी आतील विषय सूत्रपद्धतीने, योग्य क्रमाने, व व्यवहार आणि नीति यांची सांगड घालून लिहिलेला असल्यामुळे बहुमान्य झाला आहे. याची भाषातरे प्रिंजी, बंगाली, उर्दू व हिंदी इतक्या भाषांतून झालेली आम्ही पाहिली आहेत. त्नुत मराठी भाषांतरहि योग्य झाले आहे. पुस्तक वाचनीय आहे. कि. ४१२.

'धर्मजागृती'त पुढील मजकूर प्रसिद्ध झाला आहे:—

गो० का० चांदोरकर यांनीं

प्रकाशित केलेली पुस्तके

नांव	किंमत
१ आर्यलिपी	८८
२ बालबोध (अंगकविरचित)	१ रु.
३ वेदस्तुति (शिवकल्याणाच्या टीकेसह)	८१२
४ बोधवैभव	८१
५ श्रीयोगवासिष्ठ (ज्ञानेश्वरकृत)	८८
६ संतकविकाव्यसूची	२ रु.

पत्ता:— चिटणीस सत्कार्योत्तेजक सभा धुळे

किया

म्यानेजर चि प्रिंटिंग एजन्सी पुणे शहर